

**AKP'NİN KHK'LERİ
VE
TMMOB**

(KASIM 2011)

ISBN: 978-605-01-0200-0

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Dijle Göksoy Konuk

Baskı:

Mattek Matbaacılık Bas. Yay. Tic. Ltd. Şti.

Tel: 0(312) 433 23 10

Faks: 0(312) 434 03 56

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

Selânik Caddesi No:19/1

Yenişehir 06650 ANKARA

Tel: 0312 418 12 75

Faks: 0312 417 48 24

Web: www.tmmob.org.tr

E-Posta: tmmob@tmmob.org.tr

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	5
1. YETKİ KANUNU VE AKP'NİN KHK'LERİ.....	7
2. TMMOB AÇIKLAMALARI.....	23
2.1. Kanun Hükmünde Kararnemelerle Ülke Yönetilemez. Bu Yasanın TBMM'ye İadesi Bir Zorunluluktur! (11.04.2011).....	25
2.2. Genel Seçim Sonuçları, KHK'ler, Yeni Kurulan Bakanlıklar ve Görevlerimiz Üzerine TMMOB Örgütlülüğüne (17.06.2011).....	27
2.3. Yeni Kanun Hükmündeki Kararnemeler Üzerine TMMOB Örgütlülüğüne (05.07 2011).....	33
2.4. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 648 Sayılı KHK ile Bu Sefer de Tüm Ülke Toprağı Üzerinde Her Türlü Tasarrufa Muktedir Kılınmıştır (19.08 2011).....	36
2.5. AKP'nin KHK'leri ile "Hangi Müdürlük, Hangi Kurum, Hangi Kurul Ne Oluyor?" Biz Takip Edemez Olduk, Sanıyoruz AKP Milletvekilleri de Takip Edemiyor... (26.08.2011).....	39
3. ODA AÇIKLAMALARI.....	41
3.01. TMMOB Maden Mühendisleri Odası: Bu Oyunu Bozacağız (21.06.2011).....	43
3.02. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası: 6223 Sayılı Yetki Yasası ve 636 Sayılı KHK ile ilgili Basın Açıklaması (22.06.2011).....	45
3.03. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası: AKP Hükümeti, 636 Sayılı KHK ile Meslek Örgütlerini Hedef Aldı... (29.06.2011).....	47
3.04. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası: 42. Dönem 3. Danışma Kurulu Toplantısı Sonuç Bildirgesi (04.07.2011).....	50
3.05. TMMOB Makina Mühendisleri Odası: Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK Üzerine Rapor (Temmuz 2011).....	54
3.06. TMMOB Şehir Plancıları Odası: 646 Sayılı KHK, Kentlerimize Vurulacak Ağır Darbenin Habercisidir (14.07.2011).....	107

- 3.07. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası: KHK'ler, Birliğimiz TMMOB ve Mücadelemiz... (15.07.2011).....109
- 3.08. TMMOB Mimarlar Odası: Meslek Odalarının “Özerk ve Kamusal” Kimliğini Yok Sayan 644 Sayılı KHK İptal Edilmelidir! (25.07. 2011).....112
- 3.09. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası: Hayvancılık(!), Gıda ve Tarım Bakanlığı (mı?) (28.07.2011).....115
- 3.10. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası: Gerçekten Mürekkebi Kurumamıştı: Çevre ve Orman Bakanlığı Görevleri Hakkında Yeni Bir Kararname Daha (18.08.2011).....117
- 3.11. TMMOB Şehir Plancıları Odası: 648 Sayılı KHK Üzerine Değerlendirme Raporu (23.08.2011).....120
- 3.12. TMMOB Çevre Mühendisleri Odası: “Çevre” KHK'lerle Tahrip Ediliyor (23.08.2011).....131
- 3.13. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası: AKP'nin “Hülle” KHK'si, Meralar ve Tarım Arazilerini Yok Edecek! (24.08.2011).....133
- 3.14. TMMOB Peyzaj Mimarları ve Ziraat Mühendisleri Odası`ndan Ortak Açıklama: Kamu Yönetimi Yap-Boz Tahtası! (4.11.2011).....135

SUNUŞ

AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılından bu yana Türkiye neoliberalizmin şekillendirdiği hızlı bir değişim sürecine girdi. AKP'nin her seçimde oylarını artırarak yeniden iktidara gelmesi ile bu dönüşüm kendi ifadeleri ile “çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa” hızlanarak sürdü. Türkiye’de ekonomiden siyasete, toplumsal yaşamdan kamu yönetimine yeniden yapılandırma politikalarıyla, hayatın tüm alanları emperyalizmin yeni döneminin gereklerine göre şekillendirildi.

AKP'ye bu da yetmedi. Genel seçimlere 2 ay kala, Meclis'i devre dışı bırakan, hükümete 6 ay süreyle Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi veren Yasa, TBMM'nin 6 Nisan 2011 tarihli oturumunda kabul edildi.

*“Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu”*yla AKP 6 aylık dönemde 35 adet Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkararak, bakanlıklar kurdu, kapattı, birleştirdi, ayırdı. Kamu yönetimi baştan aşağı yeniden şekillendirilirken meslek alanlarımız, mesleğimiz ve örgütümüz üzerine planlanan değişikliklere ilişkin yasal zeminin oluşturulmasının da ilk adımları atıldı.

Yayınladığımız bu raporla, tarihe de not koymak düşüncesiyle; hem kanun hükmünde kararnamelerin derli toplu şekilde bir arada bulunmasını, hem de TMMOB ve odalarımızın konuya ilişkin yaptıkları açıklama ve çalışmalarını bir araya getirmeyi amaçladık. Çıkarılan tüm KHK'leri alt alta yazdığımızda Türkiye'nin yeni dünya düzenine eklenip, emperyalizme bağımlı hale getirilmesi için kamu yönetiminin nasıl yeniden düzenlendiğini görebiliyoruz.

Bu tablo bizlere bir kez daha nasıl zorlu bir süreçten geçtiğimizi ve mücadelemizi birleştirerek sürdürmemiz gerektiğini gösteriyor. Önümüzdeki süreç mesleğimiz ve Örgütümüz için de bir sınav niteliği taşıyor.

Bunun gereklerinin emek ve demokrasi güçleri ile ortaklaştırılan bir mücadele hattı ile yerine getirilebileceğini de çok iyi biliyoruz. “Kurtuluş yok tek başına ya hep beraber, ya hiç birimiz” sözümüz şimdi her zamankinden daha anlamlı hale geliyor.

Hepimize kolay gelsin.

Mehmet Soğancı
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

Kasım 2011

YETKİ KANUNU
VE
AKP'İN KHK'LERİ

03.05.2011 Tarihli ve 27923 Sayılı RG

KANUN/6223 Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu

- KHK/632** 04.06.2011 Tarihli ve 27954 Sayılı RG - Mükerrer Devlet Memurları Kanununun 4 üncü Maddesinin (B) Fıkrası ile 4924 Sayılı Kanun Uyarınca Sözleşmeli Personel Pozisyonlarında Çalışanların Memur Kadrolarına Atanması Amacıyla Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/633** 08.06.2011 Tarihli ve 27958 Sayılı RG - Mükerrer Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/634** Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/635** Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/636** Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/637** Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/638** Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/639** Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/640** Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/641** Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/642** Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi ile Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/643** 3046 Sayılı Kanun ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/644** 04.07.2011 Tarihli ve 27984 Sayılı RG - Mükerrer Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/645** Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

- KHK/646** 10.07.2011 Tarihli ve 27990 Sayılı RG
Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının Kurulması Amacıyla Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/647** 20.07.2011 Tarihli ve 28000 Sayılı RG
Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/648** 17.08.2011 Tarihli ve 28028 Sayılı RG
Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/649** Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/650** 26.08.2011 Tarihli ve 28037 Sayılı RG
Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/651** 27.08.2011 Tarihli ve 28038 Sayılı RG
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/652** 14.09.2011 tarihli ve 28054 Sayılı RG
Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/653** 17.09.2011 tarihli ve 28054 Sayılı RG
Ekonomi Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/654** 11.10.2011 tarihli ve 28081 Sayılı RG - Mükerrer
Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/655** 1.11.2011 Tarihli ve 28102 Sayılı RG – Mükerrer
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/656** 2.11. 2011 Tarihli ve 28103 Sayılı RG
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/657** Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK

- KHK/658** Türkiye Su Enstitüsünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/659** Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin KHK
- KHK/660** Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
2. 11. 2001 Tarihli ve 28103 Sayılı RG - Mükerrer
- KHK/661** Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/662** Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/663** Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/664** Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- KHK/665** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK
- KHK/666** Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK

Notlar:

6223 sayılı Kanun ile kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımının yeniden belirlenerek; mevcut bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine, mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesine veya bunların mevcut, birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıklar bünyesinde hizmet birimi olarak yeniden düzenlenmesine; mevcut bakanlıklar ile birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesine, taşrada ve yurt dışında teşkilatlanma esaslarına, kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere, bunların atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin konularda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi verilmiştir.

6223 sayılı Yetki Kanunu'nun 1. ve 2. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesi ile Cumhuriyet Halk Partisi tarafından ilgili maddelerin iptali talebi ile Anayasa Mahkemesinde dava açılmış, açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 27/10/2011 günü yapılan oturumunda görüşülmüş ve iptal talebi reddedilmiştir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

632 sayılı KHK ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda değişiklik yapıldı.

633 sayılı KHK ile 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda değişiklikler yapıldı. 25/3/1997 tarihli ve 571 sayılı Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 27/10/2004 tarihli ve 5251 sayılı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 10/11/2004 tarihli ve 5256 sayılı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 1/12/2004 tarihli ve 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldı.

634 sayılı KHK ile Avrupa Birliği Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 24/6/2009 tarihli ve 5916 sayılı Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldı.

635 sayılı KHK ile Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 8/1/1985 tarihli ve 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kapatıldı. 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'da değişiklik yapılarak TÜBİTAK yeni kurulan Bakanlığa bağlandı.

636 sayılı KHK ile Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. Bakanlık bünyesinde TMMOB'yi yakından ilgilendiren Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü oluşturuldu. 180 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK yürürlükten kaldırılarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı kapatıldı. 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak Çevre ve Orman Bakanlığı kapatıldı. 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda değişiklik yapıldı.

637 sayılı KHK ile Ekonomi Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 28/7/1967 tarihli ve 933 sayılı Kalkınma Planının Uygulanması Esaslarına Dair Kanun yürürlükten kaldırıldı. 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklik yapıldı.

638 sayılı KHK ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da, 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da ve 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

639 sayılı KHK ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 7/8/1991 tarihli ve 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK ile 26/2/1985 tarihli ve 3155 sayılı Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Tarım Reformu Genel Müdürlüğü kapatıldı. 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu'nda ve 969 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Merkez ve Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun'da değişiklik yapıldı.

640 sayılı KHK ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. İç Ticaret Genel Müdürlüğüne diğer görevlerinin yanında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile odalar ve borsalarla ilgili mevzuat ve uygulamalara ilişkin iş ve işlemleri yürütmek ve bunlarla ilgili düzenlemeler yapmak görevi verildi. Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğüne diğer görevlerinin yanında esnaf ve sanatkar meslek kuruluşlarının kuruluş, işleyiş ve siciline ilişkin işleri yürütmek görevi verildi. 12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkındaki Kanun'da, 17/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'da, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nda, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü hakkında KHK'de değişiklik yapılmıştır. 18/12/1940 tarihli ve 3944 sayılı Gümrük Muhafaza ve Muamele Sınıfı Memurları Teşkilatı Hakkında Kanun, 16/5/1984 tarihli ve 3007 sayılı Gümrük Laboratuvarlarında Yapılacak Tahlillerden Alınacak Ücretler ile Gümrük Mevzuatına Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu yürürlükten kaldırıldı. Gümrük Müsteşarlığı kapatıldı.

641 sayılı KHK ile Kalkınma Bakanlığının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 19/6/1994 tarih ve 540 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK ek 2'nci maddesi hariç olmak üzere yürürlükten kaldırılarak Devlet Planlama Teşkilatı kapatıldı.

642 sayılı KHK ile Kalkınma Bakanlığı'na bağlı olarak çalışacak Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi ile Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı.

643 sayılı KHK ile 3046 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak Başbakan Yardımcıları kadroları tahsis edildi ve üst kurullara bakanlıklara bağımlılık getirildi. 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne ilişkin Kanun'da, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı KHK'de değişiklik yapıldı.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

644 sayılı KHK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 8/6/2011 tarihli ve 27958 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan 636 sayılı KHK ile kurulan ve henüz hiç faaliyet göstermeyen Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı kapatılarak 3/6/2011 tarihli ve 636 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK yürürlükten kaldırıldı. Bakanlık bünyesinde kurulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri artırıldı. 180 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldı. 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkilatına Dair Kanun'da, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun'da, 27/9/1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanun'da, 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da, /6/2011 tarihli ve 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 21/6/2006 tarihli ve 5523 sayılı Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun'da değişiklik yapıldı.

645 sayılı KHK ile Orman ve Su İşleri Bakanlığının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da değişiklik yapıldı.

646 sayılı KHK ile Maliye Bakanlığında hizmet birimi olarak Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı kurulmuş ve 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunda, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nda, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun'da, 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 5/5/2005 tarihli ve 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da, 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de ve 3/6/2011 tarihli ve 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de değişiklik yapılmıştır.

647 sayılı KHK ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda değişiklik yapıldı.

648 sayılı KHK ile 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nda, 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da,

29/6/2011 tarihli ve 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu'nda, 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da, 26/1/2011 tarihli ve 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'da, 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nda, değişiklikler yapıldı. 644 sayılı KHK'ye eklenen bir madde ile 19/10/1989 tarihli ve 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair KHK ile kurulan Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kapatıldı.

649 sayılı KHK ile 3/6/2011 tarihli ve 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 642 sayılı Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi ile Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanun'da, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun'da, 27/9/1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanun'da, 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Millî Piyango Teşkiline Dair Kanununun İki Maddesi ile 23 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da, 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de, 27/10/1989 tarihli ve 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK'de, 23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklikler yapılmıştır. EXPO 2020 İzmir Yönlendirme Kurulu kurulmuş, ayrıca 8/4/1965 tarihli ve 580 sayılı Millî Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanunu yürürlükten kaldırılarak MPM kapatılmıştır.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

650 sayılı KHK ile 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da, 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanun'da, 12/6/1979 tarihli ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'da, 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nda, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda, 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nda, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun'da, 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu'nda, 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu'nda, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nda, 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nda, 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nda, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de, 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'da, 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu'nda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda, 17/11/1983 tarihli ve 2955 sayılı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunu'nda değişiklik yapıldı.

651 sayılı KHK ile 3/6/2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'da, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda, 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nda, 8/6/1984 tarihli ve 231 sayılı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 13/8/1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında KHK'de değişiklik yapıldı.

652 sayılı KHK ile Millî Eğitim Bakanlığının yeniden yapılandırılarak 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldı. Millî Eğitim Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlendi. 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nda ve 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

653 sayılı KHK ile 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 22/6/1965 tarihli ve 633

sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda, 14/10/1999 tarihli ve 4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun'da değişiklikler yapıldı.

654 sayılı KHK ile 3/6/2011 tarihli ve 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapıldı.

655 sayılı KHK ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı kurularak, Bakanlığının görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 9/4/1987 tarihli ve 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 10/8/1993 tarihli ve 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK yürürlükten kaldırılarak, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK'de, 27/9/1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanun'da, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

656 sayılı KHK ile Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı kurularak, Başkanlığın görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 2/5/2001 tarihli ve 4668 sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK'de, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nda ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı KHK'de değişiklikler yapıldı.

657 sayılı KHK ile 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK'de, 14/6/1935 tarihli ve 2819 sayılı Elektrik İşleri Etüd İdaresi Teşkiline Dair Kanun'da, 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

658 sayılı KHK ile Türkiye Su Enstitüsü kurularak, Enstitünün görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı.

659 sayılı KHK ile genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde ve özel bütçeli idarelerde hukuk hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin esaslar belirlenerek, 2/2/1929 tarihli ve 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun, 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Maliye Vekâleti Başhukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Dâvalarının Takibi Usullerine ve Merkez ve Vilâyetler Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırıldı. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da, 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de değişiklikler yapıldı.

660 sayılı KHK ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kurularak, Kurumun görev, yetki ve sorumlulukları tanımlandı. 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı KHK'de ve 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

661 sayılı KHK ile 3/6/2011 tarihli ve 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 3/6/2011 tarihli ve 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 9/6/1930 tarihli ve 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanunu'nda, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nda, 19/6/1976 tarihli ve 2015 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Arazisinden 167 Dönüm 500 Metrekarelik Kısımının Ankara Belediyesine Satılması Hakkında Kanun'da, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda, 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nda, 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nda, 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nda, 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da, 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 Tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 23 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da, 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 30/4/1992 tarihli ve 3796 sayılı İstanbul Kentinde Yapılacak Olimpiyat Oyunları Kanunu'nda, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda, 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda, 10/11/2005 tarihli ve 5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da, 5/5/2007 tarihli ve 5653 sayılı Yunus Emre Vakfı Kanunu'nda, 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 13/10/2010 tarihli ve 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun'da, 17/2/2011 tarihli ve

6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

662 sayılı KHK ile 14/6/1935 tarihli ve 2819 sayılı Elektrik İşleri Etüd İdaresi Teşkilatına Dair Kanun ile 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 7, 11/A ve 11/B maddeleri, 7/3/1954 tarihli ve 6326 sayılı Petrol Kanununun 17, 18, 19, 20 ve 23. maddeleri yürürlükten kaldırılarak Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü kapatıldı. 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de, 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'da, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunda, 3/6/2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nda, 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda, 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da, 26/1/2011 tarihli ve 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'da, 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK'de, 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nda, 18/11/1960 tarihli ve 132 sayılı Türk Standartları Enstitüsü Kuruluş Kanunu'nda, 7/7/2010 tarihli ve 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun'da, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da, 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nda, 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda, 22/5/2007 tarihli ve 5664 sayılı Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanun'da, 3/10/1983 tarihli ve 91 sayılı Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında KHK'de, 26/5/2007 tarihli ve 5671 sayılı Merkezi Finans ve İhale Biriminin İstihdam ve Bütçe Esasları Hakkında Kanun'da, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun'da, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK'de, 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de, 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 10/2/1954

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

tarhli ve 6245 sayılı Harcırar Kanunu'nda, 27/6/1989 tarhli ve 375 sayılı KHK'de, 14/7/1965 tarhli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 13/8/1993 tarhli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında KHK'de, 4/11/1981 tarhli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

663 sayılı KHK ile 13/12/1983 tarhli ve 181 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK yürürlükten kaldırılarak, Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlendi. 30/12/1940 tarhli ve 3959 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanun, 3/3/1926 tarhli ve 767 sayılı Türk Kodeksi Hakkında Kanun, 9/7/1943 tarhli ve 4459 sayılı Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına ve 3017 Numaralı Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun, 24/4/1530 tarhli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 10 ilâ 15'inci maddeleri, 17 ve 180. maddesi, 7/5/1987 tarhli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun 5, 6, 7 ve 8. maddeleri ile 9. maddesinin (a) bendi, 11/4/1928 tarhli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunu'nun 9. maddesi, 4/1/1961 tarhli ve 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un bazı maddeleri ile 23/1/1953 tarhli ve 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'nun 1. maddesinde geçen "tabipliğin kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak" ibaresi yürürlükten kaldırıldı. Refik Saydam ve Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı ve Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü kapatıldı. 23/4/1981 tarhli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usûlüne İlişkin Kanun'da, 10/12/2003 tarhli ve 5018 sayılı Kamu Malı Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, 190 sayılı KHK'de, 10/2/1954 tarhli ve 6245 sayılı Harcırar Kanunu'nda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 7/5/1987 tarhli ve 3359 sayılı Kanun'da, 11/4/1928 tarhli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'da, 25/2/1954 tarhli ve 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nda, 24/11/2004 tarhli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanunu'nda, 24/4/1930 tarhli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda, 7/6/1985 tarhli ve 3224 sayılı Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu'nda, 4/1/1961 tarhli ve 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'da değişiklik yapıldı.

664 sayılı KHK ile Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu yeniden yapılandırılarak, kurumun görev, yetki ve sorumlulukları düzenlendi. 11/8/1983 tarhli ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu'nun 97. maddesinin yayımlanan KHK ile değiştirilen birinci fıkrası, 101. maddesinin birinci fıkrası, 103. ve 104. maddeleri dışındaki hükümleri yürürlükten kaldırıldı, 14/7/1965 tarhli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda değişiklik yapıldı.

665 sayılı KHK ile 9/1/1985 tarhli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 16/5/2006 tarhli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nda, 25/6/2003 tarhli ve 4904 sayılı

Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda, 21/9/2006 tarihli ve 5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu'nda değişiklikler yapıldı.

666 sayılı KHK ile 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nda, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı İle Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında KHK'de, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda, 9/6/1930 tarihli ve 1700 Sayılı Dahiliye Memurları Kanunu'nda, 3/6/1938 tarihli ve 3423 sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Mesleki Ve Teknik Öğretim Okulları Döner Sermayesi Hakkında Kanun'da, 4/1/1961 tarihli ve 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'da, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda, 21/12/1967 tarihli ve 969 sayılı Tarım ve Köyşleri Bakanlığının Merkez ve Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun'da, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda, 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 14/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda, 9/11/1983 tarihli ve 2945 sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu'nda, 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'da, 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda, 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda, 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nda, 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nda, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda, 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında KHK'de, 4 /7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler İle Bazı Kanun ve KHK'lerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK'de, 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu'nda, 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nda, 28/5/1988 tarihli ve 3466 Uzman Jandarma Kanunu'nda değişiklik yapıldı.

TMMOB AÇIKLAMALARI

11.04.2011

**KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERLE ÜLKE YÖNETİLEMEZ.
BU YASANIN TBMM'YE İADESİ BİR ZORUNLULUKTUR!**

Genel seçimlere 2 ay kadar bir süre kalmışken, seçimler sonrasında da kapsayan, siyasal iktidara 6 aylık Kanun Hükümünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi veren Yasa TBMM'den büyük bir hızla geçirildi.

Torba yasaların içerisine sıkıştırarak yaptığı değişikliklerle tüm sistemi yeniden yapılandırmak AKP'ye yetmemiş, şimdi de Kanun Hükümünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisini alarak kuvvetler arasındaki dengeyi yürütme organı lehine bozmuştur.

Yetki Yasası ile beraber AKP, bakanlıkların kapatılması, açılması, birleştirilmesi de dahil kamu idarelerinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili olarak 20 yasada, kamu çalışanlarının atanma, nakil, görevlendirme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilmesi gibi konularla ilgili olarak da 7 yasada değişiklik yapma yetkisini almıştır.

Ülkenin tüm kurumlarını içeren bu yetki yasasının öngörüsünün ne olduğunu görmek için tek bir örnek yeterlidir:

Gerek kurumsal yapısını gerekse görev alanını yeniden belirleme yetkisi alınan bakanlıklara bakıldığında; su, orman, mera, yaylak, kışlak, tarım alanları gibi doğal kaynaklar ve çevre ile ilgili tüm yasal düzenlemelerin etkisiz hale getirilmesine yol açabilecek bir yeniden yapılanmayı içeren sınırsız ve belirsiz bir yetki tanımı yapılmaktadır.

Bu kanun statik bir kanun değildir, yetki yasası içinde “ne kadar kanun hükümünde kararname saklamaktadır” bilinmemektedir.

Bu sınırsız ve belirsiz yetki; AKP'nin 8 yıldır tamamlayamadığı kıyılarda, yaylaklarda, meralarda, akarsularda, ormanlarda yapılacak HES, termik santraller, nükleer santraller, madencilik faaliyetlerini; kentsel dönüşüm, Galataport gibi projeleri hayata geçirmek, doğal, kültürel ve tarihi mirası engel olmaktan çıkarma niyetidir.

Doğal çevrenin/varlıkların ve kültürel mirasın talanında sınır tanımayanlar, şimdi de çıkaramadığı kanunlar yerine kurumsal altyapısını hazırlayarak fiili durum yaratma gayretindedir.

Halen TBMM'de bekleyen “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı”, yeni bir imar affı niteliğindeki düzenlemeleri içeren, mera, yaylak ve kışlakları, kıyıları yapılaşmaya açan, kırsal alanları imar planı dışına çıkaran “İmar Kanununda ve Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” düşünüldüğünde böyle sınırsız ve belirsiz bir düzenlemeyle nasıl bir sonuca ulaşılacağı açıktır.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Yetki yasasında kurumsal yeniden yapılanma ile birlikte personele ilişkin sınırsız tasarruf yetkisi; yetişmiş teknik kadroların tasfiyesinin, işlevsizleştirilmesinin, kullaştırılmasının yolunu açacaktır.

Seçimlere giderken sınırsız yetkiler veren, Anayasa'ya aykırı bu yasanın Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye geri gönderilmesi zorunludur.

Mehmet Soğancı
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

17.06.2011

GENEL SEÇİM SONUÇLARI, KHK'LER, YENİ KURULAN BAKANLIKLAR ve GÖREVLERİMİZ ÜZERİNE TMMOB ÖRGÜTLÜLÜĞÜNE

Sevgili Arkadaşlar,

“Birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme” anlayışımız gereği 15 Haziran 2011 tarihinde Birlik Yönetim Kurulumuz Oda Yönetim Kurulu Başkanları ile bir toplantı gerçekleştirdi.

“Genel Seçimlerin sonuçları ile 8 Haziran'da Resmi Gazete'de yayımlanan başta Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve diğer Kanun Hükmünde Kararnamelerle ilgili olarak” gerçekleştirdiğimiz toplantıda yaptığımız çeşitli tespit ve değerlendirmeleri örgütümüzle paylaşmak istedik.

Genel Seçim Sonuçları Üzerine:

AKP, 12 Haziran Genel Seçimlerinde oy oranını da artırarak bir kez daha iktidar olmaya hak kazandı.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; Mayıs 2010'da gerçekleştirdiğimiz TMMOB Genel Kurulu'nun sonuç bildirisini ülkenin bu dönemini de kapsayan ve örgütümüzün yüz akı bir siyaset belgesidir. Yaşananlar ve olası gelişmelerin öngörülleri Sonuç Bildirimizde tüm açıklığı ile tanımlanmıştır.

Öte yandan, Genel Seçimlere giden Türkiye'de tüm odalarımızın katkı ve önerileri ile “TMMOB Seçim Bildirgesi”ni Mayıs ayı başında kamuoyu ile paylaşmıştık. 15 Mayıs 2011'de de Ankara'da “Haklarımız, Geleceğimiz, Halkımız ve Ülkemiz için” sloganıyla düzenlediğimiz TMMOB Mitingi'nde seçim bildirimimizi okuyarak, kimlere oy vermeyeceğimizi hep birlikte alanda oylamıştık. Haziran başında da TMMOB Genel Kurul kararı ile tüm odalarımızın raporlarından oluşan “Mesleğimiz, Meslek Alanlarımız, Haklarımız Üzerine AKP İktidarının Tahribatı” kitabımızı kamuoyu ile paylaşmıştık.

Özetle seçim süresince TMMOB ve bağlı odalarımız “mesleki demokratik kitle örgütü” sorumluluğunu yerine getirmişlerdir.

Seçimler, herkesin şikâyet ettiği ancak nedense bir türlü değiştirilmeyen, antidemokratik Siyasal Partiler Yasası, Seçim Yasası ve % 10 barajı ile gerçekleştirilmiştir. Perşembenin gelişi çarşambadan belli olan bir seçimle de iktidarın devamlılığı sağlanmıştır.

“Yaptıkları yapacaklarının teminatı olan” AKP'nin, kendinden yana bir Türkiye'yi oluşturma projesinin tüm hızıyla bu dönemde de devam edeceği aşikârdır.

TMMOB'den baktığımızda ise; “11 Haziran ile 13 Haziran arasında örgütümüz ve üyemiz açısından, ülkemizde yaşananlar ve yaşatılacaklar açısından bir fark oluşmamıştır” sözünü netlikle ifade ediyoruz.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

TMMOB, Genel Kurul Sonuç Bildirisinde söylediklerimiz çerçevesinde AKP'nin üçüncü döneminde de görevlerini aynı kararlılıkla yerine getirmeyi sürdürecektir. Bu dönemde de TMMOB'nin yapacakları, geçmişimizin teminatı altındadır.

Yeni Bakanlıkları Oluşturan Kanun Hükmünde Kararnameler Üzerine:

TBMM tatile girmeden önce 6 Nisan 2011 tarihli oturumunda, “Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu”nu kabul ederek Hükümete Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi vermiştir.

Söz konusu yetki yasasında, mevcut bakanlıkların birleştirilmesi, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların ilgilerinin yeniden belirlenmesi, yeni bakanlıkların kurulması, bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının hiyerarşik ilişkileri, görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesi ve kamu kurum/kuruluşlarında istihdam edilen personelin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere atanma, nakil, görevlendirme, görevden alınma, emekliye sevk edilme gibi konuların usul ve esaslarının belirlenmesi biçiminde yetki sınırı çizilmiştir.

Ancak AKP, Meclis'in olağanüstü yetki devrini de aşarak ve Anayasa'ya aykırı olarak bakanlıkların teşkilatlanması ile meslek alanlarımıza ve meslek odalarımıza ilişkin düzenlemelere hemen koyulmuştur. Anayasa ve Yetki Yasası'na aykırılık taşıyan bu düzenlemeler Meclis'te uzlaşma ve tartışma ortamından kaçırılarak başka bir görünüm altında KHK'lerin konusu edilmiştir. Görünen odur ki, torba yasası usulü dahi külfet olarak görünmüş ve parlamenter sistemin kuvvetler ayrılığı ilkesi fiilen sonlandırılmıştır.

Kanun-i Esasi dahi kanun kuvvetinde kararnameyi, devleti bir tehlikeden veya genel güvenliğin bozulmasından korumak için bir zorunluluk belirlediği durumlara hasretmiş iken, Parlamento görevde iken ve dahası seçim öncesi bu operasyonun yapılması manidardır. Ortada zorunlu ve ivedi bir durum yokken, Parlamento ve sosyal taraflar dışlanarak kararname ile bakanlık ve kurumların tasfiyesinin demokratik usul ve yöntemlerle bağdaşmadığı açıktır. Askeri darbeleri eleştirerek, “ileri demokrasiyi” savunan bir iktidarın, 12 Mart Darbesi ve 12 Eylül hukukunun ürünü olan Kanun Hükmünde Kararname yetkisini kullanmasının demokratik yol ve yöntemlerle ne kadar örtüştüğü açıktır. Ayrıca, parlamento çoğunluğu elinde iken olağanüstü yollara başvurulması, tartışmaya dahi tahammülsüzlüğün bir göstergesidir.

Bu durumu 11 Nisan 2011 tarihinde “Kanun Hükmünde Kararnamelerle Ülke Yönetilemez. Bu Yasanın TBMM'ye İadesi Bir Zorunluluktur!” başlıklı basın açıklamamızda da belirtmiştik.

AKP, anılan Yetki Yasası'na dayanarak seçimden hemen birkaç gün önce 11 adet KHK yayımlayarak, uzun süredir tasarımında olan ancak uygulamaya koyamadığı “yeni kamu yönetimi” anlayışına geçmede bir sorun görmemiştir.

8 Haziran 2011 itibarı ile yayımlanan Kanun Hükmünde Kararnamelere göre, kapatılan ve birleştirilen bakanlıkların yerine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı kurulmuş bulunmaktadır.

Bu bakanlıkların görev ve yetkilerinin; mesleğimize, insanımıza ve ülkemize ne getirip ne götürdüğünün açığa çıkarılması şimdi önümüzde önemli bir görev olarak duruyor. Başta Birliğimiz ve Birliğimize bağlı odalarımız olmak üzere, siyasal partilerin, emek ve meslek örgütlerinin, akademik dünyanın değerlendirmelerini kamuoyu ile paylaşması yeni dönemde bize düşecek mücadelenin boyutlarının belirlenmesi açısından bir sorumluluktur.

Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı üzerine:

636 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile de Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı lağvedilerek bu iki Bakanlık “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı” adı altında birleştirilmiştir.

Meslek alanlarımıza ve mesleğimize dair örgütümüzü en çok ilgilendiren bu Bakanlığın görev tanımı kapsamında bünyesine katılan kurumsal yapılanma değerlendirildiğinde:

İzlenen parçacı, rant temelli politikalar nedeniyle çevre tahribatında en fazla paya sahip “imar, yapılaşma” ile doğa koruma, ormanlar ve su yönetimi aynı çatı altında toplanarak kurumsal kontrolün yok edilmesinin; Su, orman, mera, yaylak, kışlak, tarım alanları gibi doğal kaynaklar ve çevre ile ilgili tüm yasal düzenlemelerin etkisiz hale getirilmesinin; Kıyılarda, yaylaklarda, meralarda, akarsularda, ormanlarda yapılacak; HES, termik santraller, nükleer santraller, madencilik faaliyetlerinin; kentsel dönüşüm, Galataport gibi projelerin hayata geçirilmesinin, Doğal, kültürel ve tarihi mirasın engel olmaktan çıkarılmasının önü açılacağı; Bakanlığın, Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile enerji ve telekomünikasyon tesislerine ilişkin olarak üst ölçekli plan yapmaktan parselasyon planını yapma, ruhsat aşamasına kadar tüm süreçte yetkili kılınması, yerel idareler üzerindeki vesayetin arttırılması, merkezi idarenin keyfiyet alanının genişletilmesinin önündeki engellerin kaldırılacağı açıkça görülmektedir.

Bu ve benzeri amaçları sadece Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'nı değil diğer bakanlıkları da meslek alanlarından yola çıkarak deşifre etmek bağlı odalarımızın görev ve sorumluluğundadır.

Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı İçinde Bir Düzenleme ile Mühendislik, Mimarlık, Şehir Plancılığı Mesleği ve Örgütümüz Teslim Alınmak İstenmektedir.

Öyle görülüyor ki; ülkenin yargısını, eğitimini, tüm kurumlarını “düzene sokan” AKP zihniyetinin “ustalık dönemi”ndeki hedefleri arasında TMMOB'yi de “düzenlemek” var.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

AKP İktidarı, çevreyi tahrip eden, kentlerimizi; kıyılarımızı; ormanlarımızı yağmalayan, kamusal değerlerimizi sermayeye peşkeş çeken anlayışının önünde engel olarak gördüğü TMMOB'yi yeniden yapılandırıp işlevsizleştirmeye ve yok etmeye çalışıyor.

Son iki yıldır, Devlet Denetleme Kurulu incelemeleriyle, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın Birliğimiz üzerinde vesayet denetimini uygulama çalışmalarıyla kendini gösteren "TMMOB'nin yeniden şekillendirilmesi ve meslek odalarının düzene sokulması projesi"ndeki son nokta Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde "Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü" nün kurulması ve bu genel müdürlüğe verilen görevler olmuştur.

636 sayılı "Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"de bakanlığın görevleri arasında aşağıdaki hususlar yazılıdır:

MADDE 2- (1) Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının görevleri şunlardır:

a) Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarının tutulmasını sağlamak,

Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında da aşağıdaki hususlar sayılmıştır:

MADDE 12- (1) Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.

b) Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, bilirkişilik, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

c) Kamu ve özel sektöre ait her türlü yapı ve tesisin projelerinin ve yapım işlerinin denetlenmesinde görev alacak mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarının, yapı denetim kuruluşlarının ve müşavirlik kuruluşlarının niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

ç) Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat düzenlemelerini yapmak ve denetlemek.

d) Çevre yönetimi, çevre denetimi ve çevresel etki değerlendirilmesi iş ve işlemlerinde görev alanların niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek,

mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

e) Çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanması, çevre laboratuvarları, çevre danışmanlık firmaları, belediyelerin çevre koruma tesislerinin projelerinde ve işletilmesinde görev alacak elemanları eğtmek, proje ve tesis kriterlerini geliştirmek, mesleki yetkinliği artırmak.

Anayasa'nın 135. maddesi yürürlükte iken, 6235 sayılı TMMOB Yasası halen geçerlikteyken; TMMOB ve bağlı odaların asli görevlerinin Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'na devrinde bir sakınca görülmemiştir. TMMOB ve bağlı odaların hak, yetki ve görevleri, Anayasa ve TMMOB Yasası'na rağmen özünde düzenleyici işlem olan kararname ile Bakanlık bünyesindeki Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne devredilmiş durumdadır. Bu devir işlemi, açıkça Anayasa'ya ve Yetki Yasası'na aykırı olup, demokratik işleyişin tüm usul ve yöntemleri ile de bağdaşmamaktadır.

Şimdi bu projelerin sahipleri, bu projenin Bakanlığını, Genel Müdürlüğünü oluşturanlar ve buralara atanacaklar iyice anlasın:

Bilim ve tekniğin gelişimi, mühendis, mimar, şehir plancıların yeterliliği ve bunların meslek odalarının kuralları bir bakanlığın bürokrasisi içinde yer alan bir genel müdürlüğe teslim edilemez. Mühendis, mimar ve şehir plancılarının ürettiği düşünce ve emekleri Dünya Ticaret Örgütü'nün taşeronlarına teslim edilemeyecek kadar kıymetlidir, kutsaldır. Bu ülkenin kalkınmasında ve refahında mutlaka ve mutlaka mühendis, mimar ve şehir plancılarının emekleri hak ettiği yeri alacaktır. Bilim ve onun ürettiği hizmet, yönetenlerin iki dudağı arasında yürürlüğe koyacakları normlarla hayatta karşılığını bulamaz, bilim ve akıl bütün idari metinleri, kararları aşar gider. Akıl ve bilimin ışığına inanmış ve bu ülkenin emekten ve halktan yana olan mühendis, mimar, şehir plancıları ve onların örgütlülüğü hiçbir düzenleyici işlemlerle ıslah edilemez. Bilimin kendisi devrimcidir. Kendi statükosunu yaratanlar, kendi statükolarında yok olmaya mahkûmdurlar, bunu biz değil tarihi yazanlar söylemektedir.

Emperyalizme bağımlılık temelinde vahşi kapitalizmin hizmetinde olanlar, sosyal devleti tamamen yok eden, tüm değerleri yok sayarak her şeyi rant üzerinden kurgulayanlar, bilmelidir ki;

Örgütümüzün yetkilerini kısıtlamaya, meslek alanlarımızı yeniden yapılandırmaya yönelik düzenlemeleri hiçbir şekilde kabul etmeyeceğiz

Sevgili Arkadaşlar,

Bu Süreçte Örgütümüzü Önemli Görevler Beklemektedir:

Oda Başkanlarımızla 15 Haziran günü yaptığımız toplantıda kararlaştırıldığı gibi; kamuoyunu ve üyelerimizi bilgilendirmek, her türlü hukuki mücadeleyi yürütmek, Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı ve Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün

AKP'NİN KHK'LERİ ve TMMOB

çalışmalarını takip etmek ve sürekli eylem planını yürürlüğe koymak üzere tüm örgütlü gücümüzle çalışmalarımızı yürüteceğiz.

Ülke sorunlarının çözümü için mesleki bilgi ve birikimlerimizin ışığında kararlılıkla çalışmaya devam edeceğiz.

Şimdi hep birlikte bir kez daha söylüyoruz:

TMMOB bu ülkenin bir nefes alma-verme alanıdır. Bu ülkenin, bu ülke halkının, bizim, hepimizin önemli bir mevsisidir. Bu ülkenin ve bu ülke halkının TMMOB'ye ihtiyacı vardır. Bu herkes tarafından böyle bilinmelidir.

TMMOB, kurumsal kimliğine, mühendislere, mimarlara, şehir plancılarına yönelik her türden baskıya karşı duracak, Türkiye'nin demokrasi mücadelesi içerisinde demokrasi güçleri ile, emek ve meslek örgütleri ile birlikte yürümeye devam edecektir.

Genel Kurulumuzun sonunda “TMMOB çalışmalarını bu dönem üç kelime ifade edecektir” demiştik: Mücadele, mücadele, mücadele.

Biz iyi biliyoruz: Güç görevler, güçlü örgütlenmeler ile yerine getirilir.

Haydi, TMMOB örgütlülüğünü güçlendirmek için görev başına.

Hepimize kolay gelsin.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

05.07.2011

YENİ KANUN HÜKMÜNDEKİ KARARNAMELER ÜZERİNE TMMOB ÖRGÜTLÜLÜĞÜNE

Sevgili Arkadaşlar,

Bildiğiniz üzere, AKP İktidarı, genel seçimlerden 4 gün önce 8 Haziran 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan bir düzenlemeyle bazı bakanlıkları kapatmış, bazı yeni bakanlıklar oluşturmuştu. Ayrıca işlevi gereği mesleğimizi en çok ilgilendiren Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı’nı birleştirerek “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı”nı kurmuştu. Söz konusu yeni kurulan bakanlık yapısı içinde oluşturulacak Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görevleri içinde de meslek alanlarımızı ve örgütümüzü “düzenlemeye” yönelik maddeler yer almıştı.

AKP bu sefer de Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı henüz oluşturulamadan 4 Temmuz 2011 tarihinde yayımlanan Kanun Hükmünde Kararnameler ile Bakanlık ikiye böldü ve içinden “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” ile “Orman ve Su İşleri Bakanlığı” çıktı.

Daha bir ay bile dolmadan, kararnamelerin mürekkebi bile kurumadan kurduğu bakanlık kaldırıp yerine iki bakanlık kurması; AKP’nin kamu yönetimi ile ilgili olarak ne kadar planlı, programlı çalıştığının güzel bir göstergesidir.

“Çevre ve Şehircilik Bakanlığı”nın amaç bölümünde önceki “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı”ndan farklı olarak “meslek odalarının mevzuatını düzenleme” ifadesi çıkarılarak, bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmakla sınırlı tutulmuş gözükse de Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görev tanımı mesleğimiz ve örgütümüz aleyhine daha da genişletilmiştir.

Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görevleri daha detaylı bir şekilde tanımlanırken;

Önceki kararnamede yer alan “Ülkenin planlama, projelendirme ve yapım işlerinde faaliyet gösterenlerin rekabet gücünü artırmak için inceleme ve araştırmalarda bulunmak, stratejiler geliştirmek, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak” ifadesi ise bu kez kaldırılmıştır.

4 Temmuz 2011 tarihli Resmi Gazete’nin Mükerrer sayısında yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görevleri şöyle sıralanıyor:

MADDE 12 - (1) Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

b) Gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapılar ile ilgili genel ilkeleri, stratejileri ve standartları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.

c) Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

ç) Planlı ve plansız alanlardaki projelendirme ve yapılaşmaya, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izinlerinin ulusal adres veri tabanına dayalı olarak düzenlenmesine ilişkin usul, esas ve standartları belirlemek.

d) Planlama, projelendirme, yapım ve kamulaştırma iş ve işlemlerinde görev alacak bilirkişilerin niteliklerine ve mesleki yeterliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.

e) 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ile Bakanlığa verilen görevleri yapmak.

f) Yöresel mimarinin ve yapılarda yerel malzemenin kullanımının teşvik edilmesi, binalarda enerji verimliliğinin sağlanması ve ileri yapım teknolojilerinin kullanılması ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak.

g) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapıların denetlenmesinde görev alan mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarını denetlemek, ilgili idareler ile denetim ve müşavirlik kuruluşlarınca denetlenmesini sağlamak.

ğ) Yapım işlerinde görev alan şantiye şefleri, fen elemanları ve yetki belgeli ustaların faaliyetlerinin, durumlarına göre, ilgili idarelerce veya meslek kuruluşlarınca denetlenmesini sağlamak.

h) Kamuya ve özel sektöre ait her türlü yapı ve tesisin projelerinin ve yapım işlerinin denetlenmesinde görev alacak mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarının, yapı denetim kuruluşlarının ve müşavirlik kuruluşlarının niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

ı) Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek.

i) Çevre yönetimi, çevre denetimi ve çevresel etki değerlendirilmesi iş ve işlemlerinde görev alanların niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

j) Çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanmasında, çevre laboratuvarları, çevre danışmanlık firmaları ile belediyelerin çevre koruma tesislerinin projelerinde ve işletilmesinde görev alacak elemanları eğitmek, proje ve tesis ölçütlerini geliştirmek ve mesleki yetkinliği artırmak.

k) Konut politikalarının belirlenmesine yönelik çalışmalarda bulunmak, belirlenmiş politika, plan ve stratejilere göre uygulamayı temin ve sonuçlarını takip etmek.

l) Yapı kooperatiflerinin ve üst birliklerinin kurulması, işleyişi ve denetlenmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, kuruluş kayıtlarının ve sicillerinin tutulmasını sağlamak ve uygulamaları denetlemek.

m) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Sevgili Arkadaşlar,

Biz AKP'nin mesleğimize ve örgütümüze karşı ne planladığını iyi biliyoruz.

“Güç görevler güçlü örgütlenmeler ile yerine getirilir” sözünü de iyi biliyoruz.

Değişen bir şey yoktur: Şimdi örgütlülüğümüzü ve mücadelemizi güçlendirme zamanıdır.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

19.08.2011

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI 648 SAYILI KHK İLE BU SEFER DE TÜM ÜLKE TOPRAĞI ÜZERİNDE HER TÜRLÜ TASARRUFA MUKTEDİR KILINMIŞTIR

Genel Seçimlerden dört gün önce 08.06.2011 tarihinde Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve bu Bakanlığın içinde oluşturulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü ile örgütümüz TMMOB'nin işlevsizleştirilmeye çalışıldığını, AKP'nin yeni bakanlıkla ne yapmak istediğini daha önce detaylı bir şekilde kamuoyuyla paylaşmıştık.

Ancak, adı geçen Bakanlık yeni KHK'lerle, sonu gelmez bir şekilde yeni yetkilerle donatılmaya devam ediliyor.

Bakanlıklar kuruluyor lağvediliyor; yetkiler alınıyor veriliyor, ancak bunların tartışılmasına olanak tanınmıyor. 636 sayılı KHK ile Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı kuruldu, bakanlık koltuğuna daha kimse oturmadan 4 Temmuz 2011 tarihinde 644 sayılı KHK ile Bakanlık ikiye bölünerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığı oluşturuldu.

KHK ile diğer kamu kurum kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının yetkisini almakta hukuken bir sakınca görmeyen Bakanlar Kurulu, 17 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 648 sayılı KHK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na tüm ülkenin tapusunu istediği gibi kullanma yetkisi vermiştir.

AKP, seçimlerden önce çıkarttığı yetki yasasına dayanarak -ortada bir parlamento olmasına karşın- olağanüstü bir yönetim biçimi benimsemiş durumdadır. İktidar Partisinin parlamenter sayısı, kanun yapma konusunda bir sıkıntı yaratmamasına karşın, TBMM'ye kanun teklifi sunmadan KHK'lerle kamusal varlıkların yok olmasına yol açacak düzenlemeler yapmakta ve kamu yönetimini değiştirmektedir. Bakanlar Kurulu dışında ülke kaderi üzerinde karar verecek ve karara katılacak yetkili, özerk bir kurum bırakmamaktadır. Muhalefet bir yana, İktidar Partisinin milletvekilleri dahi kurulan, lağvedilen; yetkilerle donatılan, yetkileri alınan kurum kuruluşların yeni yapıları konusunda bilgi sahibi değildir.

Toplumla paylaşılmayan, Bakanlar Kurulu'ndaki 26 kişinin kabul ettiği ve Cumhurbaşkanı'nın derhal onayladığı KHK'ler konusunda kim görüş bildirecek ve eleştirecek? Toplumun geleceği ve yönetim biçimi hükümetin iki dudağı arasında mı olacak? Bu yönetim biçimine kim demokrasi diyebilecek?

648 sayılı KHK, TBMM komisyonlarında bekleyen ya da Genel Kurula indirilmiş ancak görüşülmemiş kanun tekliflerini de içerecek biçimde genişletilerek yayınlanmıştır. Bu KHK ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Yasa, 3194 sayılı İmar Yasası, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu, 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında

Kanun, 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'da değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yeni ve olağanüstü yetkiler devredilmiş ve tanınmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de yapılan değişikliklerle açıkça şu söylenmektedir:

Hiç kimse ama hiç kimse artık elindeki tapuya güvenmesin. Tapu, ister kamu kurum ve kuruluşunun, ister özel kişinin, isterse devletin hüküm ve tasarrufu altında olsun bu tapu ve araziler üzerinde istediği tasarrufu yapma yetkisi yalnızca ve yalnızca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndadır.

- Harita, her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini resen yapmak, yaptırmak, onaylamak, iki ay içinde yetkili idarelerce ruhsatlandırma yapılmaması halinde ruhsat ve yapı kullanma izni vermek; kamu ya da özel kişilere ait taşınmazlar üzerinde yapılacak yatırımlara ilişkin 3 ay içinde onaylanmayan etüt, çevre düzeni, nazım ve uygulama planları ya da ruhsatlandırma ve yapı kullanma izinlerini vermek şeklindeki yetkiler, aslında yerel yönetimleri yetkisiz kılmakla eşanlamlıdır.

- 648 sayılı KHK ile depreme karşı dayanıksız yapıların bulunduğu alanların dönüşüm projelerini ve uygulamalarını yapmak ve yaptırmak; Toplu Konut Kanunu'nun ek 7. maddesi çerçevesinde uygulama yapmak, yaptırmak, bu uygulamalara ilişkin kentsel dönüşüm, yenileme, transfer alanları geliştirmek, bu alanların her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, kentsel tasarım projelerini yapmak, yaptırmak ve onaylamak; bu çerçevede paylı mülkiyetleri ayırmak, birleştirmek, arsa ve arazi düzenlemeleri yapmak, imar hakkı transfer etmek, kamulaştırma ve gerektiğinde acele kamulaştırma yoluna gitmek; yapı ruhsatı ve yapı kullanma izinlerini vermek ve kat mülkiyeti ve tescilini sağlamak Bakanlığın yetkisine verilmiştir. Bu düzenlemelerle Belediyelerin yetkisinden ve özel mülkiyetin korunmasından söz edilemeyeceği açıktır. Keyfi kullanıma açık olan bu yetkilerin “oy verenle oy vermeyenin tabii ki aynı olmayacağını” beyan eden Bakanın keyfiyetine bırakılmasından endişe duymamak olanaklı değildir.

- 2863 sayılı Yasa'nın değişikliği ile tabiat varlıkları diğer deyişle doğal sit alanları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na transfer edilmiş olup, “Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü” ihdas edilmiş ve bu alanların yok edilmesinin önü açılmıştır. Artık, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgelerinin kullanma ve yapılaşmaya ilişkin kararları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca verilecektir. Bu varlıkların statülerinin yeniden değerlendirilmesinin 6 ay içinde Bakanlığa devredileceği hükmü, 6 ay sonra bu statülerin kalmayacağını habercisidir. Yalnızca doğal sitler değil aynı zamanda doğal sitlerle kesişen arkeolojik, kültürel, kentsel ve tarihi sitler de tehlike altındadır.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

- Köylerde yapılacak yapılara uygulanacak esaslarda, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun uygulanmaması, buralarda kurulacak yapılarda ruhsat ve imar planı aranmaması tarım arazilerini bekleyen tehlikelerin habercisidir.
- 3194 sayılı İmar Yasası'na eklenen madde ile de mera, yaylak ve kışlaklar, 29 yıllığına kiralanıp yapılaşmaya açılmıştır.
- Önceki dönem TBMM Genel Kurulu'na havale edilmiş Yapı Denetimi Hakkında Yasa Tasarısı bu KHK ile yürürlüğe girmiştir. Yapı denetçisi mühendis ve mimarları güvencesiz kılan, sorumluluğu ağır, ama bunun karşılığı hak ve yetkiyi vermeyen ve daha önce eleştirdiğimiz tasarı TBMM'de tartışılmadan sessiz sedasız dayatılmıştır.
- Bakanlar Kurulunca belirlenen projelerde çalıştırılacak personele 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırma hükümlerinin uygulanmayacağına ilişkin düzenleme, idareye keyfi bir yetki tanımaktadır.

Yukarıda irdelemeye çalıştığımız başlıklar dahi yürürlüğe konulan düzenlemelerin kamu yararına olmadığına açık kanıtıdır.

Yaşadığımız süreç olağan değildir, ülkemizde olağan demokrasilerde yeri olmayan tersi bir süreç işlemektedir.

Önceki dönem torba, bu dönem KHK ile halkın haberdar olması bir yana, ilgili kurum ve kuruluşların dikkatlerinden kaçırılarak, toplum ve ülkenin kaderi üzerinde etkide bulunabilecek önemli kararlar yasalaşmaktadır. Bütün bunlar, yasama meclisi üyelerinin dahi bilgisi dışında olup bitmektedir.

TMMOB uyarıyor:

İlgili kurumlar, kişiler, siyasi partiler, üniversiteler, yazar-çizerler, düşünenler bu uygulamalara karşı insanlığın ortak değerlerine sahip çıkan bir tutum almalıdırlar.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

26.08.2011

AKP'NİN KHK'LERİ İLE "HANGİ MÜDÜRLÜK, HANGİ KURUM, HANGİ KURUL NE OLUYOR?" BİZ TAKİP EDEMEZ OLDUK, SANIYORUZ AKP MİLLETVEKİLLERİ DE TAKİP EDEMİYOR...

AKP İktidarının Yetki Kanunu'na dayanarak çıkardığı Kanun Hükmünde Kararnameler ile getirdiği düzenlemeler kamuoyu tarafından takip edilemez hale gelmiştir.

KHK ile kurduğu bakanlığı üzerinden bir ay geçmeden ikiye bölen, bundan bir ay sonra görevlerini yeniden düzenleyen; başka bir KHK ile bir önceki KHK'yi değiştiren, eklemeler yapan, çıkararak; genel müdürlükleri, kurulları bir bakanlıktan diğerine geçiren AKP, son olarak yayımlanan 649 sayılı KHK ile Birliğimizin de Genel Kurulu'nda temsil edildiği Milli Prodüktivite Merkezi'ni lağvetmiştir.

AKP'nin MPM ile ilgili olarak kafaları karıştırmadaki ustalığının kronolojik sıralaması şöyle:

634 sayılı KHK ile Avrupa Birliği Bakanlığı kuruldu. (03.06.2011)

635 sayılı KHK ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı kuruldu. (03.06.2011)

649 sayılı KHK Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK adıyla yayımlandı. (17.08.2011)

649 sayılı ve esas olarak AB Bakanlığındaki değişikliği ilgilendiren ve aslında torba yasa olan Kanun Hükmünde Kararname ile 635 sayılı KHK'ye geçici madde eklenerek MPM lağvedildi ve mal varlıkları 635 sayılı KHK'yi ilgilendiren Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na devredildi. Aynı kararnamenin 41. maddesi ile de 580 sayılı Milli Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanunu yürürlükten kaldırıldı.

Biz bunu takip etmekte gerçekten zorlandık. AB Bakanlığı'yla ilgili düzenlemeleri içeren KHK'de Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndaki değişikliklerin ne işi olabilir?

Ama bir şey biliyoruz:

Bırakın bizi, bırakın halkımızı, bırakın parlamentonun diğer bileşenlerini, bırakın AKP'nin milletvekillerini, bırakın bu kararnamelerin altında imzası bulunan değerli bakanları, bu kararnameyi onaylayan Sayın Cumhurbaşkanı da bu ayrıntıları takip etmekte zorlanıyor. Ama onaylıyor.

1965 yılında 580 sayılı Kanun ile kurulan Milli Prodüktivite Merkezi'nin, en üst yetkili organı Genel Kurulu'nun üyesi olan Birliğimizin dahi haberi olmadan mal varlığının bir bakanlığa devredilerek kapatılması AKP'nin ustalık dönemi uygulamalarının bir örneğidir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Soruyoruz:

Neden AKP iki dönemdir MPM'nin gerekli olup olamadığına karar veremedi de aldığı yetki ile kimse ile konuşmadan, görüşmeden, nedenini bile söylemeden MPM'nin gereksizliğine karar verip kapattı?

Açıktan söylüyoruz: KHK'ler ile halkın haberdar olması bir yana, ilgili kurum ve kuruluşların dikkatlerinden kaçırılarak, toplum ve ülkenin kaderi üzerinde etkide bulunabilecek önemli kararların yasalaştırılması AKP'nin ileri demokrasi kavramının altını nasıl doldurduğunu net olarak ortaya koymaktadır.

“Dinlerler ve ciddiye alınır mı?” bilmiyoruz: AKP'yi uyarıyor ve tüm kurumları, emek-meslek örgütlerini, demokratik kitle örgütlerini, siyasal partileri, Meclisi ve doğal ki halkımızı yok sayarak aldığı bu kararları ve bu yönetim anlayışını gözden geçirmeye çağırıyoruz.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

ODA AÇIKLAMALARI

21.06.2011

**MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI:
BU OYUNU BOZACAĞIZ**

Hükümetin meslek odalarını susturmak amacıyla Odalara “çekidüzen verme” niyeti çok uzun zamandan beri bilinmektedir. TBMM tatile girmeden önce 6 Nisan 2011 tarihli oturumda, “Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu”nu kabul edilerek Hükümete Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi verilmiştir.

Söz konusu yetki yasasında, mevcut bakanlıkların birleştirilmesi, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların ilgililerinin yeniden belirlenmesi, yeni bakanlıkların kurulması, bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının hiyerarşik ilişkileri, görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesi ve kamu kurum/kuruluşlarında istihdam edilen personelin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere atanma, nakil, görevlendirme, görevden alınma, emekliye sevk edilme gibi konuların usul ve esaslarının belirlenmesi biçiminde yetki sınırı çizilmiştir.

Ancak AKP, Meclis'in olağanüstü yetki devrini de aşarak ve Anayasa'ya aykırı olarak bakanlıkların teşkilatlanması ile meslek alanlarımıza ve meslek odalarımıza ilişkin düzenlemelere hemen koyulmuştur. Anayasa ve Yetki Yasası'na aykırılık taşıyan bu düzenlemeler Meclis'te uzlaşma ve tartışma ortamından kaçırılarak başka bir görünüm altında KHK'lerin konusu edilmiştir. Askeri darbeleri eleştirerek, “ileri demokrasiyi” savunan bir iktidarın, 12 Mart Darbesi ve 12 Eylül hukukunun ürünü olan Kanun Hükmünde Kararname yetkisini kullanmasının demokratik yol ve yöntemlerle ne kadar örtüştüğü açıktır. Ayrıca, parlamento çoğunluğu elinde iken olağanüstü yollara başvurulması, tartışmaya dahi tahammülsüzlüğün bir göstergesidir.

8 Haziran 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile meslek odaları teslim alınmak istenmektedir. İlgili Bakanlığın görevleri arasına, ... Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarını tutmak.” şeklinde ekleme yapılmıştır.

Ayrıca Bakanlık bünyesinde kurulan “Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü”nün görevlerinden birisi de “Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat düzenlemelerini yapmak ve denetlemek.” olarak belirlenmiştir. Bu düzenlemelerle, TMMOB ve meslek odaları Bakanlığın birer alt birimi olarak kurgulanmıştır.

TMMOB, yasalarla kurulup yönetilen kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur, mevzuatı yasalarla belirlenmiştir ve 57 yıldır da bu böyle devam

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

etmektedir. TMMOB; ülke, meslek ve üye çıkarlarını korur ve gözetir; bu görev de yasalarla kendisine verilmiştir. Dokuz yıldır yapılan bütün operasyonlara rağmen, ülke çıkarlarını korumayı üstlenen kurumların halen yok edilememiş olması AKP'yi fazlasıyla rahatsız etmektedir. Yapılmak istenen meslek odalarının mevzuatını düzenleme yetkisinin TMMOB'den alınarak Çevre Orman ve Şehircilik Bakanlığına verilmesi ve meslek odalarının istenildiği gibi yönetilmesidir.

1954 yılında kurulan Odamız da; yasal dayanağını Anayasadan, gücünü üyelerinden alan bir meslek odasıdır. Özellikle 1970'lerden bu yana, ülkemizin kalkınma, sanayileşme ve madencilik politikalarında, kamu yararı ve adil paylaşımın yanı sıra yurtsever, toplumcu bir çizgiyi savunan çalışmalarını ve mücadelesini bilim ve teknolojinin önemine vurgu yaparak bu güne kadar sürdürme gelmiştir. Bu anlamda toplumun vicdanı olmuştur. Mesleki, demokratik kitle örgütü olmanın sorumluluğuyla hareket ederek çağdaş, bağımsız, demokratik ve laik bir Türkiye özlemiyle, üyelerinin sorunlarının toplumun sorunlarından ayırlamayacağı bilinciyle, halktan ve emekten yana tavır alan, bu doğrultuda politikalar üreten ve mücadele veren Odamız, ülkemizin ve madencilik sektörünün ihtiyacı devam etmektedir.

Bu ülkenin madenciliğinden, sanayileşmesinden ve gelişmesinden sorumluluk duyan maden mühendislerinin örgütlü yapısı olan Maden Mühendisleri Odası; ülkeye, mesleğe ve meslektaşlarına hizmet etmeye devam edecektir.

Bilim ve teknolojinin gelişimi, mühendis yeterliliği ve bunların meslek odalarının kuralları bir bakanlığın bürokrasisi içinde yer alan bir genel müdürlüğe teslim edilemez. Mühendislerin ürettiği düşünce ve emekleri, Dünya Ticaret Örgütü'nün taşeronlarına teslim edilemeyecek kadar kıymetli ve kutsaldır. Bu ülkenin kalkınmasında ve refahında mühendislerin emekleri hak ettiği yeri mutlaka alacaktır. Bilim ve onun ürettiği hizmet, yönetenlerin iki dudağı arasında yürürlüğe koyacakları normlarla hayatta karşılığını bulamaz, bilim ve akıl bütün idari metinleri, kararları aşar gider. Aklın ve bilimin ışığına inanmış ve bu ülkenin emekten ve halktan yana olan mühendisleri ve onların örgütlülüğü hiçbir düzenleyici işleme ıslah edilemez.

Emperyalizme bağımlılık temelinde vahşi kapitalizmin hizmetinde olanlar, sosyal devleti tamamen yok eden, tüm değerleri yok sayarak her şeyi rant üzerinden kurgulayanlar, bilmelidir ki;

Örgütümüzün yetkilerini kısıtlamaya, meslek alanlarımızı yeniden yapılandırmaya yönelik düzenlemeleri hiçbir şekilde kabul etmeyeceğiz.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

TMMOB Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

22.06.2011

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI:

**6223 SAYILI YETKİ YASASI VE 636 SAYILI KHK İLE İLGİLİ
BASIN AÇIKLAMASI**

Türkiye halkı mevcut siyasi partiler yasası ve seçim yasası gölgesinde adaletsiz ve gayri meşru bir seçimi daha geride bırakmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi tıpkı İtalya ve Fransa'da olduğu gibi, liberal muhafazakâr bir parti olarak %50'ye yakın bir oy oranıyla yeniden hükümet olma yolundadır. Seçim sonuçları, hiçbir yakıcı soruna çözüm üretmeksizin “yaptıkları yapacaklarının teminatı olan” bir iktidar ile karşı karşıya olduğumuz gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Seçim öncesi iyice pervasızlaşan ve totaliter rejimleri aratmayan uygulamalarıyla dikkati çeken siyasi iktidarın anti-demokratik uygulamaları, kamu hayatını düzenleme hususunda da Odamıza ve Birliğimize yönelik saldırılarla somutlanmaktadır.

6 Nisan 2011 tarihli oturum ile TBMM “Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu”nu kabul ederek Hükümete 6 ay süreliğine Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi vermiştir.

Hiçbir demokratik sistemde meclis faal durumdayken yürütüme erki, meclise danışmadan ve tartışmadan 6 ay süreliğine Kanun Hükmünde Kararname çıkarma gibi bir yetkiyi alamaz. Ancak savaş durumunda alınabilecek söz konusu yetki yasası hükümetin kimlere savaş açtığını gözler önüne sermektedir.

Yetki yasası özü itibarıyla; mevcut bakanlıkların birleştirilmesi ve yeni bakanlıklar kurulması, bakanlıklara bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların ilgileri, hiyerarşik ilişkileri, görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesi, kamu kurum/kuruluşlarında istihdam edilen personelin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere atanma, nakil, görevlendirme, görevden alınma, emekliye sevk edilme gibi konuların usul ve esaslarının belirlenmesini içermektedir.

Böylesine geniş bir yetkiyle donatılan hükümet genel seçim öncesi 11 KHK çıkarmıştır. Bunlardan biri de meslek odamızı da yakından ilgilendiren, 08.06.2011 resmi gazetede yayınlanan Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında 636 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamedir.

Kararname, kurulacak olan yeni bakanlığın, bağlı hizmet birimlerinin ve genel müdürlüklerinin görev ve yetkilerini düzenlemektedir. 636 sayılı “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”de bakanlığın görevleri “Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak,

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarının tutulmasını sağlamak”, olarak belirlenmiştir. Söz konusu bakanlık bünyesinde kurulacak olan “Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görevleri arasında da aşağıdaki hususlar yer almaktadır:

- a) Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.
- b) Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, bilirkişilik, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.
- ç) Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat düzenlemelerini yapmak ve denetlemek.

Bir fetva niteliğini taşıyan ve hem Anayasa’nın 135.maddesine hem de çıkarma yetkisini aldıkları “Yetki Yasasına” aykırı olan bu düzenlemeler Birliğimizi ve Odamızı hedef almaktadır.

Odamız kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur ve bütün demokratik ülkelerde olduğu gibi ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir, idari ve mali yönden devlet karşısında özerktir, faaliyetlerinin finansmanını sağlayacak bütçeye sahiptir, teşkilatın yönetimi ve faaliyetlerin yürütülmesinde söz sahibidir, merkezi hiyerarşik gözetim ve denetimine tabi olmayıp, vesayet denetimine tabidir. Söz konusu Kanun Hükmünde Kararname, Anayasanın 135. Maddesi ve yürürlükte olan 6235 sayılı TMMMOB yasası ile güvence altına alınan bu hususlar ile çelişmektedir.

2009 yılında Devlet Denetleme Kurulu Raporu ile başlayan hedef alma süreci, genel seçim öncesi büyük bir hızla yürürlüğe konan söz konusu Kanun Hükmünde Kararname ile devam etmektedir. Belli ki siyasi iktidar gerek çalışma yaşamında, gerek kamu yararı ilkesine aykırı politikalarında ve gerekse çevrenin tahribatına yol açarak uygulamayı tasarladığı projelerinde Birliğimizi ve Odamızı bir engel olarak görmektedir.

Odamız ve Birliğimiz tek ilkesi ve değeri serbest piyasa ekonomisinin vahşeti olan siyasi iktidarın yaşamın her alanına yönelik saldırılarına karşı mücadele ettiği için hedef alınmaktadır.

Birliğimiz ve Odamız sürdürdüğü mücadele ile ne rant uğruna kentlerimizin talan edilmesine ve geri dönüşü olmayan çevre tahribatlarına, ne de kar uğruna güvencesizleştirmeye ve ölüme neden olan çalışma koşullarına sessiz kalmayacak, mücadelesini sürdürecektir.

29.06.2011

**ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI:
AKP HÜKÜMETİ, 636 SAYILI KHK İLE MESLEK ÖRGÜTLERİNİ
HEDEF ALDI...**

AKP Hükümeti, genel seçimler öncesinde TBMM'den geçirdiği Yetki Yasası kapsamında çıkardığı kanun hükmünde kararname (KHK) ile TMMOB ve TMMOB'a bağlı meslek odalarının özerkliğini yok edip, iktidara bağlamaya çalışmaktadır. Siyasal etik ve demokrasi anlayışı açısından zaten sorunlu olan bu yaklaşım hukuka da aykırılıklar taşımaktadır. Söz konusu düzenlemenin Yetki Yasası'na ve Anayasa'ya aykırı olduğu açıktır.

Resmi Gazete'de 8 Haziran 2011 tarihinde yayımlanan KHK'ler ile mevcut bakanlıklar yeniden düzenlenip, yeni bakanlıklar oluşturulurken; 636 sayılı KHK ile Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı kurulmuştur. Bu bakanlığın görevlerine ilişkin düzenleme ile meslek örgütlerinin yetkileri yanında yasama yetkisi de gasp edilmektedir. Söz konusu düzenlemede bakanlığın görev tanımları içerisinde meslek örgütlerinin yetkileri şöyle dâhil edilmeye çalışılmıştır:

"... ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarını tutmak."

Yine aynı KHK'de adı geçen Bakanlık içinde kurulacak Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün, "yerleşmeye ve yapılaşmaya yönelik mühendislik, müşavirlik, müteahhitlik hizmetlerine ilişkin düzenleme yapmak, mesleki yeterlilik, yetkinlik çalışmalarının yanı sıra mimarlık mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat düzenlemeleri yapmak, denetlemek" görevlerini yerine getirmesi öngörülmüştür.

Öncelikle söz konusu düzenleme Anayasa'ya aykırıdır. Anayasa'nın 135. Maddesi'nde meslek örgütlerinin kanunla kurulacağı ve organlarının da kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre seçilecek kamu tüzel kişilikleri olduğu belirtilmektedir. Yine Anayasa'nın 124. Maddesi'ne göre kamu tüzel kişilikleri kendi alanlarıyla ilgili yönetmelik çıkarma yetkisine sahip kılınmışlardır. Bu çerçevede bir kamu tüzel kişisi olan TMMOB ve bağlı odalar kendi mesleki düzenlemelerini yapma konusunda Anayasal olarak yetkilidir. Bu Anayasal yetkinin hükümetin yetki yasasına dayanarak çıkardığı KHK ile yok edilmesi mümkün değildir. Anayasa'nın yerinden yönetim kuruluşu olarak tanımladığı meslek örgütlerine yönelik olarak iktidara tanıdığı sınırlı yetki sadece "idari ve mali denetime ilişkin" olup, onu da yasama organının yapacağı kanun düzenlemesi ön koşuluna bağlamıştır. Anayasa'dan aldıkları yetkiye dayanarak meslek örgütlerinin tüm düzenleme, karar ve işlemlerinin hukuka uygunluk denetimi yine Anayasa'nın 125. Maddesi gereği yargı organı tarafından yapılmaktadır.

AKP Hükümeti çıkardığı KHK ile kendisinin TBMM'den geçirdiği Yetki Yasası'na da aykırı davranmıştır. Yetki Yasası ile yasama organı, bakanlıkların ve hiyerarşik

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

ilişki içerisinde bulunduğu ilgili, bağlı ve ilişkili kuruluşlarla ilgili düzenleme yapma yetkisini hükümete tanımıştır. Hükümet ise bu çerçevenin dışına taşarak, bakanlıklarla hiçbir hiyerarşik ilişkisi bulunmayan meslek odalarının yetkilerine müdahale etmekte, hem de TBMM'nin yetkisini gasp etmektedir.

Ayrıca TMMOB'nin mevcut yasasının halen yürürlükte olduğunun da altını çizmek gerekir. Hükümet, uygulamada kaosa yol açacak bu düzenlemelerden derhal vazgeçmelidir.

636 sayılı KHK ile yapılan düzenleme hukuki açıdan olduğu kadar siyasal etik ve demokrasi anlayışı açısından da sorunludur. Seçim sisteminin adaletsizliği herkes tarafından kabul edilen ülkemizde adaletsiz seçim sistemini aşarak milletvekili seçilenlerin önüne konulan engeller gerilim düzeyini artırırken, diğer taraftan seçimlerle yönetimlerini oluşturan meslek örgütlerine yönelik iktidarın gerçekleştirmeye çalıştığı müdahale demokrasinin, çoğulculuğun göstergesi olan kurumların da hedef tahtasına yerleştirildiğini ortaya koymaktadır. Tüm bu yaşanan süreç, AKP'nin yalnızca kendisi için demokrasi ve hukuk peşinde olduğunu, kendinden olmayan hiçbir kesim için demokrasi ve hukuku işletmeye niyetinin olmadığını açık göstergesidir.

Meclis çoğunluğunun “halkın iradesi” dayatmasıyla yasama yetkisinin yürütmeye devredildiği, güçler ayrımının yok edildiği düzenlemenin toplum açısından yaratacağı önemli açmazlar olacaktır. Bu açmazlar özellikle ekonomik alanda rant paylaşımı olarak kamuoyuna önümüzdeki günlerde yansımacaktır. Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı olarak farklı alanların birleştirilmesi “kentsel ve kırsal rant” üzerindeki sermaye birikim sürecini geliştirmek amacı taşımaktadır. Yine kentsel ve kırsal rant oluşumunda, çevre mevzuatının “uygun” hale getirilmesi, orman arazilerinin imara ve şehirleşmeye “uygun” hale getirilmesi, bu konudaki engellerin ortadan kaldırılması olarak değerlendirilmelidir. Nitekim seçime yönelik propaganda malzemesi olan “çılgın proje”ler ile bu işaret verilmiştir. Bu rant paylaşımında temel ayağı da özelleştirme süreçleri oluşturmaktadır. Su kaynakları başta olmak üzere yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizin piyasalaştırılması sürecinde sermayenin ihtiyaç duyduğu kamu yapılanması böylece gerçekleştirilmektedir.

Kent topraklarını fiilen TOKİ eliyle satma stratejisi devam eden bir uygulamadır. TOKİ yatırımları toplam bütçeye göre yüksek bir orana sahiptir. Uygulamaların yerel yönetimlere herhangi bir inisiyatif de tanımadan sürdürüldüğü görülmektedir.

AKP Hükümeti'nin önümüzdeki dönemde de, kent rantını sağlık üssü, eğitim kampusu üstünden satma, bunun üzerinden sermaye birikimi sağlama projeleri olduğunu da ifade etmek gerekir. Her ile kurulan devlet üniversitelerinin yanı sıra özellikle büyük illerdeki kamu arazilerinin bir takım vakıf üniversitelerine tahsisi söz konusudur. Yine 28 ilde kurulacak “sağlık üssü” ile bu bölgelerde bir kent rantı oluşturulması da yeni dönem programı içinde yer almaktadır.

Süreç; Galataport, Haydarpaşa, Kanal İstanbul, 3. Köprü gibi büyük kentsel projelerde, kent rantı üzerindeki bölüşüm niyetlerinin, çevre ve orman mevzuat engellerini kaldırma çalışması olarak da okunabilir.

TMMOB ve EMO bugüne kadar yukarıda sayılan tüm konularda mesleki alanda gerekli değerlendirmeyi yaparak, kamu yararına uyarıcı bir işlev görmüş, pek çok idari işlemlerde de kamu zararını önleyici uygulamalar gerçekleştirmiştir.

TMMOB mesleki alanlarına yönelik, kamu adına söz söylemeyi aynı zamanda toplumsal sorumluluk olarak görmektedir. Odalarımız “yerleşmeye ve yapılaşmaya yönelik yapılan mühendislik/mimarlık faaliyetini bizatihi işi yapan mühendis/mimar/şehir plancısı meslektaşların hizmetleri üzerinden ve genel olarak kendi mesleki çalışmaları ile düzenler. TMMOB çalışmalarında üyesine ve topluma karşı sorumludur.

636 sayılı KHK ile TMMOB'nin iktidar ve çıkar odaklarından bağımsız olarak kamu yararı gereği gösterdiği muhalif kimliği törpülenerek, devlet hiyerarşisine tabi, söyleyecek sözü olmayan, etkisiz bir örgüt haline getirilmesi hedeflenmektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası olarak; TMMOB bütünlüğü içerisinde iktidarın kontrolsüz güç arayışında meslek örgütlerini hedef almasına karşı tüm örgütlülüğümüzle, mesleğimize, meslektaşlarımıza ve kamu yararına sahip çıkmaya devam edeceğimizi ve her türlü platformda gereken mücadelenin verileceğini bildiririz.

Elektrik Mühendisleri Odası
42. Dönem Yönetim Kurulu

04.07.2011

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI 42. DÖNEM 3. DANIŞMA KURULU TOPLANTISI SONUÇ BİLDİRGESİ

GİRİŞ

Odamızın Öğrenci Üye, Genel Sekreterlik, Personel ve Danışma Kurulu Yönetmelikleri'nde yapılması öngörülen değişiklikler ile 636 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin görüşülmesi gündemiyle toplanan Danışma Kurulumuz ülke gündemini de değerlendirerek aşağıdaki sonuç bildirgesini kamuoyuyla paylaşmaya karar vermiştir.

SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye, Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası, % 10 barajı gibi antidemokratik yasaların gölgesinde 2011 yılı genel seçimlerini tamamlamış, ancak totaliter rejimleri aratmayacak uygulamalarla gücünü var eden ve kutsayan bir siyasal partinin 3. kez hükümet olma yoluna girmesi nedeniyle mevcut siyasal gerilimi atlatamamıştır. Bu gerilimin, dönemin belirleyicisi olacağı açıktır.

AKP'nin % 49,83 oy oranına ulaşması sadece muhaliflerine yönelik baskı rejimi uygulamaları ile açıklanamaz. Söz konusu parti; neo-liberal dönüşümün sonucu olan yoksulluk, işsizlik ve güvencesizliğin mimarıdır, ancak aynı zamanda bu sorunlar nedeniyle yaşanan sınıfsal gerilimi 'sosyal yardımlaşma ve dayanışma fonlarıyla' dengede tutmakta, neo-liberal talanın tüm sektörlerde kuralısızca ilerlemesine olanak sağladığı için sermaye çevrelerinin desteğini almakta, fiili olarak ele geçirilen kurumlarda "yandaş" olmayı avantajlı bir konum haline getirerek gücünü yeniden üretmektedir.

AKP iktidarının neo-liberal ekonomik dönüşüm sürecine eşlik eden ideolojisi ise, muhafazakâr milliyetçi bir söylemle güçlendirilmekte, bu nedenle uzun yıllardır Kürt sorununu inkâr ve ötekileştirme ile perdelemeye çalışan resmi ideoloji ile örtüşmektedir.

Ekonomik anlamda sürekli kriz üreten neo-liberalizmin tahribatlarına karşı doğal kaynaklarını, haklarını ve yaşamını savunan her birey ve kuruluş şiddet kullanılarak bastırılmaya çalışılmakta, bu güç gösterisi ile yaratılan kutuplaşma, korkunun egemen kılınmasından beslenmektedir.

Seçilmiş vekillerin temsil hakları teslim edilmeli, eşitlikçi ve özgürlükçü yeni bir anayasa hazırlanmalıdır.

AKP 2011 genel seçimlerinden, tek başına bir Anayasa değişikliği gerçekleştirmek için gereken sandalye sayısına sahip olarak çıkamamıştır. Seçilen siyasal temsilcilerin milletvekilliklerinin düşürülmesine çözüm üretmektense, sandalye sayısı açığını kapamak için yeni anayasayı adres gösteren AKP'nin bu konudaki samimiyeti ya

da niyeti geçmiş dönem icraatlarına bakılarak değerlendirilebilir. 12 Eylül 2010 Anayasa değişikliği sürecinde toplumun tüm bileşenlerini dışlayanların, hiçbir demokraside görülememiş bir şekilde tüm maddeleri “evet” veya “hayır” düzlemine indirgeyenlerin, bugün yaşanan siyasal krizin faili değilmişler gibi yeni bir anayasadan söz etmeleri manidardır.

Bu gün için öncelik, gereken çalışmalar yapılarak seçilmiş milletvekillerinin Meclis'te yer almalarının sağlanmasıdır. Odamız üyesi Hatip Dicle başta olmak üzere, tutuklulukları süren tüm milletvekillerinin siyasal temsil hakları teslim edilmeli ve Meclis'e girmeleri sağlanmalıdır. Ancak, seçilmişlerin mevcut olduğu bir Meclis'te yeni bir Anayasa'dan söz etmek veya tartışmak olanaklı olacaktır.

Bu Süreçte Kürt sorununun eşitlikçi, özgürlükçü, demokratik ve barışçıl yollarla çözümü için gereken adımlar da süratle atılmalıdır.

Sonraki adım, toplumun tüm bileşenlerinin katılımıyla eşitlikçi ve özgürlükçü bir Anayasa hazırlanması olmalıdır. Yeni Anayasanın hazırlık sürecinde, sendikalar, demokratik kitle örgütleri, sivil toplum kuruluşları, TMMOB ve bağlı Odalarının görüşleri alınmalıdır. Bu şekilde hazırlanan anayasa halkın değerlendirilmesine sunulmalıdır.

Yetki yasası ve Kanunun Hükmünde Kararnameler iptal edilmelidir.

Hükümet 2011 Genel seçimleri öncesi 6 Nisan 2011 tarihinde “Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri İle Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu” ile 6 ay süreliğine Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi almış, AKP hükümeti bu yetki yasasına dayanarak genel seçimler öncesi yangından mal kaçırıcısına 11 ayrı Kanun Hükmünde Kararname çıkarmıştır. Oysa asgari düzeyde hiçbir demokraside Meclis faalse savaş veya olağanüstü bir hal söz konusu değilse tek başına yürütme erki toplumun geleceğini ilgilendiren konularda Kanun Hükmünde Kararnameler çıkararak yeni düzenlemelere gidemez.

Söz konusu kararnameler bakanlıkların birleştirilmesi ve yeni bakanlıkların kurulması gibi düzenlemeler adı altında birçok olumsuz uygulama içermektedir. Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığını kaldırıp yerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını kurarak, tüm dünya demokrasilerinde kadının statüsü yükseltilirken Türkiye'de kadını aile içine hapsedecek bir düzenlemeye gidilmektedir. Kadın cinayetleri hızla sürerken kadını aile içerisinde tanımlayan ve sadece bu kurum ile ilgisinde “tanıyan” bu muhafazakâr düzenleme yetki yasasına dayanılarak çıkarılmış olan 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlüğe konmuştur.

Yine yetki yasasına dayanılarak çıkarılan 636 no'lu Kanun Hükmünde Kararname ile “Orman ve Şehircilik Bakanlığı kurularak Teşkilat ve Görevleri” belirlenmiştir. Birbirinden ayrı olan ancak tabii eşgüdüm içerisinde ele alınması gereken 3 uzmanlık alanının tek bir elde toplanması, akla genel seçimler öncesi açıklanan “kent

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

projelerini” getirmektedir. TMMOB ve bağılı odaları, bilim insanları ve vicdan sahibi uzmanlar söz konusu projelerin yol açacağı çevre ve orman tahribatlarına dikkat çekmişlerdir. Ancak sermaye çevrelerine genel seçim öncesi verilen sözleri tutmak adına bu projelerin tek elden ve hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi için gereken düzenlemeleri yapmak AKP iktidarının boynunun borcudur. Kurulan yeni bakanlık her şeyden önce bu işlevi yerine getirecek, kararnamenin içerdiği maddelerle birlikte TMMOB ve Bağılı Odalar işlevsizleştirilerek çevrenin hilafına yeni rant alanları oluşturmanın önündeki engeller kaldırılacaktır.

636 sayılı “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”de “Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarının tutulmasını sağlamak”, bakanlığın görevleri arasında sayılmıştır.

Söz konusu bakanlık bünyesinde kurulacak olan “Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görevleri arasında da aşağıdaki hususlar yer almaktadır:

- a) *Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.*
- b) *Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, bilirkişilik, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.*
- c) *Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat düzenlemelerini yapmak ve denetlemek*

Dünya demokrasileri, özerk, bağımsız toplumsal ve mesleki örgütlenmelerin önünü açarken, AKP'nin “ileri demokrasisi” özerk kurumlar olan TMMOB ve bağılı Odalarını “devletleştirme”ye çalışmaktadır. Zira dayanışma ilişkileri içerisinde olduğumuz ve birçok ortak çalışmaya imza attığımız yurt dışındaki meslek odalarının yapısal durumlarına yönelik anket çalışmamızın sonuçları göstermektedir ki, meslek odaları hiçbir ülkede devlete bağılı bir genel müdürlük statüsünde (değildir).

Her meslek evrensel ilke ve değerlerini uluslararası yönergelere uygun olarak icra etmekte, bu anlamda meslek örgütleri kendi düzenlemelerini ve yönetmeliklerini kendi öz mekanizmalarıyla işleten kurumlar olarak iş görmektedir.

Yaşamın birçok alanında hukuku askıya alarak kendi hukukunu işletmekte ustalaşmış siyasi iktidar, Türkiye iç hukukuna aykırı olan söz konusu kararnameyi yürürlüğe koymakta herhangi bir beis görmemiştir. Söz konusu; Kanun Hükmünde Kararname,

Anayasanın 135. Maddesi, 124. Maddesi ve yürürlükte olan 6235 sayılı TMMOB Yasası'yla güvence altına alınan hususlar ile çelişmektedir. Mevcut ve yürürlükte olan yasalarca güvence altına alınan Odamız, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur ve bütün demokratik ülkelerde olduğu gibi ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir, idari ve mali yönden devlet karşısında özerktir, faaliyetlerinin finansmanını sağlayacak bütçeye sahiptir, teşkilatın yönetimi ve faaliyetlerin yürütülmesinde söz sahibidir; merkezi hiyerarşik gözetim ve denetimine tabi olmayıp, vesayet denetimine tabidir.

Seçime az bir zaman kala çıkartılan Kanun Hükmünde Kararname dayandığı Yetki Yasası ile de uygunluk göstermemektedir. Zira Yetki Yasası “bakanlıklara bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlara” yönelik düzenlemeleri yapma yetkisini içermektedir, oysa Odamız herhangi bir bakanlığa bağlı, ilgili ya da ilişkili bir kuruluş değildir.

Birliğimizi ve Odamızı hedef alan ve bu yolla da kentlerimizin, ormanlarımızın ve doğal kaynaklarımızın rant alanlarına dönüştürülmesinin önündeki engelleri kaldırmayı amaçlayan söz konusu kararname ve Yetki Yasasına dayanarak çıkarılan tüm kararname derhal iptal edilmelidir. Yapısal düzenlemeler Meclis'le eş zamanlı olarak toplumun geniş katılımı sağlanarak yeniden ele alınmalı, farklı görüş ve öneriler dikkate alınmalıdır.

Taleplerimiz yerine getirilene dek mücadelemiz sürecektir.

Kanun Hükmünde Kararnamelerle, baskı aygıtları ve şiddet aracılığıyla yürütmenin tahakkümünü ilan ettiği bir dönemde odamız, birliğinden ve örgütlülüğünden aldığı güçle 57 yıllık geleneğine yaslanarak, bilim ve akıl dışı projelerle rant alanları haline getirilen kentlerimizi ve doğal zenginliklerimizi korumaya, mesleki alanlarımızdaki ve çalışma yaşamındaki tahribatlara karşı durmaya, demokratik kitle örgütü olarak halkımızın çıkarlarını savunmaya devam edecektir.

Odalarımıza el konulduğu ve nefes alma imkânının bırakılmadığı darbe süreçlerinden bu güne birliğimizi ayakta tutan esas güç mücadele kültürümüzden başka bir şey değildir. Ortak aklımızın, birliğimizin ve beraberliğimizin yaratacağı direnç gücüne hiç olmadığı kadar ihtiyacımız var. Şimdi el ele verip, bu saldırı dalgasına karşı her düzlemde odamızı ve birliğimizi savunma ve koruma zamanıdır. Şimdi, her türlü baskı ve zorbalığın karşısında nasıl durulduğunu gösterme zamanıdır. Bizi güçsüz ve etkisiz gören, diz çökeceğimizi hayal edenlere karşı, TMMOB'nin direne direne nasıl bugünlere kadar geldiğini bugün yeniden gösterme zamanı gelmiştir. Bu ülkeyi, bu halkı ve TMMOB'yi teslim almak isteyenlere karşı, 85 bini aşkın üyesi ve örgütlülüğü ile Odamızı, daha aktif, daha da fazla birlikte üreterek davranabilen bir direnç gücü haline getirerek ayağa kaldırmanın vakti gelmiştir.

636 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile asıl hedef alınanın “umutlarımız” olduğu gerçeğini akılda tutarak, söz konusu kararnamenin iptali için örgütlülüğümüzün dayanışma ruhunu seferber ederek mücadelemizi sürdüreceğiz.

TEMMUZ 2011

MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI:

ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞININ TEŞKİLAT ve GÖREVLERİ HAKKINDA KHK ÜZERİNE RAPOR

I. Giriş: TMMOB İktidarın Hedefinde

12 Haziran 2011 tarihindeki Milletvekili Genel Seçimlerinden 67 gün önce, 06.04.2011 kabul tarihli 6223 sayılı *Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu* TBMM'den geçirilerek, 3 Mayıs 2011 tarih ve 27923 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır.

Bu Yetki Yasasının amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

"Madde 1- Bu kanunun amacı, kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere;

a) "Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımını yeniden belirlenerek;

1) Mevcut bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine,

2) Mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesine veya bunların mevcut, birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıklar bünyesinde hizmet birimi olarak yeniden düzenlenmesine,

3) Mevcut bakanlıklar ile birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesine, taşrada ve yurt dışında teşkilatlanma esaslarına,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere, bunların atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin konularda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermektir".

Bu Yetki Yasası uyarınca eski bakanlıkların bazıları birleştirilmiş ve bazı yeni bakanlıklar kurulmuştur.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre Orman ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı yeni kurulan bakanlıklardır. Bunlardan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı birleştirilen üç yeni bakanlıktır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, eski Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nı da bünyesine almıştır. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ise eski Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ticaret kısmının ayrılmasıyla oluşturulmuştur.

Hükümet, genel seçimlerden dört gün önce de, 08.06.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlatarak yürürlüğe koyduğu 3046 Sayılı *Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname* ile seçim sonrası ülkenin kamu idari yapısını yeniden düzenleme yönünde önemli bir adım atmıştır. Bu kararname uyarınca yayımlanan on ayrı kanun hükmünde kararnameden (KHK) 636 sayılı, *Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname* idi. Ancak daha sonra 644 ve 645 sayılı KHK'ler ile bu bakanlık da ikiye ayrılarak 04.07.2011 tarih ve 644 sayılı *Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK* ile 645 sayılı *Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK* yayımlanmış ve 636 sayılı *Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK* yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni yürürlüğe giren 644 sayılı *Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK*'nin 2. maddesinde,

a) Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak”

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nin görevleri arasında sayılmıştır.

Yeni kurulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında da,

a) Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.

c) Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, bilirkişilik, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

d) Planlama, projelendirme, yapım ve kamulaştırma iş ve işlemlerinde görev alacak bilirkişilerin niteliklerine ve mesleki yeterliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.

g) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapıların denetlenmesinde görev alan mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarını denetlemek, ilgili idareler ile denetim ve müşavirlik kuruluşlarınca denetlenmesini sağlamak.

h) Kamuya ve özel sektöre ait her türlü yapı ve tesisin projelerinin ve yapım işlerinin denetlenmesinde görev alacak mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarının, yapı denetim kuruluşlarının ve müşavirlik kuruluşlarının niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

i) Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek.

ii) Çevre yönetimi, çevre denetimi ve çevresel etki değerlendirilmesi iş ve işlemlerinde görev alanların niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlilikleri ile kuruluş yeterliliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

iii) Çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanmasında, çevre laboratuvarları, çevre danışmanlık firmaları ile belediyelerin çevre koruma tesislerinin projelerinde ve işletilmesinde görev alacak elemanları eğitmek, proje ve tesis kriterlerini geliştirmek ve mesleki yetkinliği artırmak.”

sayılmaktadır.

Görüldüğü gibi bu KHK, Bakanlar Kurulu'nun, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun (DDK) Meslek Kuruluşları Üzerine Araştırma ve İnceleme Raporu doğrultusunda TMMOB'yi etkisizleştirme ve özünde “yok etme” yönünde harekete geçtiğini göstermektedir.

Kısacası Birliğimiz TMMOB, AKP iktidarının içinde bulunduğumuz dönem ve yakın dönem hedefleri arasındadır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, bu raporda, bu durumu gerek genel olarak Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapı ve kamu idari yapısındaki dönüşümle ilişkilendirerek ve gerekse TMMOB açısından kendi özgülüğü içinde değerlendirecektir. Zira neo-liberal politikalar, ekonomik, sosyal, siyasi ve kamu idari yapısı olmak üzere belirli bir iç çelik ve bütünlük içermektedir. Dolayısıyla TMMOB'ye yönelik kuşatmanın diğer asli bağlantılarının sergilenmesi de önem taşımaktadır.

Oda metinlerinde birçok kez belirttiğimiz üzere Türkiye, sosyo-ekonomik yapı ve devlet yapısı itibarıyla, 24 Ocak 1980 ekonomi kararları ve 12 Eylül darbesinden bu yana, neo-liberal temellerde yeniden yapılandırılmaktadır.

Bu yeniden yapılanma; emperyalist sömürü, yerli büyük sermaye, yeni sermaye grupları ve ranta dayalı çıkarlar doğrultusundadır. Bu kapsamdaki serbestleştirme ve özelleştirmeler sonucu kamu sanayi işletmelerinin yerli-yabancı sermayenin talanına sunulması, kamusal hizmetlerin piyasaya açılarak ticarileştirilmesi, sanayi üretiminin ithalata bağımlı fason yapıya dönüştürülmesi, güvencesiz çalışma koşullarının yaygınlaştırılması ve kamu idari yapısının bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi, söz konusu yeni liberal uygulamaların temel taşları olmuştur. Bu politikalar aynı zamanda mühendislik, mimarlık hizmetlerini de etkilemiş; sanayi, tarım, kent ve toplum yaşamına yönelik, bilimsel teknik temellerdeki kamusal, toplumsal hizmet niteliği aşındırılmıştır.

Odamız ve TMMOB hemen hemen bütün etkinliklerinde ve özellikle de son dönemde, Anayasa referandumu, torba yasa değerlendirmeleri ve en son “Mesleğimiz, Meslek Alanlarımız, Haklarımız Üzerine AKP İktidarının Tahribatı” Raporunda bu yönde önemli çözümler yapmış bulunmaktadır.

Bu broşürde ise, kamu idari yapısı içinde “*yerinden yönetim kuruluşları*” bahsinde TMMOB'nin de yer alması itibarıyla kamu yönetimindeki neo-liberal dönüşüm özel olarak sergilenecek; Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun hazırladığı “*Meslek Kuruluşları Üzerine Araştırma ve İnceleme Raporu*”nun amaç ve hedeflerine yer verilecek ve son kanun hükmündeki kararnamelerin TMMOB ve bağlı Odalarının yapısında ne tür değişiklikleri öngördüğü irdelenecektir.

Biz ve bizim gibi kamusal nitelikli meslek kuruluşları AKP'nin tekeli ve rantçı politikalarının yeni bir hedefi olmuştur. TMMOB ve bağlı Odaları dâhil, kamusal hizmet ve mesleki denetimle yükümlü meslek örgütleri ve mensuplarının uygulama alanlarının daraltılması, yabancı mühendis, mimar ve şehir plancılarının akademik bir denklik aranmaksızın ülkemizde serbestçe çalışması için 5951 sayılı ve 28.01.2010 tarihli *Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* ile bir düzenleme yapmıştır.

Son aşamada ise Birliğimiz ve bağlı Odaların kamusal–toplumsal hizmet sunumu fonksiyonunun ortadan kaldırılması yoluyla AKP, siyasal plandaki tekeli yönetim anlayışını toplumun geneline yaymak istemektedir. AKP piyasacı ve gerici bir diktatörlük doğrultusunda somut, bütünlüklü adımlar atmaktadır.

Bu nedenle burada yapacağımız değerlendirmelerin Odamız bütününde; kurullarımız, örgütlü üyelerimiz, komisyonlarımız, birimlerimiz, teknik görevlilerimiz ve bütün çalışanlarımızca üst düzeyde bir duyarlılıkla değerlendirilmesi ve ek değerlendirmelerle geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Gerek önümüzdeki yakıcı sürecin Oda bütününde içselleştirilerek kolektive edilmesi, gerekse olası gelişmelere karşı gösterilecek direnç ve alınması gereken önlemler açısından bu broşürün Odamız ve TMMOB genelinde uyarıcı olmasını diliyoruz.

Değerlendirmelerimizin, ülkemizin yüz akı toplumcu iktisatçılar, bağımsız sosyal bilimciler ve Türkiye'nin kamu idari yapısıyla ilgili değerli çalışmaları bulunan saygın bilim insanlarının değerlendirmelerini içerdiğini özellikle belirtmek istiyoruz.

Her şey örgütlülüğümüz ve halkımız; ülkemizin aydınlık yüzü TMMOB ve ülkemizin geleceği içindir.

Yaşasın MMO Örgütlülüğü. Yaşasın TMMOB Örgütlülüğü.

Yaşasın Planlama, Sanayileşme, Kalkınma ve Toplumsal Refah Mücadelemiz.

Yaşasın Barış İçinde, Bağımsız, Eşit, Özgür, Demokratik Türkiye Mücadelemiz.

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu**

II. Genel Çerçeve

II.1 Sosyo-Ekonomik Yapı ve Devletin Neo-Liberal Dönüşümü

Bilindiği üzere kapitalist dünyada neo-liberal dönüşümleri meşrulaştırmak için 1980'lerden beri 'devlet'e yönelik belirli ideolojik bir saldırı söz konusudur. Ancak diğer yandan da '*piyasanın daha etkin çalışması*' için devlet müdahalesine gereksinim olduğu görüşü de 1990'lardan itibaren ağırlık kazanmıştır. İlk bakışta, neo-liberal yaklaşımdan farklı imiş gibi algılanabilecek olan bu görüş, '*rekabet devleti*', '*düzenleyici devlet*' ve '*yönetişim*', '*iyi yönetişim*' gibi kavramları öne çıkardığı ölçüde, neo-liberal ideolojinin hegemonyasını pekiştirmekte işlevsel bir rol de üstlenmiştir.

Dünya Bankası ve IMF'nin '*etkin devlet*' üzerine geliştirdikleri piyasa-yanlısı reformların amacı devlet müdahalelerine son vermek değil, müdahalenin niteliğini değiştirmektir. Böylece devletlerin kurumsal yapılarının, yeniden belirlenen kurallara uyum sağlayabilecek biçimde değiştirilmesi ve daha etkin çalışmaları için sürekli '*reform*'lara tabi olmaları gündeme gelmiştir. Böylece siyasi iktidar değişikliklerinden etkilenmeyecek biçimde reformlar bir '*devlet projesi* haline gelmekte ve '*siyasal süreçlerden soyutlanmış bir devlet* izlenimi yaratılmaktadır.

1929 dünya ekonomik bunalımı sonrasında Keynesçi iktisadın kapitalizmin gereksinimleri doğrultusunda dile getirdiği, "*liberalizm devlet müdahaleciliği ile uyumsuz değildir*" yaklaşımı daha fazla uygulama alanı bulmuştur. Bu yaklaşım uyarınca, İkinci Paylaşım Savaşı sonrası dünyanın özgün sosyopolitik dengeleri ve birikim modelleri kapsamında uygulana gelen kamu üretim ve işletmeciliğine 1980'lerle birlikte artık bir son verilmek istenmiştir.

1980'lerde birbirleriyle *iç içe iki evre* yaşanmıştır. Her iki evrenin uygulamaları, emperyalist merkezlerin gereksinimlerine göre şekillenmiş ve kamuoyunu hazırlama süreçlerini de içermiştir.

Birinci evrede; ekonomik süreçler ön plana çıkarılmış, Keynesçi Sosyal Devlet anlayışına uygun birikim modelinden, çevre ülkelerdeki ithal ikameci rejimlerden ve kütleli üretim-kütleli tüketim temelinde yürüyen Fordist üretim ve istihdam rejiminden vazgeçilmiştir. Bunun yerine bilgi üretimini, yüksek teknolojiye dayalı sanayi üretimini ve finansal organizasyonları merkezde tutan, kirli, hantal ve katma değeri düşük sanayi üretimini çevre ülkelere kaydıran, esnek üretim-esnek istihdamı esas alan, böylece emeğin örgütlenme koşullarını güçleştiren, üretim süreçlerini parçalayarak bir üretimin çeşitli bölümlerinin değişik ülkelerde yapılmasını sağlayan yeni bir birikim ve sömürü modeline geçilmiştir. Bu süreçte ulusal mal ve hizmet piyasalarının serbestleştirilmesi, uluslararası sermaye hareketlerinin önündeki kısıtların tamamen kaldırılarak tek tek ülkelerin uluslararası finans ağ ve organizasyonlarına eklenmesi hedef alınmış ve bu hedeflerle uyumlu olarak uygulanan özelleştirme politikaları ile ulusal üretim yeteneğimiz aşındırılmış emek ve üretim piyasalarında tam anlamıyla bir *kuralsızlaştırma (de-regülasyon)* yani serbest piyasa işleyişi egemen kılınmıştır. Bu evrede devlete tanınan işlev '*ekonomik rasyonalite*' adına küçümsenmiş ve küçültülmüştür.

İkinci evrede ise *piyasayı düzenleyici bir devlet (re-regülasyon)* yaklaşımı benimsenmiştir. Ancak devlete tanınan bu etkin rol, “sosyal devlet” ya da “refah devleti” dönemindeki devletin etkinliğinden farklı olarak, piyasanın kualsız mutlak egemenliğini sağlayıcı ve uluslararası eklemleme sürecini tamamlayıcı hukuksal, yasal ve kurumsal düzenlemelerle sınırlı bir düzenleyiciliğe ilişkindir. Böylece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin küresel ölçekli sermayenin ‘tek hukuk’ sistemine dâhil edilmesinde önemli mesafeler kat edilmiştir.

Bu kapsamdaki Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarından biri olan *Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS)* ile mühendislik hizmetleri dâhil, enerjiden suya, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikden ulaşıma kadar tüm toplumsal hizmetler uluslararası ticarete açılmaktadır.

Neo liberal anlayışa göre, piyasanın devletten özerkleşmesi hedeflenir ve siyasetin ekonomiden elini çekmesi gerektiği vurgulanırken, düzenin yeniden yapılandırılması açısından gerekli görülen reformlar için *karar alıcıların toplumdan özerkleşmesi* bir zorunluluk olarak görülmüştür. Avrupa Birliği örneğinde ve AB’ye katılım süreçlerine ilişkin kriterlere de yansıdığı gibi, üye ya da aday devletler belli karar alma yetkilerini ulus-üstü düzeye aktardıkları ölçüde ‘*düzenleyici devlet*’ yeni boyutlar kazanmaktadır. ‘*Reformların*’ yaşama geçirilmesi için toplumsal destek oluşturmanın yanı sıra devletin kaynak dağıtım süreçlerine müdahale etmeye devam etmesi, rekabetçi yapıların oluşturulması, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi ve metalaştırılması temel amaçlar arasındadır.

Bu çerçevede karar alma süreçlerinin, siyasal baskılardan olabildiğince etkilenmeyeceği yeni kurumsal düzenlemelere gerek duyulmuştur. ‘*Yönetişim*’ bu noktada devreye girmekte, kaynak dağılımına ilişkin kararların demokratik süreçlerde denetlenmesini engelleyen ve dolayısıyla sermaye lehine düzenlemelerle özel teşebbüsün alması gereken risklerin toplumsallaştırılmasını kolaylaştıran bir çerçeve oluşturulmaktadır.

Merkezi devlet ve Avrupa Birliği gibi ulus-üstü yapılanmaların yanı sıra, yerel yönetimler ve ‘*sivil toplum kuruluşları*’ da bu süreçlerde rol oynamaya başlamaktadır. Daha önce merkezi yönetimin üstlendiği bir takım işlevleri, söz konusu kurumsal aktörlerin devralması söz konusudur. ‘*Üst kurullara dayalı denetim ve yönetim*’ uygulamaları, ülke varlıklarının ulus ötesi şirketlerin ve uluslararası finans sermayesinin doğrudan denetimi altına sokulmasına dayalı *yeni sömürgeleştirme* biçimleri arasında yer almaktadır. ‘*Yönetişim*’, ülkenin yönetim yapısını küreselleşmenin siyasi ve ekonomik özelemleri doğrultusunda değiştirme aracıdır. Dünya Bankası tarafından geliştirilen bu model bürokrasi, özel sektör ve başlıca sanayi ve ticaret örgütlenmelerini kapsayan ‘*sivil toplum kuruluşları*’na dayanan bir karar yapısı oluşturmaktadır.

Yakın dönemde Türkiye’de de tanık olunduğu gibi, başta Merkez Bankası ve sayıları giderek artan *Üst Kurullar* aracılığı ile devletin ekonominin yönetiminde doğrudan sorumluluk yüklenerek neo-liberal reformların taşıyıcısı olması bu çerçevede

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

gündeme gelmiştir. Geleneksel olarak bakanlıklar tarafından yürütülen hizmetlerin, uluslararası kuruluşlarca 'hassas sektör' olarak sınıflandırılan alanlarda 'bağımsız' ya da 'özerk üst kurullara' kaydırılması ile somutlaşan 'özerkleştirme' süreci, 1984'te devlet harcamaları ve borç yönetimi görevinin Maliye Bakanlığı dışına çıkarılmasıyla başlamış bir sürecin ulaştığı son noktadır.

Türkiye ekonomisi ve üst yapı kurumları özellikle 1998 yılından beri böylesi bir çerçevede yeniden yapılandırılmaktadır. Türkiye, Uluslar arası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (DB), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Avrupa Birliği (AB) ve uluslararası finans ve derecelendirme kuruluşlarının denetim ve gözetiminde ekonomik ve siyasal kurumlarının neo liberal biçimlendirilmesini böylece tamamlamış; emperyalist çıkarlarca güdümlenen uluslararası işbölümünde kendisine biçilen yeni bir rolü üstlenmiştir. Bu rolün ana özellikleri;

- Uluslararası ve yerli finans sermayesine sermaye hareketleri üzerine sınırsız serbestlik güvencesi sağlayarak, yüksek finansal getiri sunmak;
- İşgücü piyasalarını kuralsızlaştırma ve esnekleştirme yöntemiyle ucuz işgücü deposu hâline dönüştürerek katma değeri düşük teknolojilerde uzmanlaşmak ve sanayisini uluslararası şirketlerin taşeronu olarak geliştirmek;
- Üretimde ithal girdi kullanma ve ithal mal tüketme eğiliminin kuvvetlenmesine izin vererek, finansmanı esas itibariyle spekülâtif sermaye tarafından sağlanan bir ucuz ithalat cennetine dönüşmek;
- Kamu hizmetlerini ticarileştirerek vatandaşları 'müşteriye', kamu hizmeti üreten kurumları 'ticarî işletmeye' dönüştürmek; kamu iktisadî kuruluşlarını yerli ve uluslararası özel sermaye şirketlerine doğrudan yabancı sermaye cezbetmek uğruna yok pahasına satmak;
- 'Etkin ve demokratik yönetim', 'iyi yönetim' söylemleriyle, aslında tüm toplumu ilgilendiren stratejik, ekonomik ve siyasî kararların alınmasını ve uygulanmasını denetim mekanizmalarının dışına çıkarmak, devletin neo-liberal anlayışa uygun bir biçimde yeniden yapılandırmak.

II.2 Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması

"Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması" kavramı, Mesut Yılmaz başbakanlığındaki 55. hükümetin programı ile Türkiye'nin gündemine girmiştir. Merkezi yönetimin 'hantallıktan kurtarılarak halkın devletle bütünleşmesi' v.b. gerekçelerle gündeme getirilen bu kavram, 'düzenleyici devlet' anlayışına ayak uydurma çabasının bir ürünüdür. Devletin güçlendirilmesi bu çerçevede önem kazanmıştır. Bir OECD raporunda bu gereklilik şöyle gerekçelendirilmiştir: "Reformlara kamu desteğinin sürekliliğinin sağlanması için (...) düzenleme reformunun hedefleri ve avantajlarının yayılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun bir faydası da, reformların dışarıdan empoze edildiği yolundaki yaygın inancın giderilmesidir."

Kısaca devletin reformların taşıyıcısı olabilmesi için, 'serbestleştirme, özelleştirme, sivil toplumu güçlendirme ve yerelleştirme' yoluyla, devletin kurumsal yapısının, yeniden belirlenen kurallara uyum sağlayabilecek biçimde değiştirilmesi hedeflenmiştir. Düzenlemelerin ortak paydası, kamu kaynağını ve kamu erkini ayrıcalıklar yaratacak biçimde kullanan, yasama ve yargı denetimini olabildiğince dışlayan bir kamu yönetimi modeli kurulmasıdır. Bu modelde önemli bir yeri olan yerelleştirme politikasıyla, kamu yönetiminde karar ve uygulama yetkisi, tek tek örgütlerde yetki devri operasyonlarıyla yukarıdan aşağıya ve devlet genelinde merkezden taşraya doğru kaydırılmaya çalışılmaktadır. İçinde sermaye örgütlerinin de yer aldığı *Bölgesel Kalkınma Ajansları* hem bu çerçevede işlevlenmekte hem de bölgelerin uluslararası sermayeye doğrudan açılması ile ekonomi ve devletin yeniden yapılandırılma süreci ivmelendirilmiş olmaktadır. Bu kapsamda, neo-liberal yerelleştirme, adem-i merkezileştirmeyi kamu yönetiminde yetkilerin "yukarıdan aşağıya kaydırılması" v.b. olarak değil, yetkilerin kamu yönetim sisteminden 'sivil toplum örgütlerine' ve özel sektöre kaydırılarak, serbestleştirme-özelleştirme ve hatta uluslararası sermayenin egemen olduğu süreçlere doğrudan bağlanmaktadır.

Kuralsızlaştırma, serbestleştirme, özelleştirme, yerelleştirme, yönetişim, üst kurullaştırma v.b. operasyonları sonucunda ortaya çıkan yapı, ülke yönetiminin belirli ölçülerde siyasal otoriteden kopuşu ya da *politika oluşturma süreçlerinin uluslararasılaşması* olarak da nitelenebilir. Çünkü IMF ve DB, OECD, DTÖ ve AB'yi de içeren birçok uluslararası kurum ve kuruluşun, ulus devletlerin politikalarının belirlenmesinde giderek artan biçimde doğrudan rol oynamaya başlaması söz konusudur.

Bir dönem dünya dengeleri içinde belirlenen 'sosyal devlet' ilkesi, benimsenen bu yeni yönetim anlayışı doğrultusunda tanımlayıcı bir özellik olmaktan yavaş yavaş çıkarılmaktadır.

II.3 AKP İktidarı Kamu İdari Yapısı ve Personel Rejimini Liberalleştirdi

Dünyadaki liberalleşme rüzgârlarının etkileri ile ekonomi, devlet ve çalışma yaşamı ilişkilerinin yeniden yapılandırılma çalışmaları AKP iktidarında daha da hızlanmıştır. Bu dönemde ekonomik sosyal yaşam, kamu idari yapısı, personel rejimi ve emek süreçleri neo-liberal politikalar temelinde yeniden düzenlenmiş, bu yönde birçok yasa çıkarılmış, mevzuat baştanbaşa değiştirilmiştir. Doğrudan yabancı yatırımlar, iş yasaları, işçi sağlığı ve iş güvenliği, yerel yönetimler, tarım, gıda, yapı, enerji, çevre ve kırsal çevre, Ar-Ge ve kamu ihale yasası düzenlemeleri bunlardan yalnızca bazılarıdır.

Kamu yönetimini yeniden yapılandırma çalışmalarının bazen Anayasa değişiklikleri ile de desteklenmesi gerekmiştir. 1984'te çıkarılan 2983 sayılı yasa ile başlayan özelleştirmelere yönelik yasa ve özellikle Anayasa değişiklikleri 1987'den günümüze onlarca kez yapılmıştır. Örneğin 1982 Anayasasında bir kamu hizmetinin yerli ya da yabancı özel şirketlere verilmesinde engel bulunmamakla birlikte, devir işleminin bir imtiyaz sözleşmesi ile yapılması, bu sözleşmenin Danıştay'ca incelenmesi ve sözleşme

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

dolayısıyla ortaya çıkacak anlaşmazlıkların da idarî yargı yolu ile çözülmesi esasları konulmuştu. Ancak Ağustos 1999 tarihli 4446 sayılı yasa ile

- Anayasanın 'Devletleştirme' başlıklı 47. maddesi *özelleştirmeyi* de kapsayacak şekilde değiştirilmiş ve bu maddeye KİT ve kamu tüzel kişilerinin yürüttüğü yatırım ve hizmetlerin *özel hukuk sözleşmeleri* ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılabilceği ve devredilebileceğine ilişkin fıkralar eklenmiştir.
- Anayasanın 'Yargı Yolu' başlıklı 125. maddesine kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz sözleşmelerinden doğan uyumsuzlukların millî veya (yabancılık ögesi olan sözleşmeler için) *uluslararası tahkim* yolu ile çözülebileceği hükmü konulmuştur;
- 125. maddedeki değişikliğe paralel olarak, Danıştay'ın *imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini 'inceleme' görevi*, bağlayıcılığı bulunmayan '*görüş bildirme*' görevine dönüştürülmüştür (değişik 155. madde).

Ayrıca 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumla da yargıyı yürütme hâkimiyetine sokmaya ve serbestleştirme-özelleştirme sürecinin üst yapısını otoriter bir egemenlik tarzı ile kurmaya yönelik önemli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda '*yerindelik denetimi*'ne ilişkin Anayasa'nın 125. maddesinde bir değişiklik yapılmıştır. Oysa İdari Yargının yerindelik denetimi yapması Anayasa'nın 125. maddesi ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi hükümleriyle zaten engellenmiş bulunuyordu. İdari Yargı verdiği kararlarda yerindelik denetimini yapmıyordu. Bu gerçeğe karşın **yerindelik denetimi engeli Anayasa'da tekrar vurgulanarak, bu kavram yeniden tariflenmeye çalışılmış, "kamu yararı" değerlendirmesi yerindelik denetimi kapsamında gösterilerek, İdari Yargının "kamu yararı" değerlendirmesi yapmasının önüne geçilmek istenmiştir.** Kısaca özelleştirme, deregüstasyon ve kamu harcamalarının kısıtlanmasına ilişkin düzenlemeler yargı denetiminin tamamen dışına çıkarılmak istenmektedir. Uluslararası sermayenin Türkiye üzerindeki egemenliği açısından bu değişikliklerin işlevi açıktır: Türkiye'nin idari yapısında son yıllara kadar etkili olmuş '*kamu hizmeti*' anlayışının ardındaki Anayasal temeli de zaafa uğratmak ve kamu hizmetlerini tamamen metalaştırmak, ticarileştirmek.

Kamunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde ülkemizi uluslar arası piyasaların denetimine açan siyasal iktidar, '*Kamu Yönetimi Temel Reformu*' ile devletin asli ve sürekli işlerini *serbestleştirme, özelleştirme, yerelleştirme ve yönetim* yaklaşımı uyarınca yeniden düzenleyerek birçok üretim ve hizmeti piyasaya açmış durumdadır. Siyaset, yürütme, yasama ve hukuk; artık '*uyum yasaları*' ve ilgili mevzuat düzenlemelerine hizmet eder duruma gelmiştir.

Uzun AKP iktidarı bu yönelimin en tepe uygulamalarını gerçekleştirmiştir. Sanayiden eğitim ve sağlığa dek birçok serbestleştirme, özelleştirmeler bu çerçevede gerçekleşmiştir. Yerel hizmetler alanında belediyeler, il özel idareleri, mahalli idareler ve iller bankası yasalarıyla yerel yönetim hizmetleri piyasaya açılmıştır. Çalışma yaşamını düzenleyen yasalar ile personel rejiminde esnek, güvencesiz çalışma, taşeronlaşma ve sendikasılaştırma yerleştirilmiştir. Bilindiği üzere son '*Torba Yasa*' da buna yönelik

önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklikler çok yönlü, orta ve uzun erimde birbirini bütünlük niteliktedir.

Ekim 2005 tarihli 5428 sayılı Yasanın öngördüğü değişiklikler hem terim ve tanımlarda, hem de özde uyum sağlamak üzere gerçekleştirilmiş; bir anlamda yasalar Anayasa'ya değil, Anayasa yasalara uydurulmuştur. Bu yasanın getirdiği önemli bir değişiklik, yerel yönetimlerin mali denetiminin Sayıştay'a bırakılmasıdır. Bir değişiklik de *'yerel yönetimlerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanmasının'* Anayasa ile verilmiş bir göreve dönüştürülmesidir. Ancak, zaten yerel yönetimleri denetleme yetkisi olan Sayıştay'ın yeni yasaya konulan hükümler gereğince bunu *özel denetim kuruluşlarına yaptırma* yetkisiyle donatılmış olması, Anayasa'nın 128. maddesinin *"kamu hizmetleri memurları ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülür"* hükmüne açık bir istisna oluşturmaktadır.

Kamu yönetimi çevresindeki bir diğer mevzuat odağı da *kamu gelir ve harcama düzeni* ile ilişkilidir. Bu alanda (çok sayıda ek ve değişiklikleri ile) 5018 Sayılı *Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu* (Aralık 2003) ve 5345 Sayılı *Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun* (Mayıs 2005), IMF'nin 1999'daki mali destek anlaşmasından bu yana ısrarlı olduğu düzenlemelerdir. Bu yasalardan ilki, dolaylı olarak merkezi kamu sektörünü etkisizleştirirken, ikincisi de IMF ve Dünya Bankasının *'yönetişim'* modelini kamu mali yönetimine yerleştirmiştir.

Kamunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde ülkemizi uluslararası piyasaların denetimine açan siyasal iktidar, *Kamu Yönetimi Temel Reformu* olarak tanımlanan yasa düzenlemelerini, yukarıda değindiğimiz üzere üç temel bölümde sınıflandırmaktadır. Birincisi devletin asli ve sürekli işlerini belirleyen, devredilecek hizmet alanlarını ve istihdam edilecek personeli belirleyen **"Kamu Yönetimi Temel Kanunu"**dur. İkincisi **"Yerel Yönetim Reformu"**dur. Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ile Mahalli İdareler Yasasından oluşan paket düzenleme, piyasa koşullarına göre hizmet ticaretinin belediyelerce yapılması veya belediyelerce şirketlere yaptırılması yasasıdır. Bu yasa değişiklikleri büyük oranda yapılmıştır. Üçüncüsü de *çalışma yaşamını düzenleyen yasalar* ve **"Personel Rejimi Reformu"**dur.

Bilindiği gibi son "Torba Yasa" büyük oranda bu konuları da kapsamaktadır. Söz konusu yasa Dünya Bankası, OECD, DTÖ ve AB orijinli yeniden yapılanma süreçlerinin bir örneğidir. IMF'nin bu süreçteki rolü kamu harcamalarının kısılmasına yönelik baskı olarak kendini göstermektedir. Yeni sağ regülasyon ve deregülasyon kavramlarının arkasından gelen ve kamuyu yeniden yapılandırmayı amaçlayan *'yönetişim'* gibi kamu yönetimi reformunun felsefesini çizen temel kavramlar bu yasa zihniyeti ile daha fazla yerleşmiştir. Böylece kamu hizmetlerinin ulusal merkezi yönetim ve siyasetten koparılıp küresel piyasalara bağlanması, kamu hizmet alanlarının daraltılması ve dolayısıyla kamu idaresinin siyasal ve yönetsel düzeyde sermayeye devredilmesinin altyapısı oluşturulmaktadır.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Bu yeniden yapılanma; toplumsal kaynakları *yerel inisiyatiflerin harekete geçirilmesi* söylemi altında küresel sermayeye bağlayacak, kamu hizmetlerini her düzlemde piyasaya teslim edecek bir serbestleştirme, özelleştirme ve '*yönetişim*'i egemen kılan sürecidir. Bu yasa ile kamusal alan daha da daraltılmakta, kamu hizmetlerinin sunulmasında piyasacı mantıkla yurttaşlar müşteri konumuna getirilmektedir. Devlet, sosyal devlet olarak değil "*düzenleyici devlet*" olarak tanımlanmakta; kamu hizmetleri ulusal planlama ve kamusal denetim ilkelerinden uzaklaştırılmaktadır.

Yine bu yaklaşım ile yerel kamu hizmetlerinin kamu yararı gözetilmeksizin piyasa koşullarına göre ücretlendirilmesi ve bedellerinin o hizmetlerden yararlananlara ödetilmesi anlayışı benimsenmiştir. Kamu hizmeti niteliğindeki birçok hizmet ya parçalanmakta ya da tümüyle piyasa hizmetlerine dönüştürülmektedir. Aynı yaklaşım, özellikle altyapı yatırımlarında finansman sorununun çözümü olarak borçlanma yolunu sonuna kadar açmakta, yerel kamu hizmetlerinin piyasaya açılmasının temellerini atmaktadır.

Bu yasa zihniyeti birçok başka yasa ve yasa değişikliklerine yansıtılmış ve kamu mülkiyetindeki araziler yerel yönetimlere devredilerek, yerel yönetimler eliyle bu arazilerin özel mülkiyet havuzuna aktarılması kolaylaştırılmıştır. Aynı şekilde kamu istihdam politikasında önemli değişiklikler yapılmış; örneğin yerel yönetimlerde istihdam edilecek kamu çalışanı ve daimi işçi sayısı en aza indirilerek sözleşmeli personel istihdamı ve geçici işçilik yaygınlaştırılmıştır.

Ayrıca bazı bakanlık ve genel müdürlüklerin taşra teşkilatlarının görev ve yetkilerinin il özel idarelerine devri sonucunda, büyük altyapı hizmetlerinin yerine getirilememesi söz konusu olmuş; birden fazla il sınırları içinde yer alan göl, orman ve su havzalarının bakım ve yönetiminin sağlanmasında güçlükler yaşanmış, yeni ekolojik sorunlara yol açılmış, üretim, istihdam ve yönetsel yapıda büyük tahribat gerçekleşmiştir. Bu yönelim uyarınca yerel idari yapılar '*demokratikleşme–yerelleşme–bölgesel kalkınma–stratejik planlama*' v.b. yaklaşımlarla ön plana çıkarılmakta, bu yolla, yönetsel yapıların politik manipülasyonu ve kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi (GATS süreci ile birlikte uluslararası sermayeye devri) daha kolaylaşmaktadır.

Kamu idaresi merkez teşkilatının güçsüzleştirilmesi dört önemli icraat ile olanaklı kılınmaktadır:

- Bazı bakanlıkların taşra örgütleri ile KHGM ve trafik hizmetlerinin yerel yönetim birimlerine devri;
- Piyasada üretilebilen mal ve hizmetleri üreten kuruluşların kapatılması;
- Esnek istihdam, sözleşmelilik ve performansa dayalı yeni bir personel rejimi sistemine geçilmesi;
- Merkezi yönetimin "yerel yönetimlerin görev alanlarında teşkilat kuramama ve doğrudan harcama yapamama" yasağı getirilmesi.

Yerel yönetimler üzerinde yapılan düzenleme tamamıyla kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini kolaylaştırma, hizmeti ticarileştirme ve hizmetin denetimini ticari performans kriterlerine kavuşturmaya, kamunun ticarileşmesi ve ticari kriterler etrafında iş yapmasını, personel alımı veya işten çıkartılmayı örgütlemeye yöneliktir.

AKP iktidarı döneminde bu çerçevede kamu idari yapısını dönüştüren ve meslek alanlarımıza dek uzanan bazı yasa değişiklikleri TMMOB'nin yayımladığı “Mesleğimiz, Meslek Alanlarımız, Haklarımız Üzerine AKP İktidarının Tahribatı” Raporunun Odamız Raporunu kapsayan 279-398. sayfaları arasında ve özel olarak da 339-381. sayfaları arasında yer verildiğini belirtmeliyiz.

Yapılan bu değişikliklerin bazı özetleri resmi dokümanlara şöyle yansımıştır:

“2011-2013 döneminde 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında kamu idarelerinin, mali yönetim ve kontrol alanında görev ve sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirebilmelerini sağlamak üzere idari kapasite geliştirilmesine yönelik faaliyetler yoğunlaştırılacaktır Mali yönetim ve iç kontrol ile iç denetim faaliyetlerinin genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde etkin bir şekilde uygulanması için gerekli çalışmalar sürdürülecektir. Kamu idarelerinde uluslararası standartlarla uyumlu bir iç kontrol ortamının oluşturulması için Mali Plan döneminde kamu idarelerinin iç kontrol eylem planlarının etkili bir şekilde uygulanması sağlanacaktır. Böylece, kamu idarelerinin faaliyetlerinde kamu iç kontrol standartlarının esas alınması sağlanacaktır. Ayrıca, kamu idarelerinin karar verme süreçlerini güçlendirmek, mali saydamlık ve hesap verilebilirliği artırmak amacıyla uygulamaya konulan stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme yaygınlaştırılacaktır.” (08.10.2010 tarihli 2011-2013 Orta Vadeli Mali Plan)

“5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çıkarılmış, düzenleyici ve denetleyici kurullar oluşturulmuş, Merkez Bankasının bağımsızlığı, kamu idarelerinde stratejik planlamaya geçiş, genel sağlık sigortası ve sosyal güvenlik reformları gerçekleştirilmiştir.” (04.02.2011 tarihli Ulusal İstihdam Strateji Belgesi)

II.4 Kalkınma Planlaması ve DPT Tasfiye Edildi: Piyasa Temelli “Stratejik Planlama” Devrede

1960–1980 yıllarını kapsayan ithal ikameci sanayileşme döneminde bir şekilde planlama, kalkınma bütünlüğü oluşturulmaya çalışılırken, sanayinin teşviki, korunması, finansmanı, kalkınma hızı ve istihdam parametrelerinin gözetildiğinden söz etmek olanaktıydı. Ancak kalkınma ve merkezi planlama parametreleri adım adım yok edilmiş, serbestleştirmenin önü açılmış, 24 Ocak 1980 kararları sonrası dönemde sübvansiyonlar büyük ölçüde kaldırılmış, KİT yatırımları durdurulmuş, büyük ölçekli sanayi kuruluşları özelleştirilmiş, sabit sermaye yatırımlarında gerileme yaşanmıştır. Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörlerde korumacılık asgariye indirilmiş, Türkiye sanayisi eşitsiz ve aleyhte koşullarda küresel rekabete açılmıştır. Bu süreçte öz kaynaklardan çok ithal kaynaklar girdi olarak kullanılmış, küresel güçlerin dayattığı iş bölümü ile fason üretim ve taşeronlaşma egemen kılınmış,

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

kaynak tahsisini sadece iç ve dış piyasalara ve borçlanmaya havale eden bir sanayi modeline geçilmiştir.

Bu yönelimin yapıtaşlarından olan 1982 Anayasasında kalkınma planlaması *devletin temel görevlerinden çıkarılarak ekonomik hükümler* kısmına aktarılmıştır. 12 Eylül ile devlet ve sosyo-ekonomik yapı yeniden yapılandırılmış, Dünya Bankası ile imzalanan beş ayrı yapısal uyum kredi anlaşmasıyla ihracata yönelik sanayi modeli yanı sıra özelleştirme, kamu yatırımlarının azaltılması, para/finans hareketlerinin alt yapısının hazırlanması, tarımda devlet tekelinin kırılması, sağlık, eğitim ve yerel yönetimlerde yeniden yapılanma gündeme getirilmiştir.

1990–1995 dönemi Altıncı Planda, ihracata yönelik sanayi modeli uyarınca büyük ihracat teşvikleri söz konusu olmuş, kamu yatırımları giderek yoğunluğunu kaybetmiştir. 1998'de IMF ile yapılan 10 Yıllık Yakın Takip Anlaşması bu süreci geliştirici bir işlev üstlenmiştir. 1996–2000, merkezi ve sektörel plandan bölgesel projelere geçme yöneliminin somutlandığı Yedinci Planda Gümrük Birliği hedefleri doğrultusunda tüm sektörlerde korumacılık asgariye indirilmiş, Türkiye sanayisi eşitsiz koşullarda küresel rekabete açılmıştır. 2001–2005 ve 2007–2013 dönemlerine ilişkin 8. ve 9. Planlarda ise 1980 sonrasının neo-liberal değişim/dönüşümü, planlama ve kalkınmanın tasfiyesinde somutlanmış, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği ile işbirliği doğrultusunda *'bölgesel kalkınma ajansları'*nın kurulması öngörülmüş ve Türkiye, Anayasadaki idari yapısını çelen bir şekilde 26 bölgeye bölünmüştür.

Böylece Türkiye'de merkezi planlamanın kesin olarak geriletildiği bir evreye geçiş yaşanmıştır. Sözü ettiğimiz bu süreç, *'küreselleşme'*, *'sürdürülebilir kalkınma'*, *'stratejik planlama'*, *'yönetişim'* gibi kavramlar eşliğinde yaşanmıştır. *'Sürdürülebilir kalkınma'*, kalkınma planıcılığında farklı olarak, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma süreçlerini emperyalist bir içerikle denetleme ve çarpıtmanın demagojik bir aracı, *'stratejik planlama'* da kökeninde *'şirket temelli stratejik planlama'* ve *'stratejik koordinasyon'* bulunan, *'yönetişim'* eşliğinde kamu örgütlenmesini *'şirketleştirme'*ye, yönelik bir yaklaşımdır.

9. Planda kabul gören *'Stratejik Planlama'* tercihiyle, bütüncül ve merkezi ulusal kalkınma planlaması anlayışı tümüyle terk edilmektedir. Böylece bütüncül, zorlayıcı (kamu kesimi için emredici, özel sektör için yol gösterici) ve aşamalı (makro planlama, sektör analizleri ve proje seçimi aşamalarından oluşan) planlama anlayışı tamamıyla ortadan kalkmakta, çok parçalı, kamu kurumları düzeyinde hazırlanan çok sayıdaki stratejik plan ve projelerden oluşan ve bölge planlamasına ağırlık veren bir yaklaşımın hâkim olduğu bir sürece girilmektedir.

Şeklen de olsa 1980 sonrasında varlığını sürdüren geleneksel Beş Yıllık Planlama anlayışı, 7. Plandan itibaren hazırlanan süreçle, AB bütçesinden yararlanma fantezisi adına Yedi Yıllık hale getirilmiş ve geleneksel planlama anlayışı terk edilmiştir.

Şimdi de son KHK'ler ile kalkınma planı hazırlamakla yükümlü Devlet Planlama Teşkilatı'ndan, AB direktifleri doğrultusunda proje değerlendirme örgütlerine geçiş

sürecinin kapıları açılmaktadır. Sermaye odaklı bir gelişme ve yönetim anlayışı esas alınarak, sermayenin tam güdümünde bir 'planlama' sürecine girilmektedir. Devletin ticari mal ve hizmet üretiminden çekilmesi ve *politika oluşturma, düzenleme ve denetlemeden öte bir işlevinin olmayacağı* belirtilmesi, gelişmenin sermaye-özel sektör odaklı olacağını göstermektedir. 1960'larda kalkınmaya yönelik planlamadan 1980'lerden sonra Pazar ekonomisinin çerçevesinin çizildiği, 2000'lerde ise giderek rafa kaldırma eğilimini beraberinde getiren '*stratejik planlama*' dönemine bir geçiş yapılmıştır. Böylece Türkiye'nin özellikle geçmişte ön önemli kurumlarının başında gelen Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) da ortadan kaldırılmıştır.

3046 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesi ile 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Çeşitli Hükümleri"nin yer aldığı 43. maddesinin tüm bent ve fıkraları bu hususu düzenlemektedir. 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Yürürlükten Kaldırılan ve Değiştirilen Hükümler" bölümünde yer alan 38. maddesinde ise, "(1) 28/7/1967 tarihli ve 933 sayılı Kalkınma Planının Uygulanması Esaslarına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır" denilmektedir. Birçok yasa ve uygulama ile bağlantılı olan bu yasanın kaldırılması ile Kalkınma Bakanlığı adlı yeni bir bakanlık kurulması arasında aldatıcı bir bağ bulunmaktadır. Zira merkezi plana dayalı kalkınma perspektifi artık yadsınmakta ve 'kalkınma' süreçleri gerçek toplumsal, kamusal, ülkesel bağlamından koparılarak yerli ve yabancı sermaye güçlerini kollayan yeni, piyasacı bir içerik ve kriterlerle tanımlanmaktadır.

Nihayetinde Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Görevler" başlıklı 2. maddesinde, "(ç) Uluslararası kuruluşlarla iletişim içerisinde çalışarak ileriye dönük stratejiler geliştirmek ve topluma perspektif sağlayan politika önerilerini katılımcı bir yaklaşımla belirleyerek özel kesim için orta ve uzun dönemde belirsizlikleri giderici genel bir yönlendirme görevini yerine getirmek", "(g) Özel sektör ve yabancı sermaye faaliyetlerinin plan hedef ve amaçlarına uygun bir şekilde yürütülmesini düzenleyecek teşvik ve yönlendirme politikaların(m) genel çerçevesini hazırlamak ve Hükümete teklif etmek" ve "Kalkınma ajanslarının koordinasyonunu sağlamak ve bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek" gibi amacı açık hükümler bulunmaktadır.

III. TMMOB'yi Dönüştürme Çabaları

III.1 Mühendislik, Mimarlık, Şehir Plancılığı da Neo-Liberal Dönüşümün Hedefinde

Kamudan yerel yönetimlere ve toplumsal yaşamın hemen hemen bütün alanlarına yayılan mühendislik, mimarlık, şehir plancılığı hizmetleri, gerek kamu idari yapısı, gerek kamusal hizmet ve gerekse serbest hizmet boyutlarıyla söz konusu neo-liberal dönüşümün başlıca alanlarından biri olmuştur. Bu hizmetler gerek meslek odaları eliyle yürütülen mesleki denetim boyutuyla, gerek bu meslek disiplinlerinin kamu adına üstlendiği/yürüttüğü denetim/ kontroller ve gerekse sanayi ve tarımda

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

üstlenilen multidisipliner sorumlulukların geriletilmesi, sosyo ekonomik yapı ve kamu idari yapısındaki neo-liberal dönüşüme paralel bir değişim/dönüşüm sürecine tabi tutulmuştur.

Birliğimiz TMMOB, insanların içinde yaşadıkları mekânların, kullandıkları ürünler ve üretim tekniklerinin planlama, tasarlama, üretim, işletme ve denetim evrelerinin her birinin öznesi olan meslek disiplinlerinin örgütlü gücüdür. Bu doğrultuda bizler, faaliyetlerimizi gelişmiş bir ülke ve insanca bir dünyada yaşanması için bilim ve teknolojiye tüm gelişmelere adapte olmuş, bilim ve teknolojiyi esas alan bir çizgiyi benimsiyoruz.

Mühendis, mimar ve şehir plancılarının toplum yaşamındaki yeri ve işlevi böylesine kapsamlı ve mesleki düzlemde bilim, teknoloji, Ar-Ge, inovasyon, sanayi, enerji, gıda, tarım, çevre ve kentleşme politikalarının dinamik gücü olması gerekirken özellikle son 8,5 yılda AKP iktidarı tarafından ikinci plana itilmiş, bazı alanlarda yetkiler uluslararası sermaye kuruluşlarına devredilmiş, bazı alanlar ise neredeyse ortadan kaldırılmıştır. Ar-Ge faaliyetleri ile mühendislik arasındaki bağ unutulmuş, mühendislik, mimarlık hizmetlerinin ana sektörleri kamusal fayda anlayışından çıkarılıp serbestleştirme, özelleştirme, ticarileştirmenin arpalıkları haline getirilmiş, kentler rantlara göre şekillendirilmiş ve plansızlık egemen kılınmıştır.

Ülke kaynaklarının sanayileşme ve ülkemiz insanların çıkarları doğrultusunda kullanılmaması v.b. sorunların yanı sıra sanayi ve çalışma yaşamının büyük kısmının işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin dışında tutulması, insanca barınma hakkı, deprem gerçeğinin gerektirdiği yapı denetimi, enerji, tarım, orman, su, gıda v.b. kaynaklarımız ve kentlerin yönetimi gibi sorunlarda mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığının gerektirdiği mesleki denetim ve bilimsel-teknik kriterler devre dışı bırakılmaktadır. Örneğin kamuoyuna 'İstihdam Paketi' olarak sunulan 5763 sayılı ve 15.05.2008 tarihli İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile işçilerin sosyal güvenlik, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile bir takım sosyal hakları kısıtlanmış; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilat Yasası'nda değişiklik yapılarak işçi sağlığı ve iş güvenliği alanı ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimi piyasaya açılmış, bu alana yönelik Danıştay kararları devre dışı bırakılarak kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.

TMMOB bütün bu yanlış politikalara karşı önemli bir direnç oluşturmuş ve bu nedenle Başbakan, bazı Bakanlar, bağlı siyasi bürokrasi ve en sonu Devlet Denetleme Kurulu raporu ve ilgili Kanun Hükmünde Kararnemelerin hedefleri arasında yer almıştır.

III.2 Mühendisliğin Geriletilmesi Sistematik Bir Yönelim

Bilindiği gibi Odamız ve TMMOB Türkiye sanayisindeki olumsuz gelişmeler ile bilimsel-teknik gerekliliklerin kamusal yaşamdan dışlanması mühendislik uygulamalarına ilişkin sonuçlarını hemen her platformda dile getirmekte, mühendisliğin korunması için özel gayret sarf etmektedir. Çalışma yaşamı ve

toplumsal yaşamın gereken standartlardan uzak olması yukarıda dile getirilen gerçeklerle bütünlenmektedir. İş cinayetleri, hastanelerdeki bebek ölümleri, baca gazı zehirlenmeleri, kazan patlamaları ve benzeri binlerce olgu, Oda ve TMMOB olarak bizim meslek alanlarımızdan hareketle toplumsal yaşamın belirli standartlara kavuşturulması yönündeki çabalarımızın ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir.

Ancak gerek kapitalist küreselleşme süreçlerinin emperyalist sömürücü karakteri, gerekse ekonomi, sanayi, istihdam, gelir ve bölüşüm ilişkilerinin örgütleniş tarzından dolayı mühendislik uygulamaları had safhada etkilenmektedir.

Serbestleştirme politikaları mühendislik uygulamaları ve toplumsal yaşamın görünür görünmez bütün yönlerine dek uzanmıştır. İş güvenliği mühendisliğinin önüne çıkarılan engellerden, iş makineleri ve AİTM yönetmeliklerine, “uzaktan eğitim”, “teknoloji fakülteleri” gibi mühendislik eğitimini tasfiye edecek yönelimlere, mühendisliği teknik elemanlık düzeyine indiren uygulamalara, Ar-Ge yasası ve mevzuatı ile ülke ve meslektaş çıkarlarına dek uzanan geniş bir alanda meslek alanlarımızın daraltılmasıyla ilgili çok yönlü gelişmeler söz konusudur. Bu sistematik içinde mühendislik aleyhine yasal düzenleme girişimleri de söz konusudur.

1954 yılında 6235 sayılı Yasa ile TMMOB'nin kurulması ve zaman içinde bağlı diğer Odaların örgütlenmesiyle birlikte mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları toplum nezdinde varlıklarını kabul ettirmek, mesleki çıkarlarını korumak doğrultusunda çalışmalar yürütecek görev ve yetkileri yasa ile belirlenmiş bir yapılanmaya ulaşmışlardır.

Ancak ülkemiz mühendis, mimar ve şehir plancılarının yabancılarla karşı hak ve hukuklarının korunması mücadelesi, TMMOB'nin kuruluşu öncesi, sonrası ve günümüzde de sürdürülmektedir. TMMOB'nin kurulmasıyla birlikte Yasanın 34. ve 35. maddeleri uyarınca yabancı mühendis ve mimar çalıştırılırken TMMOB'nin görüşünün alınması öngörülerek nispi bir kazanım elde edilse de, bu konuda Türkiye'nin izlediği dışa bağımlı ekonomik, siyasi politikalarından dolayı kalıcı çözümler elde edilememiştir.

III.3 Mühendisler Kendi Ülkelerinde 'Mülteci' Durumuna Düşürülüyor

Serbestleştirme süreci, diğer alanlara paralel bir biçimde yabancı sermaye lehine yerli mühendisliğin doğal haklarının geriletilmesine dek varmıştır. Bu noktada öncelikli olarak, ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine olan ve önceki Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye iade edilen “*Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı*”nın kimi hükümlerinin başka yasaların içinde geçirilerek yasalastığını belirtmeliyiz.

5665 sayılı ve 23.05.2007 tarihli *Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı*'nın ilk 14 maddesi yabancıların çalışma izinleriyle ilgili önemli düzenlemeler içermektedir. Böylece sanayi ve

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

ekonominin bütününe ilişkin meslek ve uzmanlık alanları bulunan TMMOB ve bağlı Odalarının yetkileri, ülkemiz ve mühendislik ve mimarlık birikimi aleyhine yeniden düzenlenmek istenmektedir.

4817 sayılı Yasa ile meslek alanlarımızda yabancıların istihdamına yönelik geliştirilen mevzuatı geriletmeye yöneliktir. Bu değişikliklerle;

- Mesleki ve akademik yeterlilik prosedürü kaldırılmakta,
- Akademik yeterlilik ile mesleki bilgi ve deneyim aranmadan, yabancıların her işte çalışmalarının önü açılmakta,
- Kalitesiz hizmetin kontrolsüz sunumuna olanak tanınmakta,
- Ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine haksız rekabetin önü açılmaktadır.

Oysa bir ülkenin öncelikle kendi mühendis ve mimarlarının istihdamının sağlanması ve ancak ihtisas gerektiren işlerde aynı işi yapmak üzere mevcut işgücünden karşılanamayacak bir talep bulunması halinde yabancı istihdamı söz konusu olabilmelidir.

Yasa değişikliğinin 7. maddesi, sonradan 5951 sayılı Yasa ile değiştirilmeye çalışılan, 4817 sayılı yasanın 12. maddesini hedeflemektedir. Yasa, “Meslekî hizmetler kapsamında görev yapacak yabancılar, akademik ve meslekî yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanıncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla ve bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir” şeklindeki değişiklik ile mesleki ölçütleri dışlamaktadır. Mühendislik gibi akademik ve mesleki ölçütlerin temel oluşturduğu bir alanda yeterliliğin bir yıla kadar savsaklanması ciddiyyetten uzak bir yaklaşımdır.

Özetle, bu değişikliklerle 6235 sayılı TMMOB Yasası'nın 34. ve 35. maddeleri işlevsizleştirilmek, 3458 sayılı Yasa ile belirlenen mühendis ve mimarların ülkemizdeki tanım ve işlevi çokuluslu tekeller lehine değiştirilmek ve bu alan ülkemiz çalışanları aleyhine kuralılaştırılmak istenmektedir.

Bu değişikliklerin kimi hükümleri başka yasaların içinde geçirilerek yasalaşmıştır. Örneğin 5951 sayılı ve 28.01.2010 tarihli Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 10 ayrı yasa yapılan değişiklikleri düzenleyen ve AKP hükümeti döneminde sıklıkla görülen ‘torba yasalar’dan biridir. Çalışma yaşamı ile ilgili birçok düzenleme de içeren bu yasa ile 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’un 12. maddesi, kamuoyu tepkisi oluşmaması için bir gece yarısı TBMM’de gizlice değiştirilerek mühendislik faaliyetlerini de kapsamıştır.

Değişik Yasanın 8. maddesi; “Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını buldukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yapar. Temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletir. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak 5 inci maddeye göre başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılar çalışma izni verir. Bu izin, çalışma vizesi ve ikamet izninin alınması halinde geçerlilik kazanır. Çalışma izin belgesini alan yabancıların, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren

en geç doksan gün içinde ülkeye giriş vizesi talebinde bulunmaları, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurmaları zorunludur. Mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancılara akademik ve mesleki yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanuncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir. Mesleki eğitim alanı dışında istihdam edilecek yabancı uyruklu personel için bu Kanunda belirtilen görüşler alınmaz. Bu kişiler, akademik ve mesleki yeterlilik ile lisans talep ve yeterlilik uygulamasına tabi değildir. Usulüne uygun olarak yapılan başvurular, belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla Bakanlık tarafından en geç otuz gün içinde sonuçlandırılır” şeklindedir.

Oysa TMMOB'nin daha önce açıkladığı gibi;

“TMMOB Yasasına göre, kişinin Odaya üye olabilmesi için mühendis ya da mimar unvanına sahip olması gerekir. Diplomasını ya da denklik belgesini ibraz edemeyenin üyeliği de söz konusu olamaz. Öncelikle, yabancı kişinin akademik yeterlilik konusunda YÖK'çe düzenlenmiş belgeyi ibraz etmesi gerekir. Akademik unvan belgelendikten sonra, bu unvanın üstlendiği işin niteliğiyle örtüşüp örtüşmediğine yani yapılan işin ihtisas alanına girip girmediğine bakılır. Ayrıca mesleki deneyimin olup olmadığı, aldığı ücretin asgari ücret tarifesine uygun olup olmadığı, ülkesindeki Oda'dan mesleğin icrasına yönelik ceza alıp almadığı da incelenir. Bunlar mesleki yeterliliğin önkoşullarıdır. Bu koşulları sağlayamayan yabancı meslek mensupları hakkında TMMOB olumlu görüş bildiremez. Siyasal iktidarın mühendislik ve mimarlık hizmet alanını tam bir serbestiye teslim etmesi isteminin gerekçesi, ne mesleğin genel ifa kurallarına ne de uluslararası bir taahhüt ve antlaşmaya dayanmaktadır. 5951 sayılı Yasa'nın 8. maddesi ile Türkiye, karşılıklılık ilkesi olmaksızın, bilimsel ve hukuksal hiçbir ölçüt aranmaksızın mühendislik ve mimarlık hizmetini tek taraflı olarak tüm dünya ülkelerine açan yegâne ülke olmuştur.”

Diğer yandan ülkemizde bugüne kadar *anahtar teslimi mühendislik hizmetleri* ve afet öncesi ve sonrası hizmetlere ilişkin alanlar tanımlı olmadıkları için bu tip mühendislik hizmetleri GATS ve ikili anlaşma kapsamına sokulmamış, bugüne kadar kapalı alanlar olarak kalmıştır. 644 sayılı KHK ile bu alanlar tanımlı hale getirilecek ve bu alanlar (“çılgın projeler”) uluslararası şirketlere teslim edilecektir. Bu tip mühendislik hizmetlerinin tanımlanması ve tartışılmasında meslek odaları devre dışı bırakıldığında ise Odalar, **mesleki yeterlilik otoritesi** olma özelliğini de kaybedecektir.

TMMOB tarafından yıllar önce ilgili Bakanlığın istemiyle hazırlanıp sunulan *Yetkili Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı* ise söz konusu neo-liberal yönelimle uyuşmadığı için olsa gerek sünen altı edilmiş durumdadır.

III.4 TMMOB'nin Yapısal Değişiklik Yoluyla Kuşatılıp Tasfiye Edilmesi Amaçlanıyor

AKP iktidarı, 2007 seçimleri öncesinden başlayarak, özellikle son dönemde, TMMOB'nin demokratik, emekten yana ve rant karşıtı işleyiş ve çizgisini

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

etkisizleştirmek istemektedir. Siyasi iktidarın, üzerimizde oluşturmaya çalıştığı baskı, TMMOB'nin gericiliğin dogmatizminin karşısında bilimi ve tekniği, sömürü, yolsuzluk ve talanın karşısında toplumsal gereksinimleri esas alan bir ekonomiyi savunan, özelleştirmelerin karşısında sanayinin korunması, kamusal üretim ve kamusal hizmetleri öne çıkaran yaklaşımımızın AKP'ye verdiği rahatsızlıktan kaynaklandığı açıktır.

Siyasal iktidarın kamu kuruluşları ve yerel yönetimler üzerinde oluşturduğu aşırı politizasyon ve rant amaçlı beklentileri, mühendis, mimar ve şehir plancıları açısından yeni baskı biçimlerini doğurmaktadır. Dönem dönem Başbakanın ve bazı Bakanların doğrudan TMMOB örgütlülüğünü hedef alan açıklamaları bilinmektedir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun (DDK) Birliğimizi ve diğer bazı meslek örgütlerini denetim altına almaya yönelik raporu bu konuda önemli bir çerçeve sunmaktadır. DDK raporunun TMMOB'ye önce verilmeyerek ilgili Bakanlıklar nezdinde girişimlerde bulunulması üzere Başbakanlığa sevk edilmesi ve sonrasında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın TMMOB'yi denetleme yönünde alışlagelmiş dışında yollara başvurması yakın dönemin gelişmeleri arasındadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ise DDK Raporunda dile getirilen neo-liberal programatik ve/veya sistematik yapısal dönüşümün gerçekleştirilmesinde kullanılacak mevzuat yetkilerini adı geçen ilgili Bakanlığa vermektedir.

III.5 Türkiye'nin Kamu Yönetimi, Meslek Odalarının Konumu ve Meslek Odalarının Bakanlıklarla Bugüne Kadarki İlişkileri

Bu noktada Türkiye'nin kamu yönetimine, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kamu yönetimi içindeki konumlarına ve meslek odaları ile bakanlıkların bugüne kadarki ilişkilerine kısaca bakmakta yarar var. Ülkemizde meslek odaları Anayasa'nın 135. maddesine göre kurulmuş, kamu tüzel kişiliklerdir. Bu durum Anayasa'da şöyle düzenlenmiştir:

"H. Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları

MADDE 135- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeler tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir. Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde aslı ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz."

Görüldüğü üzere "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları" kamu tüzel kişiliğine sahip ve özerk yerinden yönetim kuruluşları muhtevasıyla tanımlanmaktadır.

Anayasa'nın 135. maddesi doğrultusunda çıkarılan 6235 sayılı TMMOB Yasası'nın 2. Maddesi de şöyledir:

“Birliğin kuruluş amacı:

c) Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlâkını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak;

d) Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmî makamlarla İşbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı normları, fennî şartnameleri incelemek ve bunlar hakkında görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir.”

TMMOB ve bağlı meslek odaları Anayasa'nın 135. Maddesinin kendisine tanıdığı kamu kurumu niteliği vasfıyla ve TMMOB Yasası'nda belirtilen amaçlarına uygun olarak üyelerinin meslek alanlarını düzenleyen birçok yönetmeliği yürürlüğe sokmuş ve bu yönetmelikler Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yayımlanan bu yönetmelikler Anayasa'nın 135. maddesinde belirtilen ve meslek odalarına atfedilen “**mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak**” amaçlıdır ve süreç içinde bazı Bakanlıklar ilgi alanlarına giren konularda çalışan mimar, mühendis ve şehir plancılarının odalarla olan kurumsal ilişkilerinden ve meslek odalarının kurumsal yapısıyla üyelerinin meslek alanlarını düzenleme yetkilerinden yararlanmak amacıyla bu düzenlemelere mevzuatlarında yer vermişlerdir.

Bu mevzuatlarda Odamız mevzuatına atıf yapan maddelerden bazıları aşağıda sıralanmıştır.

1. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Araç, İmal ve Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik

“AİTM onayı sırasında izlenecek işlemler

MADDE 7 –

ç) Motorlu araçlar ve römorkları ile motosiklet ve mopedlerin münferit imalat ve tadilatlarında başvurular ancak imalatçı adına, aracı projelendiren, Bakanlık veya Bakanlık adına görevlendirilmiş kuruluşlarca yetki belgesi verilmiş makine mühendisleri tarafından yapılır. Yetkili mühendisler, imalatçı firmanın personeli veya **Makine Mühendisleri Odası Büro Tescil Belgesi sahibi Serbest Mühendislik ve Müşavirlik Bürosu personelidir**. Tarım veya orman traktörleri ile römorkları için ise başvurular, makine mühendisleri yanı sıra tarım makineleri dalında eğitim görmüş, Bakanlık veya Bakanlık adına görevlendirilmiş kuruluşlarca yetki belgesi verilmiş ziraat mühendisleri tarafından da yapılabilir. Bu durumda, yetkili ziraat mühendisleri, imalatçı firmanın personeli veya Ziraat Mühendisleri Odası Büro Tescil Belgesi sahibi Serbest Mühendislik ve Müşavirlik Bürosu personelidir.”

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

2. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı

“Planlı Alanlar Tıp İmar Yönetmeliği

Madde 57-

“.... Proje müellifliği ve yapım işlerinin denetimine dair fenni mesuliyet üstlenen mimarların ve mühendislerin, 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı **Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu** uyarınca, ilgili meslek odasına kayıtlı olmaları, büro tescillerini yaptırıp her yıl için yenilemeleri gerekir. İdare her proje için, proje müelliflerinin, fenni mesullerin, şantiye şeflerinin mevzuata aykırı uygulama sebebiyle, süreli veya süresiz olarak meslekî faaliyet haklarının kısıtlanıp kısıtlanmadığını belirlemek üzere, ilgili meslek odasınca elektronik ortamda ve maktu bir bedel karşılığında düzenlenen, işin adının da yazılı olduğu sicil durum belgesini ister. Haklarında kısıtlama bulunan meslek adamlarına ait projeler onaylanmaz, fenni mesuliyet üstlenilmesine izin verilemez, yapı ruhsatı düzenlenemez. Yapım işlerinde yapı müteahhidi, taşeron ve şantiye şefi olarak görev alanlar aynı zamanda fenni mesul olarak görev üstlenemezler. İdare, projeleri incelerken 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa uygunluğu da gözетir...”

3. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu

“Svılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Sorumlu Müdür Yönetmeliği

Tanımlar

Madde 4 –

Sorumlu müdür belgesi: **Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliğine bağlı ilgili meslek odası tarafından düzenlenen sorumlu müdürlük eğitimini başarı ile bitirenlere verilen belge,**”

Mevcut duruma bakıldığında devletin bugüne kadar Odaların Anayasa’da tanımlı bulunan Kamu Kurumu niteliğine saygı gösterdiği, bu nedenle üyeleriyle ilgili meslek odaları üzerinden dikey bir ilişkilene kurmaya çalıştığı, teknik ve etik kurallar çerçevesinde üyelerin odalara karşı sorumlu olmasını ve dolayısıyla Odaların üyelerine ilişkin yapmış olduğu her türlü düzenlemeyi kabul ettiği görölmektedir.

644 Sayılı KHK’de ise şimdiye kadar karşılaşılmayan yeni bir anlayışın işaretleri yer almaktadır. KHK’nin maddelerinde Bakanlık ilgi alanına giren konularda çalışan ve 6235 sayılı TMMOB Yasası gereği ilgili meslek odalarına kayıtlı olması gereken mimar, mühendis ve şehir plancılarının meslek alanlarına ilişkin düzenleme yapmaktan söz etmektedir. KHK bununla yetinmeyip ilgi alanına giren konularda çalışan mimar, mühendis ve şehir plancılarının meslek odalarının da ilgili mevzuatlarını hazırlama yetkisini tanımlamaktadır.

Bu durum ilgili Bakanlığın ilgi alanına giren konularda çalışan mimar, mühendis ve şehir plancılarıyla bağlı oldukları meslek odalarını aşarak doğrudan bir ilişkiye gireceğini, bunun da ötesinde meslek odaları mevzuatlarını da oluşturmaya çalıştığı bu yeni sistem çerçevesinde değıştireceğini göstermektedir.

III.6 DDK Raporu Hükümetin Yön Haritasını Çizdi: Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları da Neo-Liberal Dönüşüme Tabi Tutuluyor

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun (DDK) meslek kuruluşları üzerine hazırladığı 1.061 sayfalık *Araştırma ve İnceleme Raporunun* konusu, “*Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Teşkilat ve Mali Yapıları, Denetimleri, Organlarının Seçimlerine Dair Esasların Değerlendirilmesi ile Bunların Etkin ve Verimli Şekilde Hizmet Yürütmelerinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Amacıyla Alınması Gereken Tedbirler*” olarak belirtilmiştir.

Rapor;

Doğrudan *piyasa ile ilgili* addedilebilecek kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olan

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği'ni; *Muhasebe sistemiyle ilgili* addedilebilecek Türkiye S.M.M. ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'ni; *Üretici birlikleri* olarak addedilebilecek olan Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Türkiye Tohumcular Birliği'ni *Ve doğrudan kamusal-toplumsal hizmet ve mesleki denetim* faaliyeti yürüten Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türkiye Barolar Birliği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği, Türk Dış Hekimleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği, Türk Tabipleri Birliği'ni kapsamakta, ayrıca *diğer mesleki örgütlenmeler*'i de irdelemektedir.

Raporun 737–771. sayfaları arasındaki “Sonuç” bölümünde, önceki bölümlerde ileri sürülen görüşler yinelenmiş ve söz konusu mesleki kuruluşlarla ilgili yapısal değişiklikler öngören oldukça kapsamlı öneriler bir araya getirilmiştir. Raporunda sonuç olarak; **“*kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ilişkin Anayasa'nın 135 inci maddesinin yeniden düzenlenmesi*”** değerlendirmesi eşliğinde ilgili meslek kuruluşlarının ***idari, örgütsel, mali yapı ve seçim sistemlerinin değiştirilmesi*** gerektiği belirtilmektedir.

Bu kurgu kanımızca iç içe olan birkaç temel saikten kaynaklanmaktadır.

AKP'nin kamusal, toplumsal alanlarda oluşturmak istediği siyasi hegemonya ile kamu idari yapısı ile kamusal hizmet alanlarının neo-liberal dönüşümlerle yeniden yapılandırılması, serbestleştirmenin egemen kılınması, nihai erimde de mühendislik, mimarlık, şehir plancılığının kapsadığı toplumsal yaşamın bir çok alanının ekonomik-siyasi rant alanları haline getirilmesi, temel amaç olarak belirlemektedir.

Bu bağlamda raporun temel belirlemesi de ilgili meslek kuruluşlarının **“*kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu*”** olma hüviyetine ilişkindir ve şöyle denilmektedir:

“*Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile ilgili yaşanan mevcut sorunlar, esas itibarıyla söz konusu kuruluşların “idare” içinde yapılandırılmış ve devlet teşkilatının*

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

bir parçası olmalarından kaynaklanmaktadır. Kamusal tipteki örgütlenme modeli, meslek kuruluşlarının tam anlamıyla bir sivil toplum kuruluşu haline dönüşmesini engelleyen bir ortam oluşturmakta (...) mesleki örgütlenmenin mecburi, tekelci ve hiyerarşik yapısını da pekiştirmektedir." (sf. 752–753) Burada, meslek kuruluşlarının kamu ile organik bağları yanı sıra mesleki örgütlenmenin 'mecburi' olarak nitelenen merkeziliği 'tekelci' yapı olarak addedilip sorunlaştırılarak yapılmak istenen değişikliklerin ana halkasına dair bir yaklaşım oluşturulmaktadır.

Bu bağlamdaki neo-liberal sorgulama şöyle dile getirilmektedir: *"Doktrinde ve kamuoyunda meslek kuruluşlarının mevcut Anayasal düzen içerisinde kamu tüzel kişiliğine sahip ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olarak idare teşkilatı içinde teşkilatlandırılmalarının uygun ve doğru olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu kuruluşların sendika ve derneklerden farklı olarak teşkilatlandırılması ve kamu tüzel kişiliği tanınarak kamu hukuku kurallarına tabi tutulması eleştirilmektedir. Kısaca, mesleki örgütlenme konusunda kamusal tipteki örgütlenme modelinin tercih edilmesi ve bunun sürdürülmesi tenkit edilmektedir.*" (sf. 753–754)

Bir önceki paragraftaki belirlemelerle birlikte değerlendirdiğimizde yapılmak istenen değişikliğin yönü bellidir: İlgili meslek kuruluşlarının '*sivil toplum kuruluşu haline dönüşmesini engelleyen*' mesleki demokratik kitle örgütü özelliklerinin ortadan kaldırılması. Neo-liberal ideolojinin kutsadığı serbestleştirme yaklaşımı, hedefteki kamusal yapıdan üyelik olgusuna dek uzanmaktadır. Dayanak edilen 'doktrin ve kamuoyu' mefhumlarına atfen, *"Kamusal tipteki örgütlenme modelinin meslek kuruluşlarının, meslek ve meslek mensuplarına yönelik işlev ve görevlerini gereği gibi yerine getirmelerini engellediği belirtilmektedir. Ayrıca, üyelik mecburiyetine gerek bulunmadığı ve bunun demokratik olmadığı noktası üzerinde durulmaktadır"* (sf. 754) deniliyor.

Fakat diğer yandan öneriler arasında *"Mesleği fiilen kamuda icra eden meslek mensubu (doktor, avukat, mühendis, veteriner vb.) kamu görevlileri için meslek kuruluşlarına üyelik zorunluluğu getirilmesi ve söz konusu kamu görevlilerinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları organlarında görev alması ile ilgili usul ve esasların gözden geçirilmesi"* yaklaşımı ile de bu kuruluşların ele geçirilmesi kurgusu da yapılmaktadır.

Raporda bir yandan ilgili meslek kuruluşlarının "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu" olma konumları sorgulanırken, aynı anda **konum belirsizleştirilmesi** de yapılarak yeniden yapılandırma yönündeki itki güçlendirilmek isteniyor:

"Mevcut yapılanmada en önemli sorun, bu kuruluşların ne kamu kurumu veya kuruluşu olarak tam anlamıyla kamu hukuku kurallarına tabi bir idare teşkilatı, ne de dernek veya sendika tipi örgütler gibi sivil toplum kuruluşu olarak yapılandırılmış olmasından, yani hukuki niteliklerinin ve idare teşkilatı içindeki yerlerinin "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu" şeklinde mahiyeti belirsiz ve muğlâk bir şekilde tanımlanması ve kamu kurumu veya kuruluşu olmadıkları halde, bunlara kamu tüzel kişiliği tanınmasından doğmaktadır." (sf. 754)

Raporda, söz konusu kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üstlendiği kamusal–toplumsal hizmet konumlarını zayıflatmak için, söz konusu **kamusal konumun üye çıkarları ile çeliştiği** varsayımından (ideolojik yaklaşımından) hareketle bu kuruluşların kendi içinde bir **kimlik ve misyon çatışması** yaşadığı da iddia edilmekte ve ardından **özerk kamusal konumun ideolojik/politik** konumlanış ile sorun oluşturduğu düşünülmektedir:

“Meslek kuruluşu olarak üyelerinin taleplerinin/çıkarlarının karşılanması/ korunması amacı ile kamu tüzel kişiliği kimliğiyle belli yönlerden kamu yararının gözetilmesi amacı arasındaki çelişki; söz konusu kuruluşların faaliyetlerini ve devletle olan ilişki niteliğini de belirlemektedir. Nitekim Devletin idari ve mali denetim yetkisinin merkezi idare kuruluşlarınca öngörüldüğü şekliyle kullanılmaması ve meslek kuruluşlarının da kendilerine tanınan idari ve mali özerkliği sınırsız bir bağımsızlık olarak algılayarak ideolojik/politik organizasyonlar gibi hareket etmeleri kamuoyu ve meslek mensupları tarafından da eleştirilmektedir.” (sf. 756)

Burada iki temel husus önem taşımaktadır. Raporu kaleme alan zihniyet, meslek ve üye çıkarları ile kamusal-toplumsal hizmet sunumu konumu arasında çelişki bulmaktadır. Liberal ideolojide, **birey ve toplum ile birey ve kamu çıkarları arasında çelişki ya da ayrılık** görülmesi temel bir belirlenim alanını oluşturmaktadır. Bu kurgu uyarınca **üye-meslek-toplum-kamu çıkarları arasında ilişki ve bütünlük** kuran kamucu, toplumcu yaklaşım olumsuzlanarak, liberal ideolojik/politik yaklaşımın gerektirdiği **özel çıkarıcı, serbestleştirmeci zihniyet ile meslek kuruluşlarının yeniden yapılandırılmasına** zemin hazırlanmaktadır. Asıl kurgu budur.

Rapor bu kurgu uyarınca örneğin TMMOB'deki katılımcı, açık, çok bileşenli, örgütlü üye gücüne ve bilimsel teknik esaslara dayalı mesleki denetim, teknik ölçüm v.b. ve her tür denetime açık temsili yapıları tahrif ederek, genel kurullarda bile dile getirilmeyen iddialar öne sürmektedir: *“Meslek kuruluşlarının/üst kuruluşlarının birçoğunda eşitlik, katılımcılık, çoğulculuk, hizmet odaklı yönetim, hesap verebilirlik, şeffaflık gibi gelişmiş demokrasi uygulamalarının temel değerlerinin uygulanabildiğini söylemek mümkün bulunmamaktadır.”* (sf. 757–758)

Burada büyük bir tahrifat ve demagoji yapılmakta, AKP'nin hegemonik tekelci zihniyeti ilgili meslek kuruluşlarına atfedilmektedir. Bir dizi benzer iddianın gelip dayandığı yer, söz konusu meslek kuruluşlarının dayanağı olan **Anayasa'nın 135. maddesidir:**

“Meslek kuruluşlarının gelişmiş tophumlarda özel hukuk hükümlerine tabi meslek örgütlerinin üstlendikleri işlevleri tam olarak yerine getiren kurumsal yapılara dönüştürülmesi gibi hususları/ihtiyaçları karşılamak amacıyla “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu” statüsünün yeniden irdelenmesi ve bu doğrultuda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ilişkin Anayasa'nın 135 inci maddesinin yeniden düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.” (sf. 765)

Bu nokta, 'Anayasa değişiklikleri' ya da 'yeni Anayasa' denildiğinde TMMOB olarak dikkat etmemiz gereken hususların başında gelmektedir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Raporda Anayasa değişikliği gerekliliğine işaret edildikten sonra, idari yapı, içyapı ve işleyiş, mali yapı, üyelik ve genel kurullar/seçimlere ilişkin bütünsel yapısal değişiklikler içeren şu belirleme ve öneriler dile getirilmektedir:

- “Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının merkezde birlik ve taşrada da odalar olarak teşkilatlanması (...),
- Merkezi idarenin meslek kuruluşları üzerindeki vesayet yetkisinin kapsam ve sınırının, usulünün ve uygulama alanlarının gözden geçirilmesi,
- Birliklerin odalar üzerindeki idari vesayet yetkisinin sınırlandırılması,
- Mesleği fiilen kamuda icra eden meslek mensubu (doktor, avukat, mühendis, veteriner vb.) kamu görevlileri için meslek kuruluşlarına üyelik zorunluluğu getirilmesi ve söz konusu kamu görevlilerinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları organlarında görev alması ile ilgili usul ve esasların gözden geçirilmesi,
- Doğrudan üyelerin katıldığı seçimlerin tüm meslek kuruluşlarında dört yılda bir aynı tarihte yapılması, seçimlerde postayla veya internet üzerinden oy verme imkânı getirilmesi veya bir hafta süreyle sandıkların açık tutularak oy kullandırılması,
- Oyların çoğunluğunu alan adayın tüm listesinin seçilmesi yerine, milletvekili seçimlerine benzer şekilde aldıkları oy oranında gruplara temsil (nispi temsil) imkânı tanınması,
- Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları bütçelerinin hazırlanması, karara bağlanması, uygulanması ve özellikle ibra ve denetlenmesine ilişkin süreçlerin ilgili mevzuatta açık bir şekilde düzenlenmesi,
- Meslek kuruluşlarında uluslararası standartlarda bir denetim sistemi oluşturularak iç denetimin profesyonel iç denetçiler tarafından yapılması ve dış denetiminin ise Sayıştay Başkanlığınca belirlenecek “Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca” her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesi suretiyle genel kurullarca seçilen denetim kurullarının ve/veya ilgili Bakanlıkların iç denetim ve dış denetim alanında oluşturdukları zafiyetin ortadan kaldırılması,
- Meslek kuruluşlarının hemen hemen tamamında oluşan gelir fazlalarının değerlendirilmesini teminen söz konusu fazlalıkların gerek vergilenmesi gerekse zorunlu olarak çeşitli bilimsel ve toplumsal amaçlara (üniversite kurulması, mevcut üniversitelere desteklemelerde bulunulması ve kamuya yararlı dernek ve vakıflara katkı sağlanması gibi) tahsisine ve/veya meslekle ilgili kamusal ihtiyaçların karşılanmasına ayrılmasına yönelik düzenlemeler yapılması,
- Birlik ve odalarca verilen hizmetler karşılığı tahsil edilen ücretler ile kimlik ve ruhsat gibi düzenlenen bazı evrak karşılığında tahsil edilen bedellerin aşırı fiyatlandırılması ve bu konuda meslek kuruluşları bünyesinde öz denetim mekanizmalarının işlevsiz kalması sebebiyle öz denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi veya söz konusu tarife ve ücretlerin ilgili Bakanlık veya uygun görülecek bir kamu otoritesince onaylanmasına yönelik düzenlemeler yapılması,

- Kaynakların verimli kullanılması ve hizmetlerin gerektirdiği unvan, nitelik ve sayıda personel istihdamının sağlanabilmesi amacıyla; **meslek kuruluşlarında norm kadro uygulamasına geçilmesi**, bununla ilgili usul ve esaslar ile norm kadro unvan, nitelik ve sayılarının meslek kuruluşlarının meclislerince onaylanarak uygulanması,
- Mesleki faaliyetler ile ilgili işe başlama, değişiklik, işi bırakma gibi tüm işlemlerin (vergi sicil kayıtları, ticaret sicili kayıtları, esnaf sicili kayıtları, meslek kuruluşları oda kayıtları gibi) tek bir merkezde elektronik ortamda yapılmasını; icra edilen faaliyetin hangi meslek grubuna ait olduğunun AB standartlarında tek bir merkezce belirlenmesini ve aleni olması gereken bilgilere internet ortamında isteyen tüm kişilerce ulaşılabilmesini teminen Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve ilgili meslek kuruluşlarınca ortak bir çalışma yapılması suretiyle sicil kayıtlarını ilgilendiren aynı ve benzer işlemler için tek bir merkezden hizmet alınımının sağlanarak Devlet, meslek kuruluşları ve meslek mensupları üzerindeki maliyetlerin en aza indirilmesi gibi hususlara ait önerilere raporun Beşinci Bölümünde ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile ilgili sorunların en aza indirilmesi ve söz konusu kurumların etkin ve verimli bir şekilde hizmet üretmelerinin sağlanması amacıyla ayrıntıları Raporun önceki bölümlerinde yer alan ve yukarıda özet halde sunulan **tespit, değerlendirme ve çözüm önerilerinin, Başbakanlık tarafından -ilgili bakanlık ve kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği sağlanarak- değerlendirilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine** varılmıştır.” (sf. 760-771). DDK Raporunun ardından gündeme gelen KHK'yi, bazı tekrarlar olsa da bu kez hukuki açıdan değerlendireceğiz.

III.7 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında 644 Sayılı KHK'ye İlişkin Hukuki Değerlendirme

644 sayılı KHK, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı'nın yerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı adı altında yeni bir Bakanlık kurulmasını ve bu bakanlığın görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Bu yeni Bakanlığın görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin 644 sayılı KHK'deki hükümler incelendiğinde, TMMOB ve bağlı Odalarının Anayasal ve yasal olarak belirli işlevleriyle, görev, yetki ve sorumluluk alanlarıyla ilintili düzenlemeler içerdiği görülmektedir.

Burada, 644 sayılı KHK'nin özellikle meslek kuruluşlarıyla ilgili görev tanımlarına ilişkin düzenlemelerinin, öncelikle yürürlükten kaldırılan 180 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'deki düzenlemelerle karşılaştırılması yapılacak olup, sonrasında ise konuya ilişkin düzenlemelerin hukuka, Anayasa'ya, 6223 sayılı Yetki Yasası'na ve yürürlükteki diğer mevzuata uygunluk/uyumluluk açısından ele alınacaktır.

1. 644 Sayılı KHK İle Yürürlükten Kaldırılmış Olan “180 Sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK”nin Bakanlıkların Görev Tanımlarına İlişkin Düzenlemeler Bakımından Karşılaştırması:

644 sayılı KHK'deki düzenlemeler incelendiğinde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yapılaşma sürecine ilişkin görev tanımlarının, yürürlükten kaldırılan “180 sayılı

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK”de düzenlenen görev tanımlarına göre pek çok farklılık içerdiği görülmektedir. Bu farklılıklardan ilk göze çarpanı, geçmişte Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın ağırlıklı **kamu yapılarına ilişkin bulunan görevlerinin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı açısından kamu yapıları dışında kalan yapıları da kapsayacak şekilde genişletilmiş** olmasıdır.

Bakanlıkların görev tanımları bakımından TMMOB ve bağlı Odalarını ilgilendiren en önemli farklılık ise 644 sayılı KHK ile **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın genel olarak yerleşme, çevre, yapılaşma ve imar gibi alanlarla ilgili ve bu alanlarda faaliyet gösteren meslek odalarının görev, yetki ve sorumluluklarını da kapsayacak şekilde genişletilmiş** olmasıdır.

Yürürlükten kaldırılmış olan “180 sayılı KHK”nin Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın görevlerini düzenleyen 2. maddesinin (i) ve (j) bentleri;

“(i) Gerçek ve tüzel kişilere yapılan işler dışında yurt içinde kamu kurum ve kuruluşlarına iş yapan ve belirlenecek gerekli nitelikleri taşıyan müteahhitlere belge vermek ve gizli sicillerini tutmak,

(j) Yurt dışında iş yapmak isteyen müteahhitlerle ilgili olarak mevzuatın gerektirdiği işlemleri yapmak, sicillerini tutmak,”

şeklinde iken, 644 sayılı KHK'nin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görevlerini düzenleyen 2. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde düzenlenen;

“Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak” bakanlığın görevleri arasında sayılmıştır.

Yine 644 sayılı KHK ile **“Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü”** adı altında yeni bir genel müdürlük kurularak, bu genel müdürlüğün görevlerini düzenleyen 12. maddesinde Bakanlığın görev alanlarıyla ilgili olarak, **mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak ve mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak** gibi görevler verilmiştir.

Yürürlükten kaldırılmış olan ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın teşkilatını ve görevlerini düzenleyen 180 sayılı KHK'de, Bakanlığın görev alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla dahi de olsa, ilgili meslek mensupları ve meslek odalarının mevzuat düzenlemelerinin yapılması ve denetlenmesi gibi herhangi bir görev tanımlanmamıştır. Yine 180 sayılı KHK' de meslek mensubu olma yönünden kayıt tutmak şeklinde bir görev tanımı yapılmamış, kamu kurum ve kuruluşlarına iş yapan ve belirlenecek gerekli nitelikleri taşıyan müteahhitler ile yurt dışında iş yapmak isteyen müteahhitlerin sicillerinin tutulması görev olarak belirlenmiştir.

2. 644 sayılı KHK'nin Anayasa'ya Uygunluk Bakımından Değerlendirmesi:

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 644 sayılı KHK'nin 2. maddesinin 1. fıkrasında “Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak.”, yeni kurulan Bakanlığın görevleri arasında; 12. maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde ise “Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek” **Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü**'nün görevleri arasında sayılmıştır.

Bu görev tanımlarında sözü geçen “mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşları” ibaresinin hangi meslek kuruluşlarını kapsadığı belirtilmemiş, bunlara ilişkin Bakanlık görevleri açısından yalnızca “Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili” şeklinde muğlak ifadeler yer verilmiştir. 644 sayılı KHK'de “yerleşme”, “çevre”, “yapılaşma”, “imar”, “orman”, “harita”, “iklim değişikliği” gibi çeşitli alanlar Bakanlığın görevleri arasında sayıldığından, bu alanlarla ilişkili olan mühendislik ve mimarlık meslek mensupları ile bu mesleklerin örgütlendiği Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Birliğe bağlı çeşitli meslek odalarının işaret edildiği anlaşılmaktadır. TMMOB'ye bağlı hangi meslek odalarının bu kapsam içerisinde yer alacağı ise Bakanlığın görev alanının genişliği karşısında açıkça anlaşılmamaktadır.

Daha önce de belirttiğimiz üzere *Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları, Anayasa'nın 135. maddesinde düzenlenmiştir.* Anılan Anayasa maddesinin birinci fıkrasında;

“Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir” hükmüne yer verilmiştir.

Anayasa'nın 123. maddesinde de; “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur” hükmü yer almaktadır.

TMMOB, Anayasa'nın 135. maddesinde tanımlı kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olarak, 6235 sayılı TMMOB Yasası ile kurulmuş, görev, yetki ve sorumlulukları bu Yasada düzenlenmiş bir kamu tüzel kişisidir. TMMOB'ye bağlı meslek odaları da 6235 sayılı Yasa'nın açıkça verdiği yetkiye dayalı olarak kurulmuşlardır. *Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kuruluş ve görevlerine ilişkin esaslar çerçevesinde, Bakanlıklar merkezden yönetim, meslek kuruluşları ise yerinden yönetim esasına dayalı idari kuruluşlar olarak nitelenmektedir.*

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

İdare hukukunda denetim “*hiyerarşik denetim*” ve “*vesayet denetimi*” olarak iki türdür. Merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasında denetimsel olarak ne tür bir ilişki olduğu ise yine Anayasa’da belirlenmiştir. İdari yapı içerisindeki kuruluşların kendi içerisindeki idari işleyiş ve denetimleri astlık-üstlük ilişkisini içeren hiyerarşiye dayanırken, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki uyum ve bütünlüğün sağlanmasına yönelik kurallar ise vesayet denetimi çerçevesinde gerçekleşmektedir.

“*Vesayet denetimi yasaların öngördüğü durumlarda ve öngörüldüğü biçimde var olan bir denetimdir.*” (...) “*vesayet makamının yetkisi yasaların açıkça belirttiği esas ve usuller çerçevesinde uygulanabilecek olan onama, bazen değiştirerek onama, uygulanmasını erteleme biçimlerinde ortaya çıkmaktadır.*” (Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük, Prof. Dr. Turgut Tan, İdare Hukuku Cilt 1, s. 134)

“*Vesayet denetimi kanunda belirtilen hallerde ve yine kanunun öngördüğü usullere göre yapılır. Bu denetim ekseriya hukuka uygunluk ve bazen de yerindelik bakımından yapılan denetim niteliğindedir. Kural olarak vesayet makamu doğrudan doğruya yerinden yönetim idaresi yerine geçecek bir işlem yapamaz. Ancak; idare hukuku öğretisinde çok sıkı kayıt ve temerrüt ve ihmali gidermek için vesayet makamu resen işlem yapma yetkisiyle donatılabileceği kabul edilmektedir.*” (Anayasa Mahkemesi 1984/12 E. 1985/6 K. ve 1.3.1985 tarihli karar)

Merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşu olan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasındaki vesayet denetiminin çerçevesi de yine Anayasa’nın 135. maddesinde belirlenmiştir. Anılan Anayasa hükmünün 5. fıkrasında; “*Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir*” denilerek, birer yerinden yönetim kuruluşu olan meslek odaları ile merkezi idare arasındaki bütünlüğün, yasayla belirlenmiş esaslar çerçevesinde sağlanması hedeflenmiştir.

Merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki vesayet denetimine ilişkin buraya kadar ifade ettiklerimizden ortaya çıkan en temel sonuç, vesayet denetimine tabi yerinden yönetim kuruluşlarının “*kamu tüzelkişiliği*” ve “*özerklik*” gibi iki asli unsura sahip olmalarıdır. 644 sayılı KHK ile kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na meslek odalarıyla ilgili verilen görevler ise, Anayasa’nın 135. maddesinde yer alan “*kanunla kurulma*” ve “*Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceği esası*” ile vesayet denetimine ilişkin Anayasa ve İdare Hukuku ilkelerine açıkça aykırılık taşımakta, yerinden yönetim kuruluşu olmanın “*kamu tüzelkişiliği*” ve “*özerklik*” şeklindeki asli unsurlarını zedelemektedir.

Nitekim 644 sayılı KHK’nin 12. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendinde yer alan, “*Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapıların denetlenmesinde görev alan mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarını denetlemek, ilgili idareler ile denetim ve müşavirlik kuruluşlarınca denetlenmesini sağlamak*”; Ve 12. maddenin 1. fıkrasının (i) bendinde yer alan,

“Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek” görev ve yetkileri, *‘Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak’* şeklinde bir kayıt konulsa dahi *“kanunla düzenleme”* kuralına aykırılık teşkil ettiği gibi, ayrı bir kamu tüzel kişisi olan meslek odalarının yerine geçerek mevzuat düzenleme anlamını içermekte ve vesayet ilişkisini çok çok aşan, hiyerarşik bir ilişkiye tekabül etmektedir

.Bakanlığın *“mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak”* görevinin içerik ve kapsamı açıklık taşımamaktadır. *‘Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak’* şeklinde bir kayıt ise içeriğin ve kapsamın belirlenmesi için yeterli değildir. *Vesayet makamına soyut, genel, muğlak yetkiler tanımak, kanunla düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.* Vesayet denetimi kapsamı ve sınırları kanunla açıkça belirlenmiş bir denetim biçimini ifade etmektedir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bakımından Anayasa’da belirtilen idari ve mali denetimin hangi konularda, hangi merci tarafından ve ne şekilde gerçekleştirileceğinin yasada somut ve açık bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. *Anayasa’da belirtilen idari ve mali denetimle ilgisi bulunmayan, meslek odalarının yetkili kurullarının yerine geçerek mevzuatı hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak gibi yetkiler, ancak hiyerarşik üste tanınabilecek türden yetkililerdir.*

“Hiyerarşik denetimle vesayet denetimi arasındaki önemli farklılıklardan biri de, hiyerarşik üstün, astına emir ve direktif vermek suretiyle mevzuatın nasıl uygulanacağını gösterme olanağına sahip olmasına karşın vesayet makamının böyle bir yetkisi bulunmamaktadır” (Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük, Prof. Dr. Turgut Tan, İdare Hukuku Cilt 1, s. 134)

Bakanlığın görev alanına giren konularla sınırlı olmak kaydıyla olsa bile *“mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak”* yetkisi, *ancak hiyerarşik üstün kullanabileceği bir yetki olup, vesayet denetimini aşan bir ilişki belirlemektedir.* Diğer yandan *“mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak”* yetkisinin, meslek odalarının kuruluş ve işleyişiyle ilgili mevzuatı mı, yoksa meslek odalarına Anayasa’nın 135. Maddesiyle verilmiş görev, yetki ve sorumlulukları içeren mevzuatı mı ifade ettiği de belirsizdir. *Meslek odalarının kuruluş ve işleyişiyle ilgili mevzuatın mutlaka yasa düzeyinde yapılması gerektiği ve yasa koyucunun yetkisinde bulunduğu Anayasa hükmüdür.* *Bu nedenle, meslek odalarının kuruluş ve işleyişine ilişkin herhangi bir mevzuatın hazırlanması yetkisinin bir bakanlığa devredilmesi olanağı bulunmamaktadır.* *Böyle bir düzenleme yasama yetkisinin yürütme organı tarafından gasp edilmesi anlamına da gelmektedir.*

Söz konusu yetkinin meslek odalarına Anayasa’nın 135. maddesiyle verilmiş görev, yetki ve sorumlulukları içeren mevzuatın hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasının sağlanmasını ifade ettiği varsayılıyor ise bu görev yine Anayasa hükümleri gereği ilgili meslek odalarına aittir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Anayasa'nın 135. maddesinde "belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslek faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak" görev ve yetkileri açık olarak meslek odalarına verilmiştir. Anayasa'nın 135. maddesinde belirtilen **meslek odalarının bu görev ve yetkilerinin, Bakanlığın görev alanlarına ilişkin olsa dahi, meslek odalarının meslek sahibi üyeleri üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ortadan kaldırıp, bu yetkileri bir bakanlığa devrederek meslek odalarının etkisiz kılınması Anayasa'nın ihlali anlamını taşımaktadır. Anayasa'nın 124. maddesiyle, kamu tüzel kişilerine kendi görev alanlarını ilgilendiren konularda yönetmelik çıkartma yetkisi tanınmıştır.** TMMOB ve bağlı Odalarından ayrı bir tüzel kişilik olan Bakanlığın, TMMOB ve bağlı Odalarının mevzuatını hazırlamasının öngörülmesi açıkça **yetki gaspı** anlamını taşımaktadır. **Meslek odaları Anayasa'nın 124. maddesinden aldıkları yetkiyle, kendi görev alanlarını ilgilendiren konularda yönetmelik çıkartmak, dolayısıyla bu alana ilişkin mevzuatı hazırlamak, uygulanmasını sağlamak, denetlemek görev ve yetkilerine sahiptir. Bu yetki yasayla da olsa bertaraf edilemez, kaldırılamaz, devredilemez. Aksine yapılan düzenlemeler açıkça Anayasa'ya aykırılık taşır.** Bakanlığın görev alanlarıyla ilgili olma kaydıyla olsa dahi, **ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan, bütçesi kendi üyeleri tarafından oluşturulan ve merkezi idareye tabi bulunmayan, organları kendi üyeleri tarafından seçilen ve dolayısıyla merkezi idare karşısında özerkliği bulunan meslek odalarının mevzuatının hazırlanması görevinin merkezi idareye tanınması hukuka aykırıdır.** Böyle bir durum, bir meslek grubunun kendi mesleki faaliyetleriyle ilgili söz ve karar yetkilerinin elinden alınması sonucunu beraberinde getirmektedir. Meslek odalarının kuruluşundaki en önemli faktörlerden biri olan, merkezi idareye karşı kendi meslek gruplarının hak ve çıkarlarını örgütlü bir şekilde savunmaları ve gelişmesini sağlamaları, mevcut ekonomik ve sosyal yapı içerisinde en az diğer çıkar grupları kadar fayda elde etmek için kurumsal bir faaliyet gösterebilmeleri, kendi mevzuatını hukuka uygun bir şekilde hazırlayabilmeleri ve uygulayabilmeleriyle olanaklıdır. Meslek odalarının yürürlüğe koydukları mevzuat ile tüm karar ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetimi ise Anayasa'nın 125. maddesi gereği yargı organları tarafından yapılmaktadır.

Sonuç itibarıyla; Anayasal düzenlemeler, İdare Hukukunun genel ilkeleri karşısında, 644 sayılı KHK ile yapılan düzenleme her türlü yoruma açık olmakla birlikte, Bakanlığa, meslek odalarının yerine geçerek mevzuatını hazırlama yetkisi tanınması bakımından yoruma yer bırakmayacak kadar Anayasa'ya açıkça aykırıdır.

3. 644 sayılı KHK'nin Yetki Yasası Bakımından Değerlendirilmesi

Kanun Hükmünde Kararnameler tıpkı Yasalar gibi Anayasa'ya uygunluk bakımından Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tabidir. Anayasa Mahkemesi'nin bu denetiminde KHK'lerin Yasalardan ayrılan bir özelliği daha vardır. KHK'ler, yalnızca Anayasa'ya uygunluk değil, aynı zamanda konu, amaç, kapsam ve ilkeler yönünden dayanağı olan Yetki Yasasına da uygun olmak durumundadır. Yetki Yasasına aykırılık bulunması halinde ise iptali söz konusudur.

644 sayılı KHK'nin dayanağı olan **6223 sayılı Yetki Yasası'nın** amacı ve kapsamı, daha önce de aktarıldığı üzere şu şekilde belirlenmiştir:

“Madde 1 - (1) Bu Kanunun amacı, kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere;

a) Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımının yeniden belirlenerek;

1) Mevcut bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine,

2) Mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesine veya bunların mevcut, birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıklar bünyesinde hizmet birimi olarak yeniden düzenlenmesine,

3) Mevcut bakanlıklar ile birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesine, taşrada ve yurt dışında teşkilatlanma esaslarına,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere, bunların atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin konularda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermektir.”

Yetki Yasası'nın kapsamında olan Yasalar da maddenin 2. fıkrasında tek tek sayma yoluyla belirlenmiştir. **Yetki Yasasının bu hükmünde sayılan yasalar arasında meslek odalarıyla ilgili herhangi bir yasa bulunmamaktadır.**

Yetki Yasası genel ve muğlâk bazı yetkiler tanıdığı ve bu yönden Anayasa'ya aykırılık taşımakla birlikte, **amaç ve kapsamı incelendiğinde meslek odalarıyla ilgili herhangi bir düzenleme yapma yetkisinin tanınmamış olduğu açıkça görülmektedir.**

Yetki Yasası, bakanlıklar arası dağılımın yeniden belirlenmesini amaçlamaktadır ve bu kapsamda bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, **anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine** dair konularda düzenleme yapılmasını öngörmektedir.

Meslek odalarının ise herhangi bir bakanlığa bağlı, ilgili ya da ilişkili kuruluş olarak nitelenmeleri mümkün olmadığı gibi yukarıda belirttiğimiz üzere Bakanlıklarla herhangi bir şekilde hiyerarşik ilişkileri de bulunmamaktadır. Bu nedenle birleştirilen Çevre ve Orman Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığının görevleri arasına, o bakanlıklara daha önce ait olmayan şekilde meslek odalarıyla ilgili mevzuat düzenleme yetkisi vermek, Yetki Yasası'nın amacına ve kapsamına açıkça aykırılık taşımaktadır.

644 sayılı KHK, ilkeler bakımından da Yetki Yasası'na aykırılık taşımaktadır. 6223 sayılı Yetki Yasası'nın 2. Maddesinde sayılan ilkeler “kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımının yeniden belirlenmesine” ve “kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil,

AKP'NİN KHK'LERİ ve TMMOB

görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına” ilişkin olarak belirlenmiştir. Sayılan ilkeler, verilen yetkinin sınırlarını göstermektedir ve herhangi bir bakanlığa meslek odalarıyla ilgili hiyerarşik bazı görevler verilmesi yetkisini hiçbir şekilde içermemektedir. 644 sayılı KHK ile dayanan Yetki Yasası'nın verdiği yetkileri aşan düzenlemeler yapılmıştır.

Diğer yandan, KHK'lerin dayandıkları Yetki Yasası'nda belirtilen amaç ve kapsamda olması gerekmesinin yanında, düzenleme kapsamı itibarıyla da ivedilik ve zorunluluğun bulunması gerekir. Oysa 644 sayılı KHK ile ivediliği ve zorunluluğu söz konusu olmayan düzenlemelere gidilmiştir.

4. 644 sayılı KHK'nin 6235 sayılı TMMOB Yasası Yönünden Değerlendirmesi:

Gerek Anayasa ve gerek **6235 sayılı TMMOB Yasası**, meslek ve meslek mensuplarına ilişkin olarak kamunun genel menfaatleri doğrultusunda faaliyet yürütmek konusunda TMMOB ve bağlı Odalarına görev ve yetki vermektedir. TMMOB ve bağlı odalarının mesleğe ve meslek mensuplarına yönelik bu faaliyetleri ise kendi görev alanlarına giren bu konularla ilgili mevzuatı hazırlamak, yayımlamak, uygulamak, uygulanmasının denetimini yapmak gibi yollarla gerçekleştirilmektedir.

Bakanlığın görev alanlarıyla sınırlı tutulmak gibi bir kayıt konulsa dahi meslek ve meslek mensuplarıyla ilgili konularda meslek odasının yerine geçerek ve üstelik Yetki Yasasına da aykırı bir şekilde, doğrudan meslek odasının mevzuatını düzenlemek konusunda oluşturulan yeni bir Bakanlığa görev vermek, yukarıda belirttiğimiz Anayasa'ya aykırılıklar yanında, Yasalar arasında bir yetki çatışması da yaratacağından kamu düzenini bozacak bir nitelik taşımaktadır.

IV. Sonuç

644 sayılı KHK'nin meslek odalarıyla ilgili düzenlemeleri, Anayasa ve İdare Hukuku çerçevesinde merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasında olması gereken vesayet denetimini aşmakta, yeni kurulan bir Bakanlıkla meslek odaları arasında hiyerarşik bir ilişki yaratmakta ve dayanağı olan Yetki Yasası'na da konu, amaç ve ilkeler yönünden aykırı bulunmaktadır.

Ancak söz konusu girişim, AKP'nin kamusal alana dönük neo-liberal yaklaşımının bir ürünü olarak düşünülmelidir. 1980'den bu yana kamusal alanın tasfiyesine yönelik politikalar AKP iktidarında tepe noktasına taşınmıştır. Kamusal alanı büyük orana tasfiye eden AKP'nin gösterdiği alternatif örgütlenme formu olan **'sivil toplum kuruluşu' yapıları**, hedeflenen neo-liberal projeksiyonla uyumludur. TMMOB, kamusal birikim ve hizmetleri sermayeye devrederek bu kesimler lehine haksız kazanç sağlayan, usulsüzlük ve hukuka aykırı uygulamalar karşısında mücadelesini yıllardan bu yana sürdürmektedir. Bu mücadelenin, iktidara özellikle serbestleştirme, özelleştirmeler ve çevre ve kent rantları konusunda engel oluşturduğu bilinmektedir. Bu nedenle TMMOB örgütlülüğü, bizzat Başbakan ve Bakanların ağzından birçok kez hedef tahtasına oturtulmuştur. Dolayısıyla Birliğimiz ve benzer bazı yapıların “kamu

kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu” niteliğinden arındırılarak ele geçirilmesi ve gelir kaynaklarının iktidara hizmet eder duruma getirilmesi amaçlanmaktadır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, TMMOB'nin mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ülkemizdeki mühendis, mimar, şehir plancılarını temsil etmek, onların hak ve çıkarlarını halkımızın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek, mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zeminini yaratmak; bu amaçla meslek alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek; bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirmek, bunların yaşama geçirilmesi için mücadele etmek ve bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürmek kararlılığında olmasını savunmaktadır.

Birliğimiz, işlevselliğini **“birlikte üretme, birlikte karar alma, birlikte yönetme”** prensibiyle anlamlandırmakta, gücünü de yalnızca üyelerinden almaktadır. Her çalışma döneminde, genel kurullar dışında düzenlenen “Danışma Kurulları” ile örgütümüz öneri ve karar alma sürecini genele yaymakta, Odalardan görüşler almaktadır. Birliğimiz, meslek-meslektaş, ülke ve halkımızın sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalar gerçekleştiren, Odalara bağlı Şube Yönetim Kurulları, İl-İlçe Temsilcilikleri, komisyon üyeleri, işyeri temsilcileri, Danışma, Onur ve Denetleme Kurulları, tüm örgütlü üyelerinin çalışmalar hakkında söz hakkının bulunduğu bir kapsayıcılığın demokratik zenginliğine sahiptir.

Mali yapımız da aynı içerikle üye, çalışan ve topluma dönük bir yaklaşımla, her türlü rantçı, çıkarıcı yaklaşımdan azade olarak güçlendirilmiş ve korunmuştur. Birliğimiz bünyesindeki Odalarda üyelerimizin bilimsel mesleki gereksinimlerini esas alan meslek içi Eğitim merkezleri, binlerce kurs, seminer, söyleşi, yayın, uzmanlık ve belgelendirme çalışmaları, işleyişimizi ve mesleki denetim kriterlerini kapsayan yönetmelikler ile mesleki standartlar doğrultusundaki akreditasyon süreçleri, DDK Raporundaki ithamları fazlasıyla karşılayacak denli güçlüdür.

Bütün bu arka plan, TMMOB'ye yönelik saldırılarda balçıkla sıvanamayacak önemli gerçeklerdir, mevziler ve dayanak noktalarımızdır ve gerektiğinde seferber edilebilmelidir.

MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

648 (ve 649) Sayılı Kanun Hükmünde Kararname Üzerine Görüş

I. Son KHK Değişiklikleri

Bilindiği üzere iktidar, 12 Haziran 2011 tarihindeki Milletvekili Genel Seçimlerinden iki ay önce, 06.04.2011 tarihli 6223 sayılı Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu'nu TBMM'den geçirmiş ve bu kanun 03.05.2011 tarihli 27923 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmişti.

Bu Yetki Kanunundan hareketle de, genel seçimlerden dört gün önce 08.06.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3046 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile ülkenin kamu idari yapısını yeniden düzenleme yönünde önemli bir adım atılmıştı. Bu kararname uyarınca yayımlanan on ayrı Kanun Hükmünde Kararnameden (KHK) 636 sayılısı, Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname idi. Ancak daha sonra 644 ve 645 sayılı KHK'ler ile bu bakanlık da ikiye ayrılarak 04.07.2011 tarih ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK yayımlanmış ve 636 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK yürürlükten kaldırılmıştı.

İktidarın kamu idari yapısını ve rant alanlarını yeniden düzenleme yönündeki aceleciliği ve tekelci yaklaşımı öyle boyutlara varmıştır ki, bunları yeni düzenlemeler izlemiştir. 17 Ağustos 2011 tarih ve 28028 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 648 sayılı "Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" söz konusu rantçı ve tekelci yaklaşımın yeni bir örneği olmuştur. Ayrıca yine 17 Ağustos 2011 tarih ve 649 sayılı "Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" ile de yeni birçok düzenleme yapılmıştır.

648 sayılı KHK ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de yapılan değişiklikleri, bazılarının içeriklerine daha sonra değinmek üzere şöyle sıralayabiliriz.

648 sayılı KHK ile 644 sayılı KHK'nin;

- 2. maddesinin birinci fıkrasının (b), (ç), (e), (ğ) bentlerinde değişiklik yapılmış ve yeni bentler eklenmiş,
- 5. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiş,

- 6. birinci fıkrasının (d) bendi değiştirilmiş, (f) bendinden sonra gelmek üzere yeni bent eklenmiş ve mevcut bentler buna göre sıralanmış,
- 7. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinden sonra gelmek üzere yeni bent eklenmiş, mevcut bentler buna göre sıralanmış ve (j) bendine yeni ibareler eklenmiş,
- 8. maddesinin birinci fıkrasının (ğ), (ı), (j) ve (l) bentleri değiştirilmiş, (m) bendinden sonra gelmek üzere yeni bentler eklenmiş, mevcut bentler buna göre sıralanmış ve (k) bendine yeni ibareler eklenmiş,
- 9. maddesinin birinci fıkrasının (b), (c) ve (i) bentleri değiştirilmiş, (ç), (d), (f), (ğ) ve (k) bentleri yürürlükten kaldırılmış, mevcut bentler buna göre sıralanmış ve (ı) bendine yeni ibareler eklenmiş ve değiştirilmiş,
- 10. maddesinin birinci fıkrasının (f), (g) ve (ğ) bentleri yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan “(ç)” ibaresi “(c)” şeklinde değiştirilmiş,
- 11. maddesinin başlığı ve birinci fıkrasında yer bir ibaresi değiştirilmiş, aynı maddenin birinci fıkrasının (f) bendinden sonra gelmek üzere yeni bent eklenmiş ve mevcut (g) bendi (ğ) bendi olarak sıralanmış,
- 12. maddesinin birinci fıkrasına (l) bendinden sonra gelmek üzere yeni bentler eklenmiş ve mevcut (m) bendi (o) bendi olarak sıralanmış,
- 13. maddesinden sonra gelmek üzere yeni bir madde olarak 13/A maddesi eklenmiş,
- 16. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi değiştirilmiş,
- 25. maddesine yeni bir fıkra eklenmiş,
- 32. maddesine yeni bir fıkra eklenmiş,
- 36. maddesinden sonra gelmek üzere yeni bir madde olarak 36/A maddesi eklenmiş
- Ayrıca EK MADDE 1 eklenmiş,
- Geçici 2. maddesine yeni fıkralar eklenmiş,
- Geçici MADDE 6 eklenmiş,
- Kararname eki (I) sayılı cetvelde değişiklikler yapılmış,
- Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun Eki (II) sayılı cetvelde değişiklikler yapılmış,
- 375 sayılı KHK kapsamındaki Devlet Memurları Kanunu, Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Hakimler ve Savcılar Kanunu, Yükseköğretim Personel Kanunu, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında KHK'de değişiklikler yapılmış,

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

- 3194 sayılı İmar Kanununun 8. ve 27. maddeleri değiştirilmiş ve EK MADDE 4 eklenmiş,
- 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiş; 2. maddesinin üçüncü fıkrası ve 7. maddesi yürürlükten kaldırılmış; 4. maddesi başlığı ile birlikte değiştirilmiş; 5. maddesinin dördüncü ve yedinci fıkraları yürürlükten kaldırılmış, beşinci ve altıncı fıkraları değiştirilmiş; 12. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiş,
- 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 8. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi değiştirilmiş, (g) bendinden sonra gelmek üzere yeni bir bent eklenmiş ve mevcut (ğ) bendi (h) bendi olarak sıralanmış; 9. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendinden sonra gelmek üzere yeni bentler eklenmiş ve mevcut (h) bendi (i) bendi olarak sıralanmış; 19. maddesine yeni bir fıkra eklenmiş,
- 2873 sayılı Millî Parklar Kanununun 3. maddesi değiştirilmiş; 4. maddesinin başlığı ve ikinci fıkrasında yer alan ibare ile üçüncü fıkrasında yer alan ibare ile dördüncü fıkrasında yer alan ibare değiştirilmiş; 4. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında, 5. maddesinin birinci fıkrasında, 7. maddesinin birinci fıkrasında, 8. maddesinin birinci fıkrasında, 9. maddesinin birinci fıkrasında, 11. maddesinin ikinci fıkrasında, 12. maddesinin birinci fıkrasında, 13. maddesinin ikinci fıkrasında, 15. maddesinin ikinci fıkrasında, 22. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan ibareler değiştirilmiş; ayrıca 5. maddesinin birinci fıkrasında, 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında, 16. maddesinin ikinci fıkrasında, 22. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan ibareler değiştirilmiş,
- 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (r) bendi ve ikinci fıkrası değiştirilmiş,
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda yer alan ibareler değiştirilmiş ve aynı Kanunun 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine yeni alt bentler eklenmiş; 17. maddesinin (a) fıkrasının birinci paragrafında yer alan bir ibare değiştirilmiş; ikinci, üçüncü, beşinci, sekizinci ve dokuzuncu paragrafları değiştirilmiş, (c) fıkrasının sekizinci paragrafında yer alan bir ibare değiştirilmiş; 18. maddesine yeni bir fıkra eklenmiş; 48. maddesinin birinci fıkrasında yer alan bir ibare değiştirilmiş; 51. maddesinin ikinci fıkrasına yeni bir bent eklenmiş, üçüncü ve dördüncü fıkraları değiştirilmiş; 53. maddesinin ikinci fıkrasının (4), (5), (6) ve (9) numaralı bentleri ile üçüncü ve dördüncü fıkraları değiştirilmiş; 55. maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında yer alan bazı ibareler yürürlükten kaldırılmış; 57. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi değiştirilmiş ve aynı maddenin yedinci fıkrasından sonra gelmek üzere yeni bir fıkra eklenmiş; 58. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan bir ibare değiştirilmiş, aynı fıkranın (b) bendi yürürlükten kaldırılmış ve üçüncü fıkrası değiştirilmiş; 61. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları değiştirilmiş; EK MADDE 4 ile GEÇİCİ MADDE 9 ve GEÇİCİ MADDE 10 eklenmiş,

- 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 9. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan bazı ibareler değiştirilmiş,
- 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 19. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinden sonra gelmek üzere yeni bir bent eklenmiş ve mevcut (ç) bendi (d) bendi olarak sıralanmış; 22. maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 22/A ve GEÇİCİ MADDE 6 eklenmiş ve Kanunun eki (1) sayılı cetvel değiştirilmiş,
- 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasına h) ve ı) bentleri eklenmiş; 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları değiştirilmiş; 10. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi değiştirilmiş,
- 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun Ek 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına yeni bir ibare eklenmiş,
- Ve bazı cetvellere değişiklikler yapılmıştır.

Odamız ve TMMOB'yi, her ne kadar 644 sayılı KHK'de değişiklik yapan 648 sayılı KHK daha çok ilgilendirmekte ise de, mevcut KHK'ler ve üzerlerinde yapılan değişiklikleri bütünlüğü içinde kavrama açısından burada, AB Bakanlığı ile ilgili kararnamede yapılan değişikliklere de değinmekte yarar görüyoruz. 649 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin;

- 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan bir ibare değiştirilmiş,
- 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 2. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinden sonra gelmek üzere yeni bir bent eklenmiş ve mevcut (f) bendi (g) bendi olarak sıralanmış; 6. maddesi değiştirilmiş; 11. maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 11/A eklenmiş; 2. maddesinin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış; GEÇİCİ MADDE 6 eklenmiş ve bu KHK'nin eki (I) sayılı cetvelde ve (2) sayılı listede değişiklik yapılmış,
- 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin geçici 3. maddesinin onbeşinci fıkrasına yeni ibareler eklenmiş,
- 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 6. maddesi değiştirilmiş; 7. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi değiştirilmiş, (h) ve (ı) bentleri yürürlükten kaldırılmış; 8. maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 8/A eklenmiş; MADDE 14/A eklenmiş; 17. maddesinin birinci fıkrasındaki bir ibare değiştirilmiş; 27. maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 27/A eklenmiş; 29. maddesi başlığı ile birlikte değiştirilmiş; Geçici 4. maddesinin birinci fıkrasındaki bir ibare değiştirilmiş ve GEÇİCİ MADDE 10 eklenmiş; KHK'nin eki (I) sayılı cetvel değiştirilmiş,

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

- 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 2. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine yeni bir ibare eklenmiş ve (ı) bendi değiştirilmiştir; ikinci fıkrasında yer alan bir ibare değiştirilmiştir; KHK eki (I) sayılı cetvele yeni bir sıra eklenmiş; 7. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine yeni ibareler eklenmiş ve aynı fıkranın (j) bendindeki bir ibare değiştirilmiştir; 8. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinden sonra gelmek üzere yeni bir bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre sıralanmıştır; 15. maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (e) bentleri değiştirilmiştir, aynı fıkraya (ğ) bendinden sonra gelmek üzere yeni bentler eklenmiş ve mevcut (h) bendi (k) bendi olarak sıralanmıştır; 16. maddesi değiştirilmiştir; 18. maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir; 25. maddesinin birinci fıkrasındaki bir ibare değiştirilmiştir; 38. maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiştir; Geçici 3. maddesine yeni fıkralar eklenmiştir,
- 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 11. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinden sonra gelmek üzere yeni bir bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi olarak sıralanmıştır; 23. maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 23/A eklenmiştir; 43. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine bir ibare eklenmiştir; KHK'nin Eki (II) sayılı cetvele yeni bir ibare eklenmiştir,
- 642 sayılı Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi ile Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin adı ile 1 ve 2. maddeleri değiştirilmiştir; 3. maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiştir; 4. maddesinin ikinci fıkrasının sonuna yeni bir cümle ile bir fıkra eklenmiştir; 5. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir, üçüncü fıkrasına bir cümle eklenmiş, beşinci fıkrası değiştirilmiştir ve maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir; 8. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir; bir cetvel eklenmiştir,
- 580 sayılı Millî Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanunu yürürlükten kaldırılmış;
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36. maddesine yeni ibareler eklenmiş; 59. maddesindeki bazı ibareler değiştirilmiştir; c) Eki (I) sayılı Ek Gösterge Cetvelinde değişiklikler yapılmıştır,
- 1325 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanunun 1. maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir,
- 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanunun eki (2) sayılı cetvelde bir ibare değiştirilmiştir,
- 3046 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK'nin 19/A maddesinin birinci fıkrasına bir cümle eklenmiştir,
- 3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasına bir bent eklenmiştir; 13/A maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 13/B eklenmiştir; 20. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinden sonra gelmek üzere yeni bir bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi olarak sıralanmıştır; 23. maddesinden sonra gelmek üzere MADDE 23/A eklenmiştir; Kanunun eki (1) sayılı cetvele yeni sıralar eklenmiş ve mevcut 4. sıra 5. sıra olarak sıralanmıştır,

- 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 7. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiş; 8. maddesinin ikinci fıkrasındaki bir ibare değiştirilmiş ve maddeye yeni fıkralar eklenmiş; Geçici 8. maddesinden sonra gelmek üzere GEÇİCİ MADDE 9 eklenmiş ve birinci fıkraya değiştirilmiş;
- 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun mülga 6. maddesi başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmiş; Kanunda yer alan bir ibare değiştirilmiş; mevzuattaki teşkilat atıfları değiştirilmiş; GEÇİCİ MADDE 12 eklenmiş,
- 375 sayılı KHK'nin ek 3. maddesinin birinci fıkrasına bir ibare eklenmiş,
- 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK'nin 1 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna bir cümle eklenmiş, 2. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi değiştirilmiş, 3. ve 4. maddeleri yürürlükten kaldırılmış; 13. maddesinin birinci fıkrasındaki bir ibare değiştirilmiş,
- 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun mülga 29. maddesi yeniden düzenlenmiş,
- 4458 sayılı Gümrük Kanununun 221. maddesinin üçüncü fıkrasına bir cümle; 244. maddesine bir fıkraya eklenmiş,
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (II) sayılı cetvele bir sıra eklenmiş ve bir sıra yürürlükten kaldırılmış,
- 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 1. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendindeki bir ibare değiştirilmiş, 11. maddesinin birinci fıkrasına bir bent eklenmiş ve mevcut (g) bendi (ğ) bendi olarak sıralanmış,
- EXPO 2020'ye İzmir İlinin ülkemiz adına sürdürdüğü adaylığının başarıyla sonuçlandırılmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzelkişiliği haiz EXPO 2020 İzmir Yönlendirme Kurulu kurulmuş,
- Ve bazı cetvellere yeni düzenlemeler yapılmıştır.

II. Genel Değerlendirme

Görüldüğü üzere iktidarın gerek önceki gerekse son KHK düzenlemeleri, son yıllarda sıkça başvurulan “torba yasaların” içeriklerine benzer bir çok yönlülüğe sahiptir. Birkaç ay içinde aynı KHK'lerle ilgili çok sayıda değişikliğin yapılması ise AKP iktidarının yeni döneminin rant talanının ulaşacağı boyutlara ve olağanüstü yöntemlerle yönetme karakteristiğine dair önemli veriler sunmaktadır. Zira Hükümet, bir tür “iç kabine” niteliğindeki Başbakan Yardımcılıkları ile bir “Başbakanlık Hükümeti” niteliğindedir; mevcut durumda 36 kurum ve kuruluş yalnızca Başbakan ve beş Başbakan Yardımcısına bağlanmış durumdadır ve “parlamentoya karşı sorumlu olan

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Bakanlar Kurulu Hükümeti” esprisi, mevcut otoriter tekelci yönetim yapısı ile büyük oranda ortadan kalkmıştır.

Diğer yandan söz konusu KHK'ler, TMMOB'nin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesindeki Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğüne bağlanmasında olduğu gibi bazı özerk kamu tüzelkişiliklerinin özerkliğini ortadan kaldırmakta, bazılarını da doğrudan bakanlık bünyesine almaktadır.

Örneğin en son, 649 sayılı AB Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK'nin 41. maddesi ile Milli Produktivite Merkezi Kanunu yürürlükten kaldırılarak MPM lağvedilmiştir. MPM yerine Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde Verimlilik Genel Müdürlüğü'nün oluşturulması ise, söz konusu KHK'lerin bütününde yapıldığı gibi kurum ve kuruluşların özerkliklerini tırpanlama ve asli hizmet işlerinden uzaklaştırmanın yanı sıra Bakanlıkların, ana hizmet, denetim, yardımcı hizmet fonksiyonlarında yaratılan karmaşayı artırıcı niteliktedir.

Çok farklı bir örnek de, kamuoyunda “üst kurullar” olarak da anılan Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara ilişkindir. Bunlarla ilgili olarak 649 sayılı KHK'nin 45. maddesinde yapılan düzenleme şöyledir:

“27/9/1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanununun 19/A maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bakan, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların (5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kurumlar dâhil) her türlü faaliyet ve işlemlerini denetlemeye yetkilidir.”

Burada sözü edilen ilgili kanuna ekli cetveldeki kurumlar şunlardır:

“(III) SAYILI CETVEL – DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

- 1- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- 2- Telekomünikasyon Kurumu
- 3- Sermaye Piyasası Kurulu
- 4- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- 5- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
- 6- Kamu İhale Kurumu
- 7- Rekabet Kurumu
- 8- Şeker Kurumu
- 9- Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu
- 10- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu”

Yakın tarihte bu kurul ve kurumlar, karar alma süreçlerinin siyasi süreçlerden

etkilenmeyeceği yeni kurumsal düzenlemeler çerçevesinde oluşturulmuştu. 'Yönetişim' uygulaması eşliğinde kaynak dağılımına ilişkin kararların denetlenmesini engelleyen sermaye lehine düzenlemeler kapsamında bu kurul ve kurumlar, daha önce merkezi yönetimin üstlendiği bir takım işlevleri de devralmıştı. Dünya Bankası tarafından geliştirilen bu modelde Üst Kurum ve Kurullar aracılığı ile devletin ekonominin yönetiminde doğrudan sorumluluk yüklenerek neo liberal reformların taşıyıcısı olması sağlanmıştır. Geleneksel olarak bakanlıklar tarafından yürütülen hizmetlerin, uluslararası kuruluşlarca 'hassas sektör' olarak sınıflandırılan alanlarda 'bağımsız' ya da 'özerk üst kurullara' kaydırılması ile somutlaşan 'özerkleştirme'nin, şimdi bu üst kurul ve kurumların küresel sermayenin programlarını benimseyen bir merkezi yönetim yapısı içine çekilmesi ile sınırlanması söz konusudur. Bu durum her ne kadar kendi içinde paradoksal bir görünüm sunmakta ise de kamu idari yapısında gerçekleşen dönüşümlerle birlikte düşünüldüğünde, küresel sermaye, serbestleştirme, özelleştirme, yerelleştirme işlevleriyle uyumlu bir düzenleyici devlet uygulaması olduğu da görülmektedir. Zira KHK'lere içsel olan kamu idari yapısında gerçekleştirilen dönüşümlere bakıldığında, mevcut sosyo ekonomik politikalarla bir bütünlük sağlandığı görülmektedir.

Kamu yönetiminin yapı, işleyiş ve personel sistemi itibarıyla değiştirilmiş olması, memurluğun genellik özelliği ile liyakat ve kariyer sisteminden uzmanlık ve sözleşmeliliğe geçilmesi, hatta kimi bakanlıklarda sözleşmeliliğin de dışlanması ile yerleşik devlet/kamu yapılanmasından, piyasaya açık, piyasa gereklerine göre örgütlenmiş yeni tipte bir yapıya geçiş söz konusudur. Bu yapı içinde bakanlıkların ana hizmet, denetim, yardımcı hizmet fonksiyonlarının serbestleştirme, özelleştirme, yerelleştirme ve rant süreçlerinin gereklerince altüst edilmesi de mevcut KHK'lere içsel bir husustur.

Ayrıca önceki ve son KHK'lerde, geleneksel devlet yapılanmasında yer alan Teftiş Kurulları'na yer verilmemiş olması, Bilirkişilik müessesinin yeni dönemin devlet içi işleyişinde keyfiyet, partizanlık ve denetim dışı uygulamaların ne denli geniş çapta gerçekleşeceğinin bir işareti olmaktadır.

Diğer yandan. bilindiği üzere 644 sayılı KHK'ye yapılan eklerden biri kentsel ve kırsal alanlardaki iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamaları ile TOKİ uygulamalarını Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bünyesine alınması idi. İlgili bent şöyle idi:

"ğ) Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalar ile 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu uyarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan uygulamalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım işlerini gerçekleştirmek, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasını sağlamak."

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

648 sayılı KHK ile yapılan son değişikliklerle de bütün ülke (kentler, kırsal alanlar, tabiat varlıkları ve bütün koruma alanları, meralar, yaylalar, kışlaklar v.b.) benzer bir kapsam içine alınmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yerel yönetimlerin yapı, ruhsat v.b.yetkilerini de üstlenmekte, tüm çevre, milli parklar, koruma alanları, doğal sit alanları v.b. talana açılmakta, kentsel dönüşüm merkezileştirilmekte, kamuda sözleşmeli personel dışı “uzmanlığa” geçilmekte, kırsal alan imar yasası kapsamının dışına çıkarılmakta, mera, yaylak ve kışlaklar imara ve turizme açılmakta, yapı denetimi yasasında yapılan değişikliklerle denetim dışı yapıların sayı tür ve dağılımında önemli değişiklikler yapılarak yasanın denetim kapsamı daraltılmış, denetimsiz yapılaşmanın sınırları ise genişletilmiştir. Böylece Bakanlık, 04.11.2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı–KENTGES’de Bayındırlık ve İskan Bakanlığı için belirlenen yerleşme ve imara ilişkin “usul ve esasları belirleme” ve “koordinasyon” konumunun çok üzerine çıkarak neredeyse tek yetkili konumuna yükselmektedir. Ve ne yazık ki bu düzenlemeler plansız, düzensiz, yapı ruhsatsız yapılaşmanın, kent, kır, çevre, doğal varlıklar ve milli park, sit v.b. alanların sınırsız talanına yol açacaktır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yerleşme, yapı, arazi ve imara ilişkin neredeyse tek yetkili olma konumu, 648 sayılı KHK’nin 40. maddesi ile 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK’nin 13. maddesinin birinci fıkrasının (r) bendi ve ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle pekiştirilmektedir. Buna ilişkin yapılan düzenleme şöyledir:

“r) Bakanlar Kurulunca uygulama usul ve esasları belirlenen projeler kapsamında; Hazinesinin özel mülkiyetinde ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazları geliştirmek, değerlendirmek, kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazları satın almak, trampa etmek, kamulaştırma ve toplulaştırma yapmak.

Birinci fıkranın (r) bendi kapsamındaki tüm taşınmazlara ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita, plan, imar planları, imar plan tadilatları ve imar uygulamaları Bakanlığın talebi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yapılır ve onaylanarak yürürlüğe konulur.”

Bu değişiklik ile bir süre önce Maliye Bakanlığı’na verilen hazine arazilerine ilişkin planlama yetkileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na aktarılarak hazinesinin mülkiyeti ve devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların yanı sıra kişilerin mülkiyetinde bulunan ve Bakanlık tarafından satın alınacak, kamulaştırılacak ya da toplulaştırılacak arazilere ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita, plan, imar planı, imar planı değişikliği ve imar uygulamalarında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilendirilmektedir.

III. 648 Sayılı KHK Değişiklikleri

III. 1. Yerel Yönetimlerin Yapı, Ruhsat v.b. Yetkileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığına Aktarılarak Merkezi Vesayet Güçlendiriliyor

648 sayılı “Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname”de birçok yenilik bulunmaktadır. Aşağıda bunlardan bazıları aktarılacak ve kısaca değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

KHK'nin 1 maddesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görevleri ile ilgili 2. maddeye,

“(…) ç) Her tür ve ölçekteki fiziki planlara ve bunların uygulanmasına yönelik temel ilke, strateji ve standartları belirlemek ve bunların uygulanmasını sağlamak, Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile merkezi idarenin yetkisi içindeki kamu yatırımları, mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler üzerinde yapılacak her türlü yapı, millî güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri, enerji ve telekomünikasyon tesislerine ilişkin etütleri, harita, her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini resen yapmak, yaptırmak, onaylamak ve başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde yetkili idarelerce ruhsatlandırma yapılmaması halinde resen ruhsat ve yapı kullanma izni vermek.”

“h) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan veya mülkiyeti Hazineye, kamu kurum veya kuruluşlarına ya da kişilere ait olan taşınmazlar üzerinde yapılacak yatırımlara ilişkin olarak ilgilileri tarafından hazırlanan veya hazırlattırılan ancak yetkili idarelerce üç ay içerisinde onaylanmayan etüt, harita, her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini ilgili idarelerin başvurusu üzerine yapmak, yaptırmak, onaylamak ve başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili idarelerce ruhsatlandırma yapılmaması halinde resen ruhsat ve yapı kullanma izni vermek.”

1) Depreme karşı dayanıksız yapılar ile imar mevzuatına, plan, proje ve eklerine aykırı yapıların ve bunların bulunduğu alanların dönüşüm projelerini ve uygulamalarını yapmak veya yaptırmak.”

Görüldüğü üzere, AKP tarafından Yerel Yönetim Reformu adı altında yapılan ve yerel yönetimlerin özerk karar alma süreçlerini göreceli de olsa güçlendirme iddiasıyla yola çıkan uygulama, pratikte ve daha sonra yapılan düzenlemeler ile tam tersi bir noktaya vardırılmış, özerkleşme yerine merkezi vesayetin güçlenmesi sonucunu doğurmuştur. Bugün AKP'nin 644/648 sayılı KHK ile oluşturmak istediği düzen yerel yönetimlerin yasal ve anayasal yetkilerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca gaspını içermektedir. Buna göre Bakanlık belediyelerin plan yapma, ruhsat, iskan verme, harç alma gibi işlerini üstlenebilecektir.

Mülkiyeti kamuya ait olan araziler üzerinde yapılacak her tür yapıya ilişkin plan, düzenleme ve değişiklikleri yapmak ve onaylamak ruhsat ve yapı kullanma izni vermek Bakanlığa bağlanmaktadır. Bu düzenleme ile kentlerin plan bütünlüğünden bağımsız şekilde, parsel ölçeğinde plan kararı üretilmesi ve yapılaşma kararı verilmesi kamu yararına açık bir aykırılık oluşturmaktadır.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Ayrıca, Hazine'ye, kamu kurum ve kuruluşlarına ya da kişilere ait olan taşınmazların işletilmesi için hazırlanıp 3 ay içerisinde muhatap kurumlar tarafından onaylanmayan plan ve işlemler için Bakanlık resen ruhsat ve yapı kullanma izni verebilecektir. Bu düzenleme imar ve planlama açısından tam bir faciadır. Zira, Bakanlığa kamu mülklerine ilişkin yetkiyi aşan tarzda, ülkedeki tüm parsellerde ayrıcalıklı plan onama ve ruhsat verme yetkisi tanınmaktadır. Bu düzenleme çok açık bir imar rantı politikasıdır.

III. 2. Tüm Çevre, Milli Parklar, Koruma Alanları, Doğal SİT Alanları v.b. Talana Açılıyor

KHK'nin 3. maddesi,

“644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) [İmar ve Kentsel Altyapı Genel Müdürlüğüne ilişkin] bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

d) Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

“g) Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü.”

şeklinde.

Buna göre 644 sayılı KHK'nin 11. maddesinin başlığı “Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü” değiştirilirken, aynı maddenin birinci fıkrasının (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve eski (g) bendi (ğ) bendi olmuştur. Yeni (g) bendi ise şöyledir:

“g) 2 nci maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamındaki uygulamalara ilişkin her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak gibi yapıların proje ve uygulamalarını yapmak, yaptırmak, bu alanlarda mülk sahiplerinden altyapı katılım bedellerini tahsil etmeye dönük düzenlemeler yapmak.”

Yukarıda adı geçen Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ise KHK'nin 10. maddesi ile ihdas edilmiş ve 644 sayılı KHK'ye 13. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“MADDE 13/A – (1) Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların tescil, onay ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tescil etmek.

b) Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak.

c) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan

diğer alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak.

ç) Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkların görüşünü alarak belirlemek ve bu alanların kısmen veya tamamen hangi idarelerce yönetileceğine karar vermek, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylamak.

d) Orman alanları dışında yer alan korunması gerekli taşınmaz tabiat varlıkları, koruma alanları ve doğal sit alanlarının Bakanlıkça belirlenen ilke kararlarına, onaylanan planlara uygun olarak kullanılmak üzere tahsisini gerçekleştirmek, uygulamaların tahsis şartlarına uygun olarak gerçekleşmesini izlemek ve denetlemek.

e) Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerine ilişkin olarak; hâlihazır haritaları aldirmek, gerekli görülen projeleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, her türlü araştırma ve inceleme yapmak, yaptırmak, izlemek, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmek, kullanım yasağı getirilen alanların kamulaştırma veya benzer yollarla kamunun eline geçirilmesini sağlamak, kontrol ve denetim yapmak, gerekli görülen alanların korunması ve kirliliğin önlenmesi amacıyla yatırım yapmak veya ilgili idarelerin yatırım projelerini desteklemek, bu alan ve bölgelerde Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlere ilişkin her türlü tasarrufta bulunmak, işletmek, işlettmek ve kullanım izinlerini vermek, korunan alanlara ilişkin insan ve finansman kaynağı sağlamak.

f) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(2) Orman ve orman rejimine tabi olmayan yerlerde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca tespit edilen veya ettirilen tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri diğer koruma alanları ile Bakanlıkça tespit edilen doğal sit alanları, tabiat varlıkları ve bunların koruma alanlarının tescil ve ilanı Bakanın onayı ile yapılır. Ancak Bakanlıkça yapı yasağı önerilen tabiat varlıkları ve doğal sit alanları dahil orman rejimine tabi olmayan bütün koruma alanları Bakanlar Kurulu kararı ile tescil ve ilan edilir. Uygulama imar planı kararı ile yapı yasağı getirilen özel mülkiyete konu alanlara ilişkin arazi ve arsa düzenlemesi, trampa veya kamulaştırma işlemleri, bu alanların yönetimi ve işletmesini üstlenen kuruluşlarca veya Bakanlıkça gerçekleştirilir.”

Görüldüğü üzere, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile özel çevre koruma bölgeleri v.b. koruma statüsü bulunan diğer alanların tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirleme, kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak ve yaptırmak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yetki alanına dahil edilmektedir. Bu durum, önümüzdeki dönemin yeni rant politikalarının habercisidir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Böylece koruma amaçlı imar planlarının yapılması da güçleşecek ve sit alanlarında düzensiz, plansız yapılaşma başlayacaktır.

648 sayılı KHK'nin 17. maddesi ile de 644 sayılı KHK'ye de geçici bir madde eklenerek bu alanlara ilişkin "Mevcut statülerin değerlendirilmesi" için bir süre belirlenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 6 – (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, doğal sit alanı ve tabiat varlığı olarak tespit ve tescil edilmiş alan ve varlıklara ilişkin her türlü belge, bu alan ve varlıkların statülerinin yeniden değerlendirilmesi için en geç altı ay içinde Bakanlığa devredilir. Tabiat varlıkları ve doğal sitlerle ilgili yeni değerlendirme yapılıncaya kadar bu alanlara ilişkin olarak kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarınca alınmış kararlar geçerlidir. (...)"

Kısaca, 6 ay sonra bütün doğal varlıklar rant politikalarının kapsamı içine girmiş olacaktır.

KHK ile bu çerçevede 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda da değişiklikler yapılmıştır.

KHK'nin 15. maddesi ile de 644 sayılı KHK'ye EK MADDE 1 eklenerek tabiat varlıklarını düne kadar korumakla yetkili kurulların üst kurumu devre dışı bırakılmaktadır.

"383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kapatılmıştır."

Zira artık her şey Bakanlık bünyesine alınmıştır. Milli park v.b. doğal koruma alanları ile tarihi, arkeolojik ve kentsel sit alanlarının çakıştığı yerlerde de planlama yetkileri Bakanlığa geçmektedir. Bugüne değin kısmen özerk koruma kurullarınca doğal sit alanı olarak tescil edilmiş ve korunabilmiş alanların statülerinin yeniden değerlendirilmesi böylece Bakanlığa geçmektedir. AKP'nin yönetim mantığıyla birlikte değerlendirildiğinde bu uygulamanın anlamı çok açıktır. Başta doğal sit alanları olmak üzere, bugüne kadar korunabilmiş olan doğa alanlarının, milli parkların, tabiat parklarının, tabiatı koruma alanlarının planlama adı altında tahrip edilmesinin, şirketlere pazarlanmasının yolu açılmakta, doğal alanlar korunaksız kılınmaktadır. Koruma Bölgesi Kurulları tarafından alınan ve HES projelerini engellediği düşünülen 'Doğal Sit Alanı' kararları da böylece devre dışı bırakılacaktır.

III. 3. Kentsel Dönüşüm de Merkezileştiriliyor

648 sayılı KHK'nin 4. maddesi ile 644 sayılı KHK'nin 7. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde yer alan "kamu yatırımları," ibaresinden sonra gelmek üzere "mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler üzerinde yapılacak her türlü yapı," ibaresi eklenmiş ve aynı maddenin birinci fıkrasının (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir:

“e) 2 nci maddenin birinci fıkrasının (h) bendinde belirtilen konularla ilgili olarak 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 7 nci maddesi çerçevesinde uygulama yapmak veya yaptırmak, bu uygulamalara yönelik olarak kentsel dönüşüm, yenileme ve transfer alanları geliştirmek, bu alanların her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, kentsel tasarım projelerini yapmak, yaptırmak ve onaylamak, bu çerçevede paylı mülkiyetleri ayırmak, birleştirmek, arsa ve arazi düzenlemeleri yapmak, imar hakkı transfer etmek, kamulaştırma ve gerektiğinde usulüne uygun olarak acele kamulaştırma yoluna gitmek, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izinlerini vermek ve kat mülkiyeti tesis ve tescilini sağlamak”,

Bakanlığın yetki alanına sokulmuştur.

648 sayılı KHK'nin 13. maddesi ile 644 sayılı KHK'nin 32. maddesine eklenen

“(2) Bakanlık, 2 nci maddenin birinci fıkrasının (i) bendinde belirtilen görevlerden bir kısmını veya tamamını, talepleri üzerine, yeterli teknik teşkilatı olduğu kabul edilen kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir.”

fıkra ise her şeyi Bakanlık tekeline veren KHK'nin en esnek maddesi olarak değerlendirilebilir.

III. 4. Kamuda Sözleşmeli Personel Dışı “Uzmanlığa” Geçiliyor

648 sayılı KHK'nin 14. maddesi ile 644 sayılı KHK'ye aşağıdaki madde eklenmiştir.

“MADDE 36/A – (1) 2 nci maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamında Bakanlar Kurulunca belirlenen projelerde, proje ve uygulama süresini aşmamak kaydıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı kalınmaksızın, özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu suretle çalıştırılacakların unvanı, sayısı, ücretleri ile diğer hususlar, Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak hizmet sözleşmesi esaslarına göre tespit edilir.”

Devlet işlerinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırma hükümlerinin uygulanmaması, böylece bir KHK ile yasallaştırılmaktadır. Kamu yapısı ve kamu personel rejiminde kadroluluk, liyakat, kariyer sisteminden uzaklaşmayı temsil eden sözleşmeli personel uygulaması da dışlanmakta ve “uzmanlık” esaslı yeni bir uygulamanın önü açılmaktadır.

III. 5. Kırsal Alan İmar Yasası Kapsamının Dışına Çıkarılıyor

648 sayılı KHK'nin 22. maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanununun 27. maddesi “Köylerde yapılacak yapılar ve uyulacak esaslar” başlığı ile birlikte değiştirilerek şöyle düzenlenmiştir:

“MADDE 27 – Belediye ve mücavir alanlar dışında köylerin köy yerleşik alanlarında, civarında ve mezralarda yapılacak konut, entegre tesis niteliğinde olmayan ve imar planı gerektirmeyen tarım ve hayvancılık amaçlı yapılar ile köyde oturanların ihtiyaçlarını karşılayacak bakkal, manav, berber, köy fırını, köy kahvesi, köy

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

lokantası, tanıtım ve teşhir büfeleri ve köy halkı tarafından kurulan ve işletilen kooperatiflerin işletme binası gibi yapılar için yapı ruhsatı aranmaz. Ancak etüt ve projelerinin valilikçe incelenmesi, muhtarlıktan yazılı izin alınması ve bu yapıların yöresel doku ve mimari özelliklere, fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olması zorunludur. Etüt ve projelerin sorumluluğu müellifi olan mimar ve mühendislere aittir. Bu yapılar valilikçe ulusal adres bilgi sistemine ve kadastro planlarına işlenir. Köy yerleşik alan sınırları dışında kalan ve entegre tesis niteliğinde olmayan ve imar planı gerektirmeyen tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların yapı ruhsatı alınarak inşa edilmesi zorunludur. Tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların denetimine yönelik fenni mesuliyet 28 inci madde hükümlerine göre mimar ve mühendislerce üstlenilir.

Onaylı üst kademe planlarda aksine hüküm bulunmadığı hallerde köy yerleşik alan sınırları içinde, jeolojik açıdan üzerinde yapı yapılmasında sakınca bulunan alanlar ile köyün ana yolları ve genişlikleri, hâlihazır harita veya kadastro paftaları üzerinde il özel idarelerince belirlenir. Belirlenen yollar, ifraz ve tevhit suretiyle uygulama imar planı kararı aranmaksızın kamu yararı kararı alınarak oluşturulur.

Köy yerleşik alan sınırı içerisinde, 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Köy yerleşik alan sınırlarının parselleri bölmesi durumunda yerleşik alan sınırı 5403 sayılı

Kanun hükümlerine tabi olmaksızın ifraz hattı olarak kabul edilir.

İl çevre düzeni planında açıkça belirtilmediği takdirde, ihtiyaç duyulması halinde, köyün gelişme potansiyeli ve gelişme düzeyi de dikkate alınarak köy yerleşik alan sınırları ve özel kanunlara ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla bu alanlarda yapılaşma kararı ve ifraz şartları belediye sınırı il sınırı olan yerlerde büyükşehir belediye meclisi, diğer yerlerde il genel meclisi kararı ile belirlenir. Tespitler kadastro paftasına işlenerek tapu sicilinde belirtilir. İhtiyaç duyulması halinde mevcut köy yerleşik alan sınırları il genel meclislerince yeniden belirlenebilir.

İmar planı olmayan köy yerleşik alanı sınırları içerisinde köyün ihtiyacına yönelik olarak ilk ve orta öğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi yapılar için imar planı şartı aranmaz. Ancak yer seçimi, valilikçe oluşturulan bir komisyonca hâlihazır harita veya kadastro paftaları üzerinde kesin sınırları ile belirlenir. Bu yapı ve tesislere uygulama projelerine göre ilgili yatırımcı kamu kurum ve kuruluşu adına yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.”

KHK'nin bu maddesi kırsal alanın imar, planlanma ve düzenleme değişikliklerini içermekte ve tarım arazilerini bekleyen tehlikeyi haber vermektedir. Buna göre köylerde, mezralarda yapılacak konutlar, tarım-hayvancılık amaçlı yapılar ve ticari amaçlı yapılarda “yapı ruhsatı aranmaz” koşulu getirilmektedir. Olası afetler açısından köylerde yaşayan halkın gözden çıkarılması anlamına gelen bu değişikliklerle

denetimsiz ve güvensiz, nitelsiz yapılaşma artacaktır. Yine köy yerleşik alanları “imar planı” kapsamı dışına çıkarılarak 1950’lerdeki uygulamalara geri dönmüştür. İktidarın denetimsizlik konusundaki sınırsız arzusunun tımandığı noktada köy yerleşik alan sınırları içinde ilk ve orta öğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi yapılar için de imar planı şartı ortadan kaldırılmaktadır. Diğer yandan “Etüt ve projelerin sorumluluğu müellifi olan mimar ve mühendislere aittir” denilmekte ancak bu mimar ve mühendisler ile etüt ve projelerin ilgili meslek odalarından onaylı olup olmamaları hususuna değinilmemektedir. Zira ilgili KHK’ler bu konuyu da tekelleştirerek Bakanlığa anayasa ve yasalara aykırı olağanüstü yetkiler tanımaktadır.

III. 6. Mera, Yaylak ve Kışlaklar İmara ve Turizme Açılıyor

648 sayılı KHK’nin 23. maddesi ile de 3194 sayılı İmar Kanununa bir ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4 – Mera, yaylak ve kışlakların geleneksel kullanım amacıyla geçici yerleşme yeri olarak uygun görülen kısımları valilikçe bu amaçla kurulacak bir komisyon tarafından tespit edilir. Bu yerlerin ot bedeli alınmaksızın tahsis amacı değiştirilerek tapuda Hazine adına tescilleri yapılır. Bu taşınmazlar, bu madde kapsamında kullanılmak ve değerlendirilmek üzere, belediye ve mücavir alan sınırları içinde kalanlar ilgili belediyelerine, diğer alanlarda kalanlar ise il özel idarelerine veya özel kanunlarla belirlenen ilgili idarelere tahsis edilir. Özel kanunlar kapsamı dışında kalan alanlarda belediyesince veya il özel idaresince geçici yerleşme alanının vaziyet planı ve yapılaşma şartları hazırlanır ve onaylanır. Bu taşınmazlardan kamu hizmetleri için gerekli olanların dışındakiler, il özel idaresince veya belediyesince ve özel kanunlarla belirlenmiş alanlarda ilgili idarece kadastro verileri işlenmiş hâlihazır haritalar üzerine yapılmış vaziyet planına veya onaylı imar planına uygun olarak talep sahiplerine bedeli karşılığında yirmidokuz yıla kadar tahsis edilebilir. Bu yerlerde umumi ve kamusal yapılar hariç, inşa edilecek yapıların kat adedi bodrum hariç olmak üzere ikiyi, yapı inşaat alanı 200 metrekaresi geçemez. Bu yapıların yöresel mimariye uygun ve yöresel malzeme kullanılmak suretiyle yapılması zorunludur. Bu fıkranın uygulanmasına, bu fıkra kapsamında tahsis edilecek mera, yaylak ve kışlakların il genelindeki toplam mera, yaylak ve kışlakların binde beşini geçmemek üzere oranının belirlenmesine, bu yerlerin kiralanmak ve irtifak hakkı tesis edilmek suretiyle tahsisine, tahsis sürelerine, tahsis bedellerine, tahsil edilen bedellerin kullanım şekline, tahsis süresinin sona ermesine, komisyonun teşkiline ve diğer konulara ilişkin esas ve usuller, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görüşleri alınarak Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Mera, yaylak ve kışlakların 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen turizm merkezleri ile kültür ve turizm gelişim bölgeleri kapsamında kalan kısımları, ot bedeli alınmaksızın tahsis amacı değiştirilerek tapuda Hazine adına tescil edilir ve bu yerler, 2634 sayılı Kanun çerçevesinde kullanılmak ve değerlendirilmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilir.”

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Bu değişikliğe göre mera, yayla ve kışlaklar da kayıt altına alınarak yerel yönetimlere tahsis edilmekte, imara ve 29 yıllığına kiralanmaya açılmaktadır. Böylelikle hayvancılık mekanları olan meralar ve halkın yazlık yaşam ve kışlık dinlenme alanları yeni rant alanlarına dönüştürülmektedir.

III. 7. Denetimsiz Yapılaşmanın Sınırları Genişletiliyor

2001 yılında Yapı Denetimi Yasasının yasalaşma sürecinde ve sonrasında TMMOB ve bağlı Odalar olarak dile getirdiğimiz, mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme, izlenebilirlik, denetim mekanizmasının etkin ve yaygın olmasının gerekliliği ile kamu yapılarının denetim dışı kalması gibi çok önemli eksiklikler gerek uygulamada gerekse mevzuat değişiklikleriyle ne yazık ki sistematik hale gelmektedir.

648 sayılı KHK ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanununun 1. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir. İkinci fıkranın yeni hali şöyledir:

“Bu Kanun;

a) 3194 sayılı İmar Kanununun 26 ncı maddesinde belirtilen kamuya ait yapı ve tesisler ile 27 nci maddesinde belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar,

b) Bodrum katı dışında en çok iki katlı ve yapı inşaat alanı toplam 200 metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar,

c) Entegre tesis niteliğinde olmayan tarım ve hayvancılık amaçlı yapı ve tesisler,

d) Köy yerleşik alanlarında, belediye ve mücavir alan sınırları içinde olmayan iskân dışı alanlarda ve nüfusu 5000'in altında olan belediyelerin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bodrum katı ve çatı arası dışında en çok iki katlı ve yalnızca bir bodrum katın inşaat alanı hesaba katılmaksızın toplam inşaat alanı 500 metrekareyi geçmeyen konut yapıları ile bunların kömürlük, otopark, depo gibi müstemilatı,

hariç olmak üzere, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsar. Ruhsata tabi olup, bu Kanun hükümlerine tabi olmayan yapılarda denetime yönelik fenni mesuliyet 3194 sayılı İmar Kanununun 26 ncı ve 28 inci maddelerine göre mimar ve mühendislerce üstlenilir. Birden fazla müstakil yapının bulunduğu parsellerde, bütün yapıların toplam yapı inşaat alanının 200 metrekareyi geçmesi halinde de bu Kanun uygulanır. Yalnızca bir bodrum katın inşaat alanı hesaba katılmaksızın toplam inşaat alanı 500 metrekareyi geçmeyen yapılarda geçici yapı müteahhidi yetki belgesi almak ve mimar veya mühendis unvanlı şantiye şefi bulundurmamak, yapı müteahhitliğine ilişkin bütün sorumlulukları üstlenmek şartıyla parsel maliki kendi yapısını inşa edebilir. Ancak bu yapılarda da mimar veya mühendis unvanlı şantiye şefi bulundurulması zorunludur. Parsel malikinin veya hissedarlardan birinin mimar veya mühendis olması halinde ayrıca şantiye şefi aranmaz.”

Görüldüğü üzere yasanın denetim kapsamı daraltılmış ve bu doğrultuda denetimsiz yapılaşmanın sınırları genişletilmiştir.

Yapı Denetimi Yasasının önceki halinde, Odamız, TMMOB ve diğer ilgili Odaların karşı çıkımlarına karşın, kamuya ait yapı ve tesisler ile köy yerleşim alanlarında yapılan konutlar ile 200 m²'yi geçmeyen yapılar denetim dışı bırakılırken, yapılan son değişiklikle bu denetimsizliğe (c) ve (d) bentlerinde belirtilen yapılaşmalar da denetim dışı bırakılmıştır.

Ayrıca yine 648 sayılı KHK'nin 27. maddesi ile Yapı Denetimi Yasasının 5. maddesinde yapılan değişiklik ile,

“Yapı denetimi hizmetleri için yapı denetim kuruluşlarına ödenecek hizmet bedelleri, asgarî hizmet bedelinden az olmamak kaydıyla, projenin özellikleri ile yapının bulunduğu bölgenin fizikî, ekonomik ve sosyal özellikleri dikkate alınarak bu sözleşmede belirtilir”

şeklindeki 5. maddenin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve önceki halinde “Asgarî hizmet bedeli, yapı yaklaşık maliyetinin % 3'üdür. Yapım süresi, iki yılı aşan yapılarda, bu oran, her altı ay için % 10 artırılır, iki yıldan kısa süren yapılarda ise her altı ay için % 5 azaltılır.”

“Yapı denetim kuruluşu, katma değer vergisi hariç yaptığı hizmetlerden dolayı yapı sahibinden başka ad altında ayrıca hiçbir bedel talebinde bulunamaz.”

şeklindeki beşinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yapı denetimi hizmeti için yapı denetim kuruluşuna ödenecek hizmet bedeli, yapı denetimi hizmet sözleşmesinde belirtilir. Bu bedel, yapı yaklaşık maliyetinin % 1,5'inden az olamaz. Hizmet bedeli oranı, yapım süresi iki yılı aşan iş için yıllık % 5 artırılır ve yapım süresi iki yıldan daha az olan işler için yıllık % 5 azaltılır. Bu bedele, katma değer vergisi ile yapı denetim kuruluşu tarafından talep edilen ve taşıyıcı sisteme ilişkin olmayan malzeme ve imalâtlar konusunda yapı müteahhidince yaptırılacak olan laboratuvar deneylerinin masrafları dâhil değildir. Yapı denetim kuruluşu, yapı sahibinden başka bir ad altında, ayrıca hiçbir bedel talebinde bulunamaz.

Yapı denetim hizmet bedeli, yapı denetim kuruluşlarının hizmet bedellerinin ödenmesinde kullanılmak üzere yapı sahibince il muhasebe birimlerinde açılacak emanet nitelikli hesaba yatırılır. Yatırılan tutarların % 1'i ruhsatı veren idarenin, % 1'i Bakanlık bünyesinde bulunan döner sermaye işletmesinin hesabına aktarılır.”

Beşinci fıkrada yapılan düzenleme ile yapı denetim bedelleri yüzde oranı olarak yarı yarıya azaltılmış, önceki halinde yaklaşık yapı maliyetinin % 3'ü olan bedel ez az % 1,5 olarak belirlenmiş ve yapı denetim firmaları ile yapımcılar arasında pazarlık sürecinin önu açılmıştır.

Altıncı fıkrada yapılan düzenleme ile de yapı denetim hizmet bedelinin % 1'i ruhsatı veren idareye, % 1'i de Bakanlık bünyesindeki döner sermayeye aktarılacaktır. Bu durum yapı denetim firmalarının alacağı hizmet bedellerinde yarıya yakın bir kayba yol açacak, belki de hizmet bedellerinin bu kaybı giderecek bir şekilde şişirilmesine neden olabilecektir.

III. 8. Yapı Denetiminde Mühendis, Mimar, Şehir Plancılığı Disiplinleri Dışlanıyor
648 sayılı KHK'nin 28. maddesi ile de Yapı Denetimi Yasasının 12. maddesinin önceki hali olan

“Bu Kanun gereğince düzenlenmesi öngörülen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren kırk beş gün içerisinde Bakanlıkça çıkarılır”

şeklindeki ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlgili idarelerin bu Kanunda belirtilen hususlara ilişkin görevleri ile çalışma usul ve esasları; yapı denetim kuruluşları ve şubelerinin sınıflandırılması, kuruluşlar arasında adaletli iş dağılımını temin etmek üzere bir ilde faaliyet gösterebilecek olan yapı denetim kuruluşu sayısının belirlenmesi ile kuruluş safhasında sahip olunması gereken asgarî nitelikler; yapı denetim kuruluşları ve laboratuvar kuruluşlarının görevleri ile çalışma usul ve esasları; denetçi belgesi verilmesine ilişkin usul ve esaslar ile yapı denetim ve laboratuvar kuruluşlarında görev alacak personelde aranacak nitelik, tecrübe ve bunların istihdam şartları ile görev ve sorumlulukları; diğer yapı sorumlularının nitelikleri, görevleri ile çalışma usul ve esasları; Merkez ve İl Yapı Denetim Komisyonunun görevleri ile çalışma usul ve esasları; yapı denetimi hizmet sözleşmesinin esasları, asgarî hizmet bedelinin belirlenmesi ve hizmet bedelinin ödenmesi, bu Kanun uyarınca denetlenerek inşa edilen yapılara sertifika verilmesi ve düzenlenecek meslek içi eğitimlere ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.”

Bu fıkra ile TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarının görevleri arasında bulunan yapı denetim kuruluşlarının sahip olması gereken asgari nitelikler, çalışma usul ve esasları, asgari hizmet bedellerinin belirlenmesi ve meslek içi eğitim konularında Bakanlık yetkilendirilmektedir. Bu düzenleme TMMOB ve bağlı meslek odalarının mesleki denetim, eğitim, belgelendirme fonksiyonlarının yapı denetiminden daha fazla dışlanmasına yol açacaktır. Oysa Yapı Denetimi, kent planlamasından başlayarak yapıya ilişkin tasarım projeleri ile inşaatın imalat sürecini kapsayan bir bütündür. İnşaat süreci ise, yapının oturacağı zeminin etüdü ile başlar, hazırlanan plan ve projelerin İmar Kanunu ve Yönetmeliklerine, teknik şartname ve kurallara ilişkin mevzuat ile TMMOB'ye bağlı ilgili Odaların Yönetmelik, Yönerge ve Çizelgelerine uygun olarak üretilip üretilmediğinin denetimi ile devam etmesi gerekir. Bu açıdan Yasanın gerek önceki gerekse yeni halinin temel eksikliği, mühendislik mimarlık hizmetlerinin mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme ve denetleme boyutlarını içermemesi ve TMMOB'ye bağlı Odalar olarak birçok kez eleştirdiğimiz “imzacılık” yaklaşımına ortam yaratılmasıdır.

14.07.2011

ŞEHİR PLANCILARI ODASI:

**646 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME,
KENTLERİMİZE VURULACAK AĞIR DARBENİN HABERCİSİDİR**

Resmi Gazete'de 10.07.2011 tarihinde yayımlanan 646 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1'inci maddesinin "c" bendi ile 13/12/1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13'üncü maddesinin birinci fıkrasına yapılan ekleme ile ülkemizde plansızlığı planlama politikasına dönüştüren yetki parçalanması yeni bir boyut kazanmıştır.

Yapılan düzenleme ile Maliye Bakanlığı, Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nün yetkileri arasına "Hazinenin özel mülkiyetinde ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların imar planlarını yapmak, yaptırmak, tadil etmek ve imar uygulamasını gerçekleştirmek" yetkileri de alınmıştır.

Kamu adına, kişi ve kurum ayrımı yapılmadan eşitlikçi bir yaklaşımla üretilmesi gereken plan kararlarının verilmesinde mülkiyet sahibinin yetkilendirilmesi anlamına gelen bu düzenleme, planlamanın temel ilkelerine açıkça aykırıdır.

Yapılan düzenleme, planlama yetkilerinde parçalanmanın yanlışlığının sıkça dile getirildiği, Kentleşme Şurası ve Şura sonrası Resmi Gazete'de yayımlanan ve tüm kurumlar açısından bağlayıcı bir strateji belgesi haline gelen KENTGES kararlarına açıkça aykırı olduğu kadar, bu yanıyla iktidar açısından açık bir çelişkidir.

Çevre ve Bayındırlık Bakanlıklarının birleştirildiği, "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı"nın kurulduğu, ülkemizde uzun süredir devam eden üst ölçekli plan onama yetkisi karmaşasının sona ereceğine ilişkin umutların yeşerdiği bir dönemde yapılmış olan bu düzenleme umutlarımızı yeniden karartmıştır.

Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından yapılan, yaptırılan ve tadil edilen planların üç ay içinde ilgili yerel yönetim birimi tarafından onaylanmaması durumunda, onama yetkisinin Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne geçmesine ilişkin düzenleme, aslen yerel yönetimlere ait olan plan hazırlama ve onama yetkilerine, hazine arazileri yönünden el konulması anlamına gelmektedir.

Düzenleme ile yerel yönetimler baskı altına alınmakta, belediye meclislerinin ve il genel meclislerinin yasadan kaynaklı yetkileri görmezden gelinmekte ve yetkilerine el konulmakta, seçilmiş yerel organlara yönelik merkezi dayatma sistemleştirilmiştir.

Diğer yandan yapılan düzenleme ile belde belediyelerinin hazine arazileri üzerinde plan yapma/yaptırma ve onama yetkileri tümüyle ortadan kaldırılmış, Belediye Kanunu ve İmar Kanunu hükümlerine aykırı biçimde belde belediyelerinin sınırları içinde hazine arazilerinin planlanması konusunda valilikler yetkilendirilmiştir.

Sayıları 2000'i aşan ve seçimle gelen belde belediyelerinin yetkilerine tümüyle el konulurken, belde sınırları içinde hazine arazilerine ilişkin tasarrufta bulunma hakkı

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

merkezi idarenin uzantısı olan valiliklere devredilmek istenmekte belde belediyeleri yok sayılmaktadır.

Kararnamede yapılan bir başka düzenleme ile hazine arazilerine yönelik Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından yapılan planlarda getirilen imar fonksiyonlarının ilgili belediyeler ve valilikler tarafından 5 yıl süre ile değiştirilemeyeceğine yer verilmiş, Yerel yönetimlerin Anayasa'dan ve yasalardan kaynaklanan yetkileri 5 yıl süre ile kısıtlanmıştır.

Kamu mülklerinin değerinin plan kararlarıyla arttırılması ve oluşturulan değerın satış ve el değıştirme sürecinde korunması mantığına dayanan düzenleme, kentlerde sosyal ve teknik altyapı alanlarının oluşturulabilmesi açısından büyük öneme sahip olan kamu arazilerinin tümüyle elden çıkarılmasının yanı sıra, geçmişte sosyal ve teknik altyapı tesisleri için düzenlenmiş olan alanların da satışa hazırlanması anlamına gelmektedir.

Bu yaklaşım, kısa süre içinde kentlerimizin emlak değeri yükselen bölgelerindeki planlı ya da plansız boş kamu arazilerinin yanı sıra, mülkiyeti Maliye Hazinesi'ne ait olan tüm tesislerin, okulların, yeşil alanların, sosyal ve kültürel tesislerin, sağlık tesislerinin, spor tesislerinin de planlarının değıştirilerek satılması, kentlerimize altından kalkılamayacak bir büyük darbenin vurulması anlamına gelmektedir.

Atılacak yanlış adımlarla kentlerimize vurulacak böylesi bir darbe, kentlerimizi bugün bulunduğu noktadan çok daha geriye sürükleyecektir.

Bu nedenle, göreve yeni başlamış olan Hükümetimizin, bir önceki Hükümet döneminde gerçekleştirilmiş olan Kentleşme Şurası ve KENTGES kararlarına sahip çıkmasını, kentlerimizi içinden çıkılmaz duruma sürükleyen, plan onama yetkilerinde var olan parçalı yapıya yeni parçalar eklemekten kaçınmasını, var olan çok parçalı yapıyı ortadan kaldıracak adımları atmasını bekliyoruz.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Necati UYAR

TMMOB Şehir Plancıları Odası Genel Başkanı

15.07.2011**HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI:
KHK'LER, BİRLİĞİMİZ TMMOB VE MÜCADELEMİZ...**

Siyasal iktidar, seçimlere 6 ay kala, TBMM'den Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi aldı.

Öncelikle bakılması gereken, böyle bir yetkinin Türkiye siyasetindeki tarihidir. Cumhuriyet'in kuruluş aşamasında ve işgalci emperyalizme karşı verilen bağımsızlık savaşı dönemi dâhil, 1921 ve 1924 Anayasalarında böyle bir uygulamaya ve hükümetlerin yetki talebine rastlanmamaktadır. Anayasa tarihimizde “demokratik ve özgürlükçü” kabul edilen 1961 Anayasasında da KHK yoktur. 12 Mart 1971 darbesinde bile zayıf bir şekilde uygulanmıştır. Fakat asıl “12 Eylülcüler”, bu yetkiyi genişletmiş ve bolca kullanmışlardır. 1982 Anayasasının 87. maddesi ile “Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi” vermek, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında geçmiş ve Anayasanın 91. maddesinde de KHK çıkarma yetkisi düzenlenmiştir. 1971-1985 yılları arasında çıkarılan yaklaşık 200 KHK'den 34'ü 12 Eylül 1980'den önceki hükümetlere ait olduğu halde, geriye kalan 166 adet KHK, 12 Eylül 1980 - 1 Ocak 1985 tarihleri arasında çıkarılmıştır. Yani yaklaşık 10 yıl içinde 34 KHK çıkarıldığı halde, sonraki 5 yıllık sürede 166 KHK yayınlanmıştır. 1991'e kadar çıkarılan KHK sayısı ise 400'den fazladır. Özetle görülmesi gereken şu ki; KHK uygulaması, özü itibariyle anti-demokratik olan 12 Mart ve 12 Eylül darbe dönemlerinde çokça başvurulmuş bir uygulamadır.

12 Haziran Genel Seçimlerinin hemen öncesinde, siyasi iktidar, darbe dönemlerini anımsatan böyle bir uygulamaya imza attı. “3046 sayılı Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname”, 8 Haziran 2011'de yasalastı. Bu KHK'nin kapsamında, bakanlıkların yapılanışını ve organizasyonunu değiştirmek, bağlı kuruluşların ilgilerini yeniden belirlemek ve bunların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarını düzenlenmek gibi hükümler getirildi. Çıkarılan KHK uyarınca, 6 yeni Bakanlık ihdas edildi. 2 bakanlık birleştirilip tek bakanlık yapıldı. 2 bakanlık ise dönüştürüldü. Oluşturulan yeni bakanlıklardan biri, “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı” idi. Fakat aradan bir ay bile geçmeden ve siyasi iktidar Bakanlar Kurulu'nu kurmak üzere iken, yeni bir KHK ile Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı “bölünerek çoğaldı” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” ile “Orman ve Su İşleri Bakanlığı” olarak ikiye ayrıldı. Bu son değişikliğin gerekçesi kamuoyunda yine anlaşılmadı!

Haziran 2011 tarihli söz konusu yeni düzenlemeler, siyasi iktidarın, özerk ve kamu tüzel kişiliği olan demokratik meslek kuruluşları üzerinde “sıkı” denetim ve baskı oluşturmak istediğini göstermektedir. Zira bu KHK'ye dayalı olarak “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı”nın görevleri arasında “...ilgili mesleki hizmetlerin ve bu meslek mensuplarının kayıtlı oldukları meslek odalarının mevzuatını, norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, ilgililerin kayıtlarını

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

tutmak” şeklinde düzenlemeye gidildi. Ayrıca, Bakanlık bünyesinde kurulan “Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü”nün görevleri arasına “Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat düzenlemelerini yapmak ve denetlemek” hükmü konuldu. Aradan bir ay bile geçmeden 4 Temmuz 2011 tarihinde yapılan yeni düzenlemede ise, Bakanlığın görevleri arasından “meslek odalarının mevzuatını hazırlama” ifadesi çıkarıldı. Ancak, yeni kurulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün görevleri arasında “Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek” şeklinde bir değişiklik yer aldı. Oysa yürürlükten kaldırılan Bayındırlık ve İskân Bakanlığı’nın görevleri arasında, böylesi müdahale içeren bir görev tanımına yer verilmemişti.

Yapılan düzenleme Bakanlığın özerk ve kamu tüzel kişiliği olan, bütçesi kendi üyeleri tarafından oluşturulan ve organları kendi üyeleri tarafından demokratik yollarla oluşturulan meslek odalarının yerine geçerek, onlar adına mevzuat düzenleme anlamını içeren ve vesayet ilişkisini çok aşan, hiyerarşik bir ilişkiye karşılık gelmektedir. KHK ile getirilen değişiklik, Meslek Odalarının kuruluşu ile ilgili Anayasa’nın 135. maddesi ve 6235 sayılı TMMOB Yasası ile yine Anayasanın 123. ve 124. maddeleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, Anayasa ve İdare Hukuk ilkelerine açıkça aykırılık taşımaktadır. Ayrıca bu düzenlemenin söz konusu KHK’nin yetki çerçevesi içerisinde olmadığı hususu da bir diğer aykırılık konusudur. Bu yaklaşımın TMMOB’nin “kamu tüzel kişiliği” ve “özerklik” unsurlarını yok etmek anlamı taşıdığı görülmektedir.

Sorulması ve irdelenmesi gereken soru açık ve nettir. Siyasal iktidarca özgürlüklerin ve demokrasinin geliştirilmesi için her yönde çaba verildiği ifade edilen bir süreçte(!), yasalarla kurulmuş ve bu yetkisi içerisinde çalışmalarını sürdüren, demokratik ve özerk yapısıyla ülkenin aydınlık yüzü olan TMMOB’nin bakanlık bünyesinde bir genel müdürlüğe dönüştürülme uğraşı nedir/nedendir? Evet, gerçekte sorulması gereken soru budur. Yaklaşık 400 bin mühendis, mimar ve şehir plancısının üyesi oldukları demokratik meslek kuruluşu ile neden uğraşılmak istenmektedir?

TMMOB, kuruluşundan bu yana yarım asrı geçen bir dönemde emekten, halktan ve toplumdaki yarıya, özgür ve bağımsız bir Türkiye için bilimin ışığında ve aklın yol göstericiliğinde ülkenin kalkınması ve gelişmesi yönünde onurlu ve dik yürümektedir. TMMOB, 24 Ocak 1980 ekonomik kararları ile 12 Eylül 1980 darbe sonrası Türkiye’nin reformlar adı altında uygulamaya konulan programlar sonucu neo-liberal politikalar ile nasıl dönüştürüldüğünün bilinci içerisinde. TMMOB, bu dönüşüm ve yeniden yapılanma ile emperyalist sömürü, yeni sermaye ve ranta dayalı çıkar gruplarının istekleri doğrultusunda, serbestleştirme ve özelleştirmeler sonucu Türkiye’nin; tarımda, sanayide, kentleşmede, orman, mera ve kıyı alanlarında, kültür varlıkları ve sit alanlarında, doğada, kısacası yaşamın her alanında her geçen gün derinleşen bir çıkmaza sürüklendiğinin bilincindedir.

TMMOB, ülkemizde yaşanılmakta olan bu olumsuz gelişmeleri, meslek alanlarımızdan hareketle oluşturulan bilimsel ve teknik raporlar ile üyelerine ve kamuoyuna açıklamaktadır. Gerektiğinde yine kamu ve toplum yararı adına yargıya gitmektedir. Yargıdan çıkan iptal kararları iktidarlarca beğenilmemektedir. TMMOB ve meslek odaları, bu yüzden sevilmeyen “kötü çocuk”tur. Disiplin ve zapturapt altına alınması gereklidir. İzlenecek yol da bellidir.

Bu ülkenin aydınlık ve gülen yüzü olan TMMOB ve bağlı Odaları, dün olduğu gibi bugün de onurlu yürüyüşünü ve haklı mücadelesini her platformda sürdürecektir. Baskılar bizi yıldıramayacaktır. Bilim ve akıl sus(turula)mayacaktır. Odamız, bilimin ve aklın ışığında bu yoldaki örgütlü mücadelesine devam edecektir.

Üyelerimize, meslektaşlarımıza ve kamuoyuna saygı ile duyurulur.

TMMOB

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası

25.07.2011

MİMARLAR ODASI:

**MESLEK ODALARININ “ÖZERK VE KAMUSAL” KİMLİĞİNİ YOK SAYAN
644 SAYILI KHK İPTAL EDİLMELİDİR!**

Son yıllarda, “kamu ve toplum yararına” çalışmalarını sürdüren meslek Odalarına karşı iktidar ve kimi çevreler, “işlevsizleştirme, etkisizleştirme, sindirme ve tasfiye” çabalarını sistematik biçimde sürdürmektedirler. Son olarak 4 Temmuz 2011 tarihinde çıkarılan 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilen yetkiler, Odaların “özerk ve kamusal kimliğini” yok sayan düzenlemeler, aynı sürecin devamı olarak gündeme getirilmektedir...

Geçmişte de Meslek Odalarına yönelik olarak kimi çevreler tarafından müdahaleler söz konusu olmuştur. 2002 yılından sonra AKP iktidarları döneminde “ileri demokrasi” söylemi altında anti demokratik girişimler kaygı verici düzeye ulaşmıştır. Ancak, bu düzenleme ile Meslek Odaları, bu kez çok daha farklı bir boyutta “otoriter bir uygulama” ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Odalara demokratik ve mesleki haklarını kullanmasına tahammülsüzlüğün asıl nedeninin, akarsular, göller, kıyılar, su havzaları, ormanlar, tarım arazileri gibi doğal kaynakların; kamu arazileri, okullar, hastaneler, devlet binaları gibi kamusal varlıkların; kent meydanları, dokusu, donatı alanları ve tarihî yapılar gibi kentsel değerlerin yağmalanmasının yanı sıra, bin yıldır yaşanan mahalleler, yerleşik kültürler ve sosyal dokuların yok edilmesi karşısında bu değerleri, kamusal hakları ve demokrasiyi savunan duyarlı kesimlerin “engel” olarak görülmesi olduğunu, kamuoyumuz yakından bilmektedir.

Bu süreçte, anayasa'nın “eşitlik” ilkesine aykırı olarak, “yandaş” kurum ve kuruluşlara her türlü destek verilirken, çalışmalarını “kamu ve toplum yararı” doğrultusunda yürüten meslek kuruluşlarına, sendikalar ve sivil-demokratik örgütlere yönelik, demokratik hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmayan, bu saygın kuruluşları “itibarsızlaştırmayı ve gözden düşürmeyi” amaçlayan çok yönlü girişimler söz konusu olabilmektedir.

Cumhurbaşkanı tarafından 24 Mart 2008'de Devlet Denetleme Kurulu'na verilen bir talimatla meslek kuruluşları hakkında yapılan araştırma ve inceleme sonucunda hazırlanan rapor, bu girişimlerin somut bir örneğidir. Devlet Denetleme Kurulu (DDK) tarafından bu raporda, baskının yoğun olduğu 1980'li yıllarda dahi uygulanamayan kimi talepler ve kısıtlamalar gündeme getirilmiştir. Bu raporla, demokratik ülkelerde uygulanmakta olan “meslek örgütlerinin kendi gelişimlerini belirleme hakları” görmezden gelinerek, Odaların dönüştürülmesi adeta dikte edilmiştir.

Özellikle, TMMOB ve bağlı Odaların “özerk ve kamusal kimliğinin” yok edilmesi amacını güden çalışmalar ve düzenlemeler, bu kez Anayasa'nın 91. Maddesi'ne aykırı bir biçimde, hiçbir ivedilik ve zorunluluk söz konusu olmadığı halde, sınırları

ve kapsamı belirsiz bir yetki yasası çıkarılarak, Bakanlar Kurulu'nun tasarrufu olan yetki yasasına da aykırı KHK'ler ile gerçekleştirilmektedir.

Bu bağlamda, 12 Haziran 2011 tarihindeki genel seçimlerden çok kısa bir süre önce, 8 Haziran 2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 636 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile TMMOB ve bağlı Odaların "özerk ve kamusal kimliğinin" yok edilmesi amacını güden düzenlemeler getirilmiştir. Ancak hemen ardından henüz kurulmayan bu yeni bakanlığın ikiye ayrılmasına bağlı olarak 4 Temmuz 2011 tarihinde 636 sayılı KHK yürürlükten kaldırılmış ve yerine 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri hakkında KHK çıkartılmıştır.

644 sayılı KHK'ye göre Odalar, Bakanlığın adeta bir hizmet birimi haline getirilmektedir. Anayasa'ya göre Meslek Odaları ile Bakanlık arasında ancak bir "vesayet" ilişkisi olabilirken, KHK'de "hiyerarşik" bir ilişki söz konusudur. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na "mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek" görev ve yetkisi verilerek, Meslek Odalarının "özerk" yapıları ortadan kaldırılarak, "bağlı kuruluş" statüsü getirilmeye çalışılmaktadır.

Anayasa'nın 135. maddesi ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'na göre, kuruluş amaçlarına ilişkin her türlü kararı alma görev ve yetkisi kendi üyeleri tarafından oluşturulan genel kurullarında olan Meslek Odalarının üyelerinin iradelerini yok saymayı öngören düzenlemeler getirilmiştir. Bakanlık bünyesinde kurulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne, Odaların asli işleri olan üye kayıt ve sicillerinin tutulması, mesleki norm ve standartların belirlenmesi görevi dahi verilmiştir. Bu düzenlemelerle Odaların asli işleri ellerinden alınmakta ve işlevsiz bırakılmaktadır.

Uygar ülke ölçütleri ve demokrasi ile bağdaşmayan, hukuka, Anayasa'ya ve ilgili yasalara açıkça aykırı olan gelişmeler, küresel sömürü, rant ve çıkar politikalarının yaşama geçirilmesi için duyarlı tüm kesimlerin ve toplumun sindirilmesi anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak, 644 sayılı KHK'nin, yetersiz olan mesleki hakları daha da geriye götüren, ancak ve ancak "diktatoryal" rejimlerde görülebilecek nitelikleri nedeniyle yürürlükten kaldırılması zorunludur.

Mimarlar Odası olarak, diğer Meslek Odaları ile birlikte ve TMMOB koordinatörlüğünde, KHK'nin iptal edilerek bu hukuksuzluğun giderilmesi için hukuki girişimler dâhil olmak üzere her alanda çabalarımızı yoğunlaştırarak, etkinlik ve kampanyalar düzenleyeceğiz.

Bizler bu nedenle, mesleki ve demokratik hakların korunması ve sağlanması, mimarlık ve kent değerlerinin korunması ve geliştirilmesi, bilimin rehberliğinde kamu ve toplum yararının gözetilmesi yönündeki çabalarımızı, meslektaşlarımız,

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

duyarlı tüm kesimler ve yurttaşlarımızla birlikte sürdürmeye kararlı olduğumuzu bir kez daha yineliyoruz.

Meslek Odaları, meslek ortamının ve demokrasinin olmazsa olmaz güvenceleridir. Onlara sahip çıkmak, yaşamımıza ve geleceğimize sahip çıkmak demektir..

Değerli kamuoyumuza saygıyla duyurulur.

Mimarlar Odası

Merkez Yönetim Kurulu

28.07.2011

**ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI:
HAYVANCILIK(!), GIDA VE TARIM BAKANLIĞI (MI?)**

8 Haziran 2011 tarih ve 27958 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın yerine Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kurulmuştur. Oda'mız bu kararnameye ilişkin görüşlerini daha önce bildirmiş idi. Bu açıklamamızda kamuoyuna Bakanlığın ismine ilişkin görüşlerimizi duyurmak istiyoruz.

Tarım Bakanlığı bağımsız bir bakanlık olarak kurulduğu tarihten günümüze kadar isim değişiklikleri ile faaliyetlerini sürdürmüştür. Bazen diğer bakanlıklarla birleştirilmiş, bazen de kapatılıp yeniden kurulmuştur. Cumhuriyet dönemi boyunca Tarım bakanlığının aşağıda görüleceği gibi 9 defa ismi değişmiştir:

1924-1928: Ziraat ve Ticaret Vekaleti

1928-1931: Ticaret ve Ziraat Vekaletlerinin birleştirilmesiyle İktisat Vekâleti

1931-1937: Ziraat Vekaleti

1937-1974: Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanunu çıkartılmış, 1974 yılına kadar idari yapıda birçok değişik yapılmıştır

1974-1981: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

1981-1983: Tarım ve Orman Bakanlığı

1983-1991: Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı

1991-2011: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

2011: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

87 yıllık Cumhuriyet döneminde 9 defa adı değişen Tarım Bakanlığına ait iki adın 1974 ve 2011 yıllarında aynı olduğu görülüyor. Bu isim de yanlış olup, ilk yanlış 37 yıl önce 1974 yılında yapılmıştı; bu yanlış 2011 yılında tekrar ediliyor.

Tüm dünyada tarım bilim dalı hayvancılık faaliyetini, tarım kavramının içerisinde ele almaktadır. Tarım genel olarak bitkisel ve hayvansal üretim olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu iki kesim arasında bütünsel bir ilişki ve denge bulunmakta birbirini beslemektedir. Bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi, bunların kalite ve verimlerinin yükseltilmesi, bu ürünlerin uygun koşullarda muhafazası, işlenip değerlendirilmesi ve pazarlanmasına tarım ya da eski adıyla ziraat denmektedir. Başka bir deyişle tarım insan gıdası olabilecek ve ekonomik değere sahip olan her türlü tarımsal, hayvansal ürünün bakım, besleme, yetiştirme, koruma ve mekanizasyon faaliyetlerinin tümü ile durgun sularda ya da özel alanlarda yapılan balıkçılık faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Kısacası tarım; bitkisel ve hayvansal üretimin yanı sıra bu ürünlerin işlenmesini de içeren genel bir terimdir. Bu bağlamda, bakanlığın ismindeki tarımın yanına hayvancılığın eklenmesinin nedenleri anlamakta güçlük çekiyoruz. Bununla kendileri de Doktorali Veteriner Hekim olan Sayın Bakanın meslektaşlarına gönderme yaptığına da inanmak istemiyoruz.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

60. Hükümetin Sözcüsü Sayın Cemil Çiçek, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Kanun Tasarısı hakkında şöyle demişti “Mevcut bakanlığın ismi Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı. Ancak geçen dönemde çıkan yasayla köy hizmetleri il özel idarelerine devredildi. Bu nedenle artık bunun bir anlamının kalmaması nedeniyle yeni bir isimle bu bakanlığın kurulması gerekiyordu”. Çiçek, Tarım ve Gıda Bakanlığı'nın kuruluşunun aynı zamanda AB ile de bağlantılı bir düzenleme olduğunu ifade etmişti.

Kanun tasarısına ilişkin olarak vurguladığımız gibi, bu Kanun Bakanlığın köyü ve köylüyü terk etmesinin belgesini oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, esas olarak, bir süredir Bakanlığın siyasi ve bürokrasi ayağına egemen olduğu gözlenen küçük köylülüğün tasfiyesi anlayışının yasama geçirilmesidir. Tarımı şirket işi yapmak ve köylüyü-üreticiyi üretim alanlarından koparmak amacına dayalı bu özentili modernite yaklaşımı, ne Türkiye ne de dünya gerçekleri ile uyumlu değildir.

Kanununun 7. Maddesinin (c) fıkrasında Bakanlığa bağlı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında “...üretim ve satış yerlerinin kontrol ve denetimlerini yapmak veya yaptırmak” sayılmaktadır. Bu madde gıda denetimlerinin özelleştirilmesine imkân sağlamakta; bu da dışarıdan hizmet alımının artması anlamına gelmektedir.

Tarım Bakanlığının “Köy İşleri”ni bırakmasına ve adına “Hayvancılık” teriminin eklenmesine... 60. Hükümetin Sözcüsü Sayın Cemil Çiçek, bu konuya ilişkin olarak “AB ile de bağlantılı bir düzenleme” demişti. Avrupa Birliği'nin konu ile ilgili otoritesinin ismi “Tarım ve Kırsal Kalkınma Direktörlüğü”dür. İngiltere, Macaristan, Polonya, Portekiz ve Romanya'da “Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı”dır. ABD, Belçika, Çin, Hindistan, İran, İsveç, Letonya, Lüksemburg, Peru, Rusya ve Slovakya'da sadece “Tarım Bakanlığı”dır. Hollanda, İrlanda, İtalya, Slovenya ve Yunanistan'da “Gıda”; Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, İtalya, Polonya, Romanya'da ise “Orman” terimine de yer verilmiştir.

Bilimsel veriler Türkiye'de ise “TARIM VE GIDA BAKANLIĞI” olması gerektiğini ortaya koyuyor.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Dr. Turhan TUNCER
Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı

18.08.2011

PEYZAJ MİMARLARI ODASI:

GERÇEKTEN MÜREKKEBİ KURUMAMIŞTI: ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI GÖREVLERİ HAKKINDA YENİ BİR KARARNAME DAHA

3 Haziran 2011 tarihinde Çevre Orman ve Şehircilik Bakanlığı adlı bir bakanlık kurulmuş, bir ay sonra 644 sayılı KHK ile 4 Temmuz 2011 tarihinde *Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Su ve Orman Bakanlığı olacaktı biz yanlış yaptık* dediler ve *bizler daha 3 Haziran'ın mürekkebi kurumamıştı* demiştik. Bu kez, üstelik aradan daha iki ay bile geçmeden yeniden değiştiriliyor ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görev ve yetkileri genişletiliyor.

17 Ağustos 2011 tarihli bir 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile çok büyük tartışmalara neden olan “Tabiat ve Biyoçeşitlilik Yasa Taslağı” içerisinde üstün kamu yararı alanlar için olan tehlikeli kararların hepsini tartışmaya mahal vermeksizin yürürlüğe soktular.

16 Aralık 2010 tarihinde “Tabiat ve Biyoçeşitlilik Yasa Taslağı” üzerine ülke varlıklarının koruma esas ve ilkeleri konusunda bilimsel ve teknik ihtisas sahibi peyzaj mimarlarının görüşlerini açıklamış ve “2002 yılından itibaren Cumhuriyetin tasfiye edilebilmesi ile ilgili tüm kanun değişikliklerini hatta Anayasa değişikliklerini tüm gerici iradelerini sergileyerek gerçekleştirme yolunda hızla ilerleyen siyasilerin bu gün, bizimle, bu ülkenin yurttaşlarının doğal, devredilemez ve kutsal hakları üzerine son raundu oynamak üzere meydan okumaktadır.” demiştik.

2010 yılının son günlerinde Tabiat ve Biyoçeşitlilik Yasa Tasarısı ile toplumsal uzlaşmayı sağlayamayacağını anlayan iktidar bu gün by-pass taktiği kullanarak Türkiye halkına hangi konularda “USTA!” olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevlerine dair kanun hükmünde kararnamede bu gün yapılan değişikliklerden sadece birkaç tanesine özellikle dikkat çekmek istediğimiz bir kaç madde üzerinde duracağız ve 2010 yılı Aralık ayında söylediğimiz “ülkemiz üstün kamu yararı alanları üzerinedir. Ancak, tasarı eğer yasalarsa doğal varlıklarımızın taşıdığı “üstün kamu yararı” yerini; “işletmede öncelikli alanlar” statüsüne bırakmak, yapılaşmanın önünü açacak her türlü yetkiyi elinde tutmak, sözleşmeli personel ile emir erlerini oluşturmak, kurum ağırlıklı, bağımsız iradeden uzak KURULLAR oluşturarak erki elden bırakmamak yolunda tüm radikal adımları toplumsal huzursuzluğa, halka rağmen atmıştır.

648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin bütünü itibari ile aslında “”tabiat ve Biyoçeşitlilik Yasa Taslağının içine sığdırılmaya çalışıldığı bir versiyonu olduğu açıkça görülmektedir.

Özellikle MADDE 3, 4, 14, 15, 17, 52, 53 ve GEÇİCİ 9,10 maddelerine bakıldığında;

MADDE 3 - “644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.”

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

d) Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

g) Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü.

MADDE 4 - "644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 7. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş, mevcut bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve (j) bendinde yer alan "kamu yatırımları," ibaresinden sonra gelmek üzere "mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler üzerinde yapılacak her türlü yapı" ibaresi eklenmiştir.

4. madde ile de İl genel meclisi ve belediye meclisinde olan pek çok imar planlaması yapma yetkisi doğrudan çevre ve şehircilik bakanlığına geçmiş oldu.

MADDE 14 - 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye 36. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Sözleşmeli personel çalıştırılması"

MADDE 36/A - (1) 2. maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamında Bakanlar Kurulunca belirlenen projelerde, proje ve uygulama süresini aşmamak kaydıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümlerine bağlı kalınmaksızın, özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu suretle çalıştırılacakların unvanı, sayısı, ücretleri ile diğer hususlar, Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak hizmet sözleşmesi esaslarına göre tespit edilir."

MADDE 15 - 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"EK MADDE 1 - (1) 19/10/1989 tarihli ve 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kapatılmıştır.

MADDE 17 - 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Mevcut statülerin değerlendirilmesi"

GEÇİCİ MADDE 6 - (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, doğal sit alanı ve tabiat varlığı olarak tespit ve tescil edilmiş alan ve varlıklara ilişkin her türlü belge, bu alan ve varlıkların statülerinin yeniden değerlendirilmesi için en geç altı ay içinde Bakanlığa devredilir. Tabiat varlıkları ve doğal sitlerle ilgili yeni değerlendirme yapılmaya kadar bu alanlara ilişkin olarak kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarınca alınmış kararlar geçerlidir.

(2) Devir sürecinde arkeolojik, kentsel, tarihi sitelerin ve kültür varlıklarının bulunduğu alanların doğal siteler, tabiat varlıkları ile benzeri diğer koruma statüsünde bulunan alanlarla çakışması durumunda bu alanlara ilişkin konular mevcut doğal sit statüsü de göz önüne alınarak kültür varlıklarını koruma bölge kurullarınca değerlendirilir ve Kültür ve Turizm Bakanlığının talebi üzerine bu alanların adı geçen Bakanlıkça kısmen veya tamamen yönetilmesine Çevre ve Şehircilik Bakanı ile Kültür ve Turizm Bakanınca birlikte karar verilir.

(3) Bakanlık tarafından konunun uzmanlarından oluşturulacak komisyonca yeniden tespit edilen statüler Çevre ve Şehircilik Bakanının onayı ile, yapı yasağı öngörülen statüler ise Bakanlar Kurulunca onaylandıktan sonra tescil edilir. Bu alanlar ve varlıklar yeni statüsüne, ören yerleri ise mevcut statüsüne uygun koruma-kullanma esaslarına göre yetkili idarelerce yönetilir.

(4) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden önce ilan edilmiş olan milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve sulak alanlardaki kamuya ait alanların mevcut halleriyle yönetilmesine ve işletilmesine ilişkin iş ve işlemler, Bakanlıkça onaylanan her tür ve ölçekteki çevre düzeni planı ile nazım ve uygulama imar planı kararlarına uygun olarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yürütülür.”

MADDE 52 - 2863 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 9 - Tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanması öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce yürürlüğe girmiş olan yönetmeliklerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

GEÇİCİ MADDE 10 - Koruma bölge kurullarının mevcut üyelerinin görevleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.”

MADDE 53 – 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” ibaresi “21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kanun” şeklinde değiştirilmiş ve aynı Kanunda yer alan “ve tabiat” ibareleri ile “ve Tabiat” ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.” Şeklinde yeniden düzenlene /değiştirilen maddeler ile tüm bilim insanlarının doğa kültür varlıkları birbirinden ayrılmaz olduğu şeklindeki ilmi verileri dikkate almamakta ısrar etmişlerdir.

648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uygulaması ile ilgili maddeleri sıra ile incelenmeye başladığında öznesinde, varlıklarımıza olan muhafaza ve koruma eyleminin alan değiştirdiği ve tabiat ve biyoçeşitliliğin gerçek öznesinin ticarileşmek olduğu kesinleşmiştir.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yönetim Kurulumuzun, KHK'nin uygulama kriterlerine bakıldığında, ülkemizin varlık nedeni olan coğrafyasında geriye dönülemez kayıplar olacak, bu ülkenin yurttaşlarının doğal, devredilemez ve kutsal haklarının korun(a)maması ve Anayasa'nın 56.maddesi ile düzenlenmiş olan “sağlıklı ve dengeli doğal bir çevrede yaşama hakkı” ortadan kalkacağı konusunda büyük endişeler taşıdığını kamuoyu ile paylaşıyoruz.

Saygılarımızla.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
9. Dönem Yönetim Kurulu

23.08.2011

ŞEHİR PLANCILARI ODASI: 648 SAYILI KHK ÜZERİNE DEĞERLENDİRME RAPORU

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Kurulması ve Kararnameler Süreci

Ülkemizde üst ölçekli planlama yetkisini kullanan bakanlıklar arasında var olan tartışmalar uzunca bir süredir gündem oluşturmaktadır. Özellikle koalisyon hükümetleri döneminde bakanlıklar arasında genelgeler yoluyla kavgaya dönüşen bu süreçten duyulan rahatsızlık çözüm arayışlarını gündeme taşımış, sorunun varlığı ve çözüm önerileri, AKP İktidarı döneminde Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Kentleşme Şurası'na ve Şura sonuçlarından yola çıkılarak hazırlanan 2010 yılında yürürlüğe giren KENTGES, "Bütünleşik Kentsel Gelişme Strateji Belgesi"ne de yansımıştır.

Bakanlıkların yeniden düzenlendiği bir aşamada, üst ölçekli planlama yetkisini kullanan bakanlıkların birleştirilmesini, üst ölçekli plan konusunda yaşanan karmaşanın giderilmesini, planlama ve yapılaşma sürecinin kurallara bağlanmasını ve uygulamaların denetimini de sağlayacak bir yeni bakanlığın oluşturulmasına ilişkin tartışmalar yoğunlaşırken, bu konudaki beklentiler de artmıştır.

12 Haziran 2011 tarihinde gerçekleştirilmiş olan Genel Seçimler öncesinde, 6 Nisan 2011 tarihinde TBMM'de kabul edilen ve 3 Mayıs 2011 tarihinde yürürlüğe giren 6223 sayılı "Yetki Kanunu" ile Bakanlar Kurulu'na 6 ay süre ile kanun hükmünde kararname (KHK) çıkarma yetkisi verilmiştir.

6223 sayılı Kanun ile verilen yetkiye dayanılarak hazırlanan 636 sayılı "Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK" 8 Haziran 2011 tarihinde Resmi Gazete'nin mükerrem sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiş, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığının birleştirilmesi yolunda ilk adım atılmıştır. Genel seçimlerin yapılmasından yalnızca 4 gün önce yayınlanan bu Kararname gereğince bakanlık birleştirmeleri gerçekleşmeden, seçimler sonrasında yeni bir kararname hazırlanmıştır.

Bakanlar Kurulu tarafından 29 Haziran 2011 tarihinde kabul edilen ve 4 Temmuz 2011'de Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 644 sayılı Kararname ile "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı", 645 sayılı Kararname ile de "Orman ve Su İşleri Bakanlığı" kurulmuş, seçimler öncesinde birleştirilen iki bakanlık yeniden ayrıştırılmıştır. Ayrışma aşamasında planlamaya yönelik yetkiler tek bir bakanlık bünyesinde toplanmış olsa da, birbiriyle çelişen üst ölçekli plan türlerinin tümüyle korunması, karmaşanın süreceğini göstermiştir.

Kamuoyunda yoğun tepkilere neden olan 644 sayılı Kararname, bakanlık görevine eski TOKİ başkanı Erdoğan Bayraktar'ın getirilmesi sonrasında yeniden ele alınmış, yeni bakan ve ekibinin istekleri doğrultusunda hazırlandığı anlaşılan 648 sayılı KHK Bakanlar Kurulu tarafından 8 Ağustos 2011 tarihinde kabul edilmiş ve ülkemizde en büyük deprem acısının yaşandığı Gölcük Depremi'nin 12. yıldönümünde 17 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2. 648 Sayılı KHK'nin İçeriği Hakkında Genel Değerlendirme

Kanun yapma tekniğine tümüyle aykırı biçimde, hiçbir kamu kurumunun, sivil toplum örgütünün, meslek odalarının, muhalefet partilerinin görüşleri alınmadan, TBMM komisyonlarında ve Genel Kurulu'nda tartışılmadan, kapalı kapılar arkasında hazırlanan kanun hükmünde kararnameler ile gerçekleştirilmeye çalışılan bakanlık birleştirme ve görev tanımlamalarına ilişkin süreçte yaşanan olumsuzluklar, birbiri ardına kararnamelerin çıkarılmasına neden olmuştur. 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname bu sürecin son adımı olarak düzenlenmiştir.

648 sayılı “Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname”, genel olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kurulmasına ilişkin 644 sayılı Kararnamenin eksikliklerinin giderilmesi amacıyla çıkarılmıştır. Ancak Kararnamenin, 644 sayılı Kararname ile kurgulanan yeni yapının eksikliklerinin giderilmesi, hatalarının düzeltilmesine ilişkin düzenlemelerin yanı sıra, bakanlık görevine 644 sayılı Kararname sonrası getirilmiş olan Sayın Erdoğan Bayraktar'ın istekleri doğrultusunda yapılan yeni düzenlemeleri de içerecek biçimde hazırlandığı görülmektedir.

648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de değişiklikler yapılmasının yanı sıra, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda da, önemli olumsuz sonuçlara neden olacak değişiklikler yapılmıştır.

636 ve 644 sayılı kararnamelerde var olan TMMOB ve bağlı odalarının mevzuatına ve yetkilerine yönelik düzenleme arzusu 648 sayılı Kararnamede de sonuna kadar korunurken, ilk iki kararnamede yönetmeliklere bırakılan müdahale arayışlarından bir bölümünün bu kez doğrudan Kararname içinde düzenlendiği görülmektedir. Bu kapsamda; yapı denetim konusunda aslen TMMOB'ye bağlı meslek odalarına ait olması gereken görev ve yetkilerin, Kararname ile Bakanlık görev ve yetkileri arasına katıldığı görülmektedir.

648 sayılı Kararnameye bir bütün olarak bakıldığında, Kararnamenin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının aslen yerel yönetimlere ait olan plan yapma, yaptırma, onaylama yetkilerinin yanı sıra proje onayı, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi verilmesi gibi görev ve yetkilere, parsel ölçeğinde ve ayrıcalıklı biçimde, dilediğinde el koyma yetkisini tanımladığı görülmektedir. Bu yanı sıra 648 sayılı Kararname Anayasanın eşitlik ilkesine, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na ve ülkemizde kent planlama konusunda bugüne kadar genel kabul görmüş tüm ilkelere aykırıdır.

Aslen yerleşme ve yapılaşmaya ilişkin kuralları belirleyen, koordinasyonu ve denetimi sağlayan bir merkezi kurum olması gereken Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, Kararname ile yerel düzeyde uygulamaya yönelik aldığı yetkilerle “Türkiye Belediyesi” olmaya yöneldiği görülmektedir. Benzer biçimde, kentsel dönüşüm konusunda kuralları düzenlemek, uygulamaları izlemek, halkın katılımını kolaylaştıracak, dönüşümün

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

tasfiyeye dönüşmesine neden olacak gelişmeleri engellemek adına çalışmalar yapması gereken Bakanlığın, doğrudan uygulamaya ve konut yapımına yönelerek "İkinci TOKİ" olmaya heveslendiği de görülmektedir.

Kararname ile Bakanlığın yetki alanı içine, ülkemizdeki tüm korunması gerekli doğa alanları ve tabiat varlıkları katılmış, Bakanlık, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları ve tabiatı koruma alanlarının yanı sıra doğal sit alanlarının da sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu konuda yapılan düzenlemelere bütün olarak bakıldığında, gelecek nesiller adına korunması gereken bu alanlara yönelik düzenlemelerin endişe verici olduğu görülmektedir.

Kararname ile İmar Kanunu'nda yapılan değişikliklerle genel olarak ülkemizde planlamaya ve yapılaşmaya ilişkin kurallarda, kamu yararına, bütüncül planlama ve güvenli yapılaşma ilkelerine aykırı düzenlemeler gerçekleştirilmiş, plansız ve ruhsatsız yapılaşmaların ülke çapında yaygınlaşmasına neden olacak somut adımlar atılmıştır. İmar Kanunu'nda yapılan diğer bazı değişikliklerle de, tarım alanlarında, meralarda, yaylalarda talan ve yapılaşmanın önü açılmıştır.

Kararname ile Yapı Denetim Kanunu'nda yapılan değişiklikle de ülkemizde denetim dışı bırakılan yapıların sayısı, türü ve dağılımında önemli değişimler yaşanmıştır. Yapılan düzenleme ile ülkemizdeki tüm köylerin yanı sıra, belediyelerin yaklaşık olarak % 70'ini oluşturan, nüfusu 5000 kişinin altındaki belediyelerin sınırları içinde ve mücavir alanlarındaki yapılaşmalar da yapı denetim sistemi dışına çıkarılmıştır. Bu haliyle yapılan düzenleme, teknik eleman açısından son derece yetersiz olan bu yerleşmelerde, yapı güvenliği açısından, sonuçları önümüzdeki yıllarda acı biçimde ortaya çıkacak çok önemli bir gerileme anlamına gelmektedir.

1999 yılında gerçekleşen ve ülkemizin yaşadığı en büyük afetlerden biri olan Gölcük Depreminin 12. Yıldönümünde 17 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 648 sayılı Kararname, olası sonuçları açısından, 1999 depreminden çok daha büyük kayıplara neden olabilecektir.

Kararname ile 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile koruma amaçlı imar planlarının yapılmasına ilişkin zorlayıcı düzenlemede önemli bir geri adım atılarak, kültür varlıklarımızın tahribatına neden olacak yeni bir sürece girilmiştir. Düzenleme ile koruma amaçlı imar planlarının yapılmasının zorlaştırılmasının yanı sıra, sit alanlarında plansız biçimde yapılaşmanın da önü açılmaktadır.

Kararname ile 2863 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle AKP iktidarı tarafından 2004 yılında başlatılan, aslen özerk olması gereken koruma kurullarını ele geçirme, kontrol altına alma girişiminde son adım atılmış, koruma bölge kurullarını bakanlığın sözünden çıkmayacak yapıya kavuşturan bir düzenleme gerçekleştirilmiştir. Kurullara yönelik diğer düzenlemelerle meslek odalarının Koruma Bölge Kurulları'na gözlemci olarak katılma haklarını kısıtlayan düzenlemelerin yanı sıra, koruma bölge kurulu kararlarına itirazları engellemeye yönelik düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir.

3. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Görev ve Yetkilerine İlişkin Değişiklikler

3.1. 648 sayılı KHK'nin 1. maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 2. maddesinin (ç) bendinde yapılan değişiklikle; mülkiyeti kamuya ait olan araziler üzerinde yapılacak her tür yapıya ilişkin, her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını ve değişikliklerini, parselasyon planlarını ve değişikliklerini resen yapmak, yaptırmak, onaylamak ve iki ay içinde yetkili idarelerce ruhsatlandırma yapılmaması halinde resen ruhsat ve yapı kullanma izni vermek yetkileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilmiştir.

Bu düzenleme, bir yandan yerel yönetimlerin yetkilerine, ayrımsız ve dilediğince el konulması anlamına gelirken, diğer yandan kentlerin plan bütünlüğünden ayrışık biçimde, parsel ölçüğünde plan kararı üretilmesi ve yapılaşma kararı verilmesi, kentlerin planlarında var olan dengenin ve bütünlüğün bozulması anlamına gelmektedir. Kamu mülklerine yönelik ayrımcılık getiren bu düzenleme Anayasanın eşitlik ilkesine, hukuk devleti ilkesine, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına, kamu yararına, ülkemizde bugüne kadar genel kabul görmüş şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına aykırı nitelikler taşımaktadır.

3.2. 648 sayılı KHK'nin 1. maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 2. maddesine eklenen yeni (h) bendi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na; "Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan veya mülkiyeti Hazineye, kamu kurum veya kuruluşlarına ya da kişilere ait olan taşınmazlar üzerinde yapılacak yatırımlara ilişkin olarak ilgilileri tarafından hazırlanan veya hazırlattırılan ancak yetkili idarelerce üç ay içerisinde onaylanmayan etüt, harita, her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini ilgili idarelerin başvurusu üzerine yapmak, yaptırmak, onaylamak ve başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili idarelerce ruhsatlandırma yapılmaması halinde resen ruhsat ve yapı kullanma izni vermek" yetkisi tanımlanmıştır.

Yapılan bu düzenleme, son yıllarda ülkemizde imar ve planlama konusunda atılmış en olumsuz adımlardan biri olarak dikkat çekmektedir. Düzenleme ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bir önceki maddede tanımlanmış olan kamu mülklerine ilişkin yetkiyi de aşan, ülke genelinde tüm parsellerde ayrıcalıklı plan onama ve ruhsat verme yetkisi tanınmaktadır.

Böylesi bir yetki düzenlemesi ile korunan, kullanan kesimlere ayrıcalıklı imar rantları aktarmanın yolu sonuna kadar açılmıştır. Ülkemiz kentlerini daha da içinden çıkılmaz ve yaşanmaz duruma getirecek somut adımlardan biri olan bu düzenleme ile denetlenemez bir merkezleşme gerçekleştirilerek, ülkemizdeki tüm yerel yönetimlerin yetkilerine Bakanlığın keyfi biçimde el koymasının yolu açılmaktadır.

3.3. 648 sayılı KHK'nin 1. maddesi ile değiştirilen 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 2. maddesine eklenen (i) bendi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na; "Depreme karşı dayanıksız yapılar ile imar mevzuatına, plan, proje ve eklerine aykırı yapıların ve bunların bulunduğu alanların dönüşüm projelerini ve uygulamalarını yapmak veya yaptırmak" yetkisi verilmiştir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nı yerel ölçekte yapım konusunda yetkilendirerek, "Türkiye belediyesi" ya da "ikinci bir TOKİ" niteliğine büründüren bu düzenleme, 4 Kasım 2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ve tüm kurumlar için bağlayıcı olan "Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı"nda (KENTGES) belirlenen; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın yeniden yapılandırılmasını ve "yerleşme ve yapılaşmaya ilişkin kentleşme ve imar konularında usul ve esasları belirleyen", "koordinasyonu sağlayan" bir bakanlığa dönüşmesini öngören strateji ile çalışmaktadır.

Ülkemizde konu ile ilgili uzmanların, kurumların geniş katılımı ile gerçekleştirilen Kentleşme Şurası sonucunda elde edilen KENTGES-Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı, bir yıl bile dolmadan geçersiz kılınmıştır.

3.4. 648 sayılı KHK'nin 3 üncü maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 6. maddesine eklenen (g) bendi ile "Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü" oluşturulmuştur. Geçmişte var olan "Özel Çevre Koruma Kurumu" ile "Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü"nün görevlerinin yanı sıra ülkemizde yıllardan bu yana önemli doğa alanlarının imar ve rant baskısından korunmasını sağlamış olan "doğal sit alanları" da bu kurumun görevleri arasına katılmaktadır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında görev yapan koruma bölge kurulları tarafından koruma altına alınmış olan, uzmanlıkları olmadığı için yetkileri ellerinden alınan bu kurulların yerine öngörülen yeni yapının doğal sitler açısından endişe verici olduğu görülmektedir.

3.5. 648 sayılı KHK'nin 4 üncü maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 7. maddesinin birinci maddesine eklenen yeni (e) bendi ile (h) bendinde belirtilen konularla ilgili olarak; "2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 7. maddesi çerçevesinde uygulama yapmak veya yaptırmak, bu uygulamalara yönelik olarak kentsel dönüşüm, yenileme ve transfer alanları geliştirmek, bu alanların her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, kentsel tasarım projelerini yapmak, yaptırmak ve onaylamak, bu çerçevede paylı mülkiyetleri ayırmak, birleştirmek, arsa ve arazi düzenlemeleri yapmak, imar hakkı transfer etmek, kamulaştırma ve gerektiğinde usulüne uygun olarak acele kamulaştırma yoluna gitmek, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izinlerini vermek ve kat mülkiyeti tesis ve tescilini sağlamak" konularında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilendirilmiştir.

Yapılan bu düzenleme ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı "Kentsel Dönüşüm Uygulamaları" konusunda geniş bir yetkiye kavuşturulmuş, KENTGES stratejileri ile açıkça çelişen uygulamaya yönelik bu yetkilendirme ile Bakanlığın, koordinatör bir kurum yerine tüm yetkileri elinde tutan ve seçimle göreve gelmiş yerel yönetimlerin görevlerini gasp eden bir kurum olma niteliği pekiştirilmiştir.

3.6. 648 sayılı KHK'nin 10. maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 13. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 13/A maddesi ile Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevleri tanımlanmış ve geçmişte Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne ait olan yetkiler bu kuruma devredilmiştir.

Yapılan düzenleme ile doğal değerlerimizin korunmasına yönelik yapılan “Uzun Devreli Gelişme Planı” kavramı terk edilirken, bu kavramın yerini çevre düzeni planı ve imar planı kavramları almış, koruma alanlarına yönelik “imar planlarının yapılması ve onaylanması” yetkilerinin yanı sıra, milli park vb. doğal koruma alanları ile tarihi, arkeolojik ve kentsel sit alanlarının çakıştığı yerlerde de planlama yetkileri Bakanlığa verilmiştir.

Korunması gereken doğal değerlerin yanı sıra, kültürel alanları da planlanarak yapılaşmaya açılacak alanlar olarak gören bir yaklaşımla ele alınmış olan düzenleme ile başta doğal sit alanları olmak üzere, orman sınırları dışında kalan korunması gerekli doğa alanlarının tahsis edilmesine ilişkin yetki de Bakanlığa verilmiştir.

Kararnamede yer alan bu yöndeki düzenlemelere bir bütün olarak bakıldığında; başta doğal sit alanları olmak üzere, bugüne kadar korunabilmiş olan doğa alanlarının, milli parkların, tabiat parklarının ve tabiatı koruma alanlarının, planlama adı altında kısa süre içinde tahrip edilmesine neden olabilecek bir yaklaşımın var olduğu, koruma kavramı içinden doğal alanların dışlandığı dikkat çekmektedir.

Özellikle Koruma Bölge Kurulları tarafından alınan ve Karadeniz’in doğal dengesini bozması kaçınılmaz olan HES Projelerini engellediği düşünülen “Doğal Sit Alanı” kararları sonrasında, KHK ile sürecin yeniden değerlendirilecek olması, niyetleri açıkça ortaya koymaktadır. Madde içeriğinde yer aldığı gibi, korunması gerekli doğal sit alanlarında yapı yasağı getirmenin bürokratik yolları artırılarak, yatırımların önünde engel olarak görülen bu kararlar ortadan kaldırılacak, doğa harikası alanlarımız tümüyle yatırımcı şirketlerin inisiyatifine bırakılacaktır.

3.7. 648 sayılı KHK'nin 17. maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'ye eklenen Geçici 6. madde ile de özellikle doğal sit alanlarına yönelik mevcut statülerin değerlendirilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Buna göre; kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, doğal sit alanı ve tabiat varlığı olarak tespit ve tescil edilmiş alan ve varlıklara ilişkin her türlü belgenin, bu alan ve varlıkların statülerinin yeniden değerlendirilmesi için en geç altı ay içinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmesi öngörülmüştür.

Değişiklikle, Bakanlık tarafından “konunun uzmanlarından” oluşturulan bir komisyon tarafından yeniden tespit edilecek statülerin Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın onayı ile, yapı yasağı öngörülen statülerin ise Bakanlar Kurulunca onaylandıktan sonra tescil edilmesi düzenlenmiştir.

Buna göre ülkemizde bugüne kadar “kısmen özerk” koruma kurulları tarafından “doğal sit alanı” olarak tescil edilmiş ve korunabilmiş olan alanların geleceği tümüyle Çevre ve Şehircilik Bakanının inisiyatifine terk edilmektedir. Doğrudan Bakan tarafından ataması yapılacak uzmanlar tarafından yapılacak bir irdeleme ve ancak Bakan onayı ile yürürlüğe girecek bir statü belirlemesinin objektifliğinden söz etmek olanaklı olmayacaktır.

Yapılan düzenleme ile doğal sit alanları üzerinde başlatılan bu yeni sürecin, Türkiye tarihinin bugüne kadar gördüğü/göreceği en büyük rant aktarma operasyonu olacağı açıkça görülmektedir.

4. 3194 sayılı İmar Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler

4.1. 648 sayılı KHK'nin 22. maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 27. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile köy yerleşik alanlarında, civarında ve mezralarda yapılacak konutlar ile tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların yanı sıra bakkal, manav, berber, köy fırını, köy kahvesi, köy lokantası gibi ticari amaçlı yapılar için de “yapı ruhsatı aranmaz” koşulu getirilmiştir. Bu uygulama, deprem vb. afetler açısından köylerde yaşayan halkın tümüyle gözden çıkarılması, denetimsiz ve nitelsiz yapılaşmanın yaygınlaşması anlamına gelmektedir.

Aynı maddede yapılan bir başka düzenleme ile köy yerleşik alanları “imar planı” kapsamı dışına çıkarılmış, Türkiye köylerinde “yol istikamet planı” benzeri bir uygulama başlatılarak, 1950'li yıllara geri dönüş kararı alınmıştır. Planlamayı dışlayan kararların bir arada yer aldığı 27. madde değişikliğinde yapılan bir başka düzenleme ile de köy yerleşik alan sınırı içerisinde, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri uygulama dışı bırakılmış ve tarım topraklarında yeni bir talanın önü açılmıştır.

27. madde değişikliği kapsamında yapılmış olan ve sonuçları açısından en vahim düzenlemelerden bir diğeri ile de köy yerleşik alanı sınırları içinde ilk ve orta öğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi halkın toplu olarak bulunduğu, plan kararlarıyla düzenlenmesi kamu yararı açısından zorunlu olan yapılar için imar planı yapılması şartı ortadan kaldırılmış, kırsal alanda plansız yapılaşmanın önü tümüyle açılmıştır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 27. maddesinde yapılan değişikliğe bir bütün olarak bakıldığında, iktidarın planlamanın yanı sıra ruhsatlı, denetimli ve güvenli yapılaşma kurallarından vazgeçtiği, köylerde yaşayan halkın kaderlerine terk edilmesini tercih ettiği algısı oluşmaktadır.

4.2. 648 sayılı KHK'nin 23. maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanunu'na Ek Madde-4 eklenmiş ve ülkemizin tüm meraları ve yaylalarında yeni bir talan sürecinin önü açılmıştır. Eklenen madde ile mera, yaylak ve kışlakların tahsis amacı değiştirilerek tapuda Hazine adına tescillerinin yapılması, bu alanların belediye ve mücavir alan sınırları içinde ilgili belediyelerine, diğer alanlarda ise il özel idarelerine veya özel kanunlarla belirlenen ilgili idarelere tahsis edilmesi düzenlenmiştir.

Yapılan bu düzenleme ile mera, yaylak ve kışlakların ilgili kurumlar tarafından 29 yıllığına talep sahiplerine tahsis edilmesi ve yapılaşmaya açılmasının önü açılmıştır. Her ne kadar kısıtlama getirilir gibi görünse de, 200 metrekare büyüklüğünde belirlenen yapılaşma koşulu, bu alanların yeni villa alanlarına dönüştürüleceğinin en somut göstergelerinden biridir.

Aynı düzenleme içinde, Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen turizm merkezleri ile kültür ve turizm gelişim bölgeleri kapsamında kalan kısımlarının da Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yatırımcılara tahsis edilmesinin de önü açılmış, bir başka büyük talan süreci başlatılmıştır.

Bütün olarak bakıldığında madde kapsamında yapılan düzenlemeler, Türkiye'nin meralarının ve yaylalarının yapılaşmalarla "yasa destekli" talan edilmesinin en önemli adımı olarak görünmektedir.

5. 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da Yapılan Değişiklikler

5.1. 648 sayılı KHK'nin 24. maddesi ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 1. maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmış, Yapı Denetimi kapsamı daraltılmış, denetimsiz yapılaşmanın yaygınlaştırılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmıştır.

Yapılan değişiklikle geçmişte yalnızca kamuya ait yapı ve tesisler ile köy yerleşik alanlarında yapılan konutlar ve büyüklüğü 200 metrekareyi geçmeyen iki katlı yapıları denetim dışı bırakan düzenlemede denetimsiz yapılaşmanın sınırları genişletilmiş, köy yerleşik alanlarındaki konutların yanı sıra ticari tesisler de dâhil her türlü yapılaşma, tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların tamamı yapı denetimi dışında bırakılmıştır.

Geçmişte yalnızca kırsal alanlara yönelik sınırlı bir denetimsizlik söz konusuysen, yapılan yeni düzenleme ile yukarıda sayılanlara ek olarak, nüfusu 5000'in altında olan belediyelerin belediye ve mücavir alan sınırları içinde, bodrum ve çatı arasında yapılan düzenleme ile 4-5 kata ulaşan yapılarda, bodrum kat dışında inşaat alanı 500 metrekareye ulaşan konut yapıları da yapı denetimi kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Yapılan yeni düzenleme ile teknik kadro açısından da son derece yetersiz durumda olan ve Türkiye'deki belediyelerin % 70'ini oluşturan, nüfusu 5000'in altında olan belediyelerin sınırları içindeki yapılaşmalar yapımcıların insafına, bu yerleşmelerde ve yapılarda yaşayanlar kaderine terk edilmiştir.

5.2. 648 sayılı KHK'nin 27. maddesi ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 5. maddesinde değişiklik gerçekleştirilmiştir. Yapılan düzenleme ile yapı denetim ücretleri oransal olarak yarı yarıya azaltılmış, geçmişte sabit yapı yaklaşık maliyetininin % 3'ü olan bedel, yeni düzenlemede en az % 1,5 olarak yenilenmiş ve yapı denetim firması ile yapımcı arasında pazarlık sürecinin önü açılmıştır.

Diğer yandan yapılan yeni düzenleme ile bu bedelin % 1'inin ruhsatı veren idareye, % 1'inin de Bakanlık bünyesinde bulunan döner sermayeye aktarılması öngörülmüştür. Buna göre, bir yandan yapı denetim firmalarının alacağı ücretlerde yarı yarıya azaltmaya gidilirken, diğer yandan ülke genelinde toplanan tüm yapı denetim ücretlerininin % 1'inin döner sermaye aracılığıyla Bakanlığın kullanımına aktarılmasının önü açılmıştır.

5.3. 648 sayılı KHK'nin 28. maddesi ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 12. maddesinde yapılan değişiklikle, aslen TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarının görevi olan; yapı denetim kuruluşlarının sahip olması gereken asgari niteliklerin, çalışma usul ve esaslarının, asgari hizmet bedellerinin belirlenmesi, yapılara sertifika verilmesi ve meslek içi eğitim konularında Bakanlık yetkilendirilmiştir.

Bu yanıyla yapılan düzenleme TMMOB ve bağlı meslek odalarının zayıflatılmasına yönelik amacın yanı sıra, yapı denetim piyasasının denetlenmesi adı altında yandaş kesimlerin kayırılmasına dönüşecek bir sürecin ilk adımı olarak görünmektedir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

6. Maliye Bakanlığının Görevlerine İlişkin Yapılan Değişiklikler

6.1. 648 sayılı KHK'nin 40. maddesi ile 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13. maddesinde değişiklik yapılmış ve kısa süre önce Maliye Bakanlığı'na verilen hazine arazilerine ilişkin planlama yetkileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aktarılmıştır.

Buna göre; Hazinesinin özel mülkiyetinde ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların yanı sıra, kişilerin mülkiyetinde bulunan ve Bakanlık tarafından satın alınan, kamulaştırılan, ya da toplulaştırılan arazilere ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita, plan, imar planı, imar planı değişikliği ve imar uygulamaları konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Yakın dönem içinde benzer biçimde bir kararname ile yapılan yanlış ortadan kaldırmaya yönelik değişiklikle bir başka yanlış yaşama geçirilmiştir.

7. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler

7.1. 648 sayılı KHK'nin 42. maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve koruma amaçlı imar planlarının yapılmasına ilişkin zorlayıcı düzenlemede önemli bir geri adım atılarak, kültür varlıklarımızın tahribatına neden olacak yeni bir sürece girilmiştir.

Değişiklik öncesinde, sit alanı olarak koruma altına alınan alanlarda iki yıl içinde koruma amaçlı imar planı yapılması, zorunlu durumlarda bu sürenin koruma bölge kurulu tarafından bir yıl uzatılabileceği düzenlenmiş durumdayken, bu süre düzenlemede doğrudan üç yıl olarak düzenlenmiş ve koruma bölge kurullarına bu süreyi sınırsız biçimde uzatma yetkisi tanınmıştır.

Bu durum, değişiklik öncesinde koruma amaçlı imar planı yapılmasını özendiren, belirlenen sürenin sonunda geçersiz hale gelen “geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları”nın sürekli uygulanmasını olanaklı hale getirmektedir. Böylesi bir düzenleme, koruma amaçlı imar planlarının yapılmasını engellemenin yanı sıra, sit alanlarında plansız biçimde yapılaşmanın da önünü açacaktır.

Aynı madde içinde yapılan bir başka düzenleme ile Ankara Ulus örneğinde olduğu gibi, yargı kararlarıyla koruma amaçlı imar planı durdurulmuş ya da iptal edilmiş alanlarda da koruma bölge kurulu kararlarıyla yeni yapılaşmaların önünü açmaya yönelik düzenlemeye gidilmiştir. Bu haliyle yapılan düzenleme yargı kararlarını devre dışı bırakmayı amaçlayan, sit alanlarında koruma bölge kurulu işbirliği ile gerçekleştirilecek talanın önünü açan bir düzenleme olma niteliği taşımaktadır.

7.2. 648 sayılı KHK'nin 45. maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 51. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve bazı belediyelerin ve merkezi kurumların, koruma bölge kurullarında kabul ettiremedikleri bazı kararların merkezi olarak oluşturulan ve büyük çoğunluğu merkezi idarenin bürokratlarından oluşan Koruma Yüksek Kurulu tarafından görüşülmesi, karara bağlanmasının önü açılmıştır.

Yapılan düzenlemede, alınan bu türden kararların yeniden koruma bölge kurulu tarafından görüşülemeyeceği de düzenlenerek, kültür varlıklarımız ve sit alanlarımız üzerinde koruma bölge kurulu kontrolünü kaldıracak, koruma bölge kurullarını fiili olarak devre dışı bırakacak, olası bir talan-tahribat sürecinin ilk adımı atılmıştır.

7.3. 648 sayılı KHK'nin 47. maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 55. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve AKP iktidarı tarafından 2004 yılında başlatılan, aslen özerk olması gereken koruma kurullarını ele geçirme, kontrol altına alma girişiminde sona gelinmiştir.

AKP iktidarı öncesinde 3'ü Bakanlık, 2'si YÖK tarafından atanan 5 kişiden oluşan, kararlarını ilgili kurum temsilcisinin de katılımıyla alan, Bakanlık tarafından kontrol altına alınamayan yapıya ilk darbe 2004 yılında vurulmuş, üye sayısı 5'ten 7'ye çıkarılırken, Bakanlık tarafından atanan üye sayısı 5'e çıkarılmıştır.

Yapılan bu düzenlemenin de kurulların kontrolünü tümüyle ele geçirmeyi sağlamadığı düşünüldüğünden olsa gerek, yapılan yeni değişiklikle koruma bölge kurullarına YÖK tarafından üye atanması uygulamasına da son verilmiş ve tüm atamaların Bakanlık tarafından yapılmasına yönelik değişiklik yapılmış, koruma bölge kurulları özerklikten tümüyle uzaklaştırılmıştır.

7.4. 648 sayılı KHK'nin 49. maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 58. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve Koruma Bölge Kurulları'na gözlemci olarak katılma hakkına sahip olan meslek odalarının katılımını engellemeye yönelik düzenleme yapılmıştır.

2004 yılında yapılan düzenlemede İlgili meslek odaları koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilirler denilirken, yapılan değişiklikle "koruma bölge kurulu müdürlüğünün daveti" şartı getirilmiştir. Böylesi bir değişikliğin, koruma bölge kurullarında görüşülecek olan ve sivil toplumun, meslek odalarının tepkisini çekecek olan konuların görüşülmesinin gizli olarak yapılabilmesini sağlamayı, katılımı engellemeyi, kararların gizlenmesini amaçladığı açıktır.

7.5. 648 sayılı KHK'nin 50. maddesi ile de 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 61. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve koruma bölge kurulu kararlarına itiraz haklarına kısıtlama ve Bakanlık denetimi getirilmiştir.

Yapılan itirazların Bakanlıkça değerlendirilmesi ve "gerekli görüldüğü takdirde" Koruma Yüksek Kurulu gündemine alınacağına ilişkin düzenleme, itiraz haklarının kısıtlanmasının yanı sıra, itiraz konusu ve itirazcılara bağlı olarak ayrımcılık yapılmasının önünü açacak bir düzenleme niteliğine sahiptir.

7.6. 648 sayılı KHK'nin 51. maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na Ek Madde-4 eklenmiş ve tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile ilgili görev ve yetkiler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na devredilmiş, Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarının kuruluşu düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemede komisyonlarda farklı meslek alanlarından uzmanların yer almasına ilişkin düzenleme yapılırken, planlama meslek alanı tümüyle dışlanmıştır.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

7.7. 648 sayılı KHK'nin 52. maddesi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na iki geçici madde eklenmesine karar verilirken, Geçici Madde 10 ile Türkiye genelinde var olan tüm koruma bölge kurullarının üyelerinin görevlerine son verilmiş, koruma bölge kurullarının Bakanlık kontrolünde yeniden biçimlendirilmesinin öñü açılmıştır.

8. Sonuç

17 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, olası sonuçları açısından, 12 yıl önce 1999 yılında aynı gün gerçekleşen ve ülkemizin yaşadığı büyük afetlerden biri olan Gölçük Depreminden daha yıkıcı etkilere, daha büyük kayıplara, acılara neden olabilecek bir niteliğe sahiptir.

Kararname ile sınırları tüm Türkiye olan, merkezi konumda bir "Belediye" ya da ikinci bir "TOKİ" olmaya niyetlenen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, tanımlanan yetkilere yönelik yeni düzeltmeler yapılmaması durumunda, sınır tanımayan yetkileriyle kısa sürede kontrol edilemez bir İmar Krallığı'na dönüşebilecektir.

Planlamanın, kontrollü, denetimli ve ruhsatlı yapılaşmanın dışlanması yanı sıra, ülkemizin rant baskısı altında direnen doğal ve kültürel değerlerinin de gözden çıkarılması anlamına gelen düzenlemeler, hiç zaman kaybetmeden geri alınmalıdır.

Başta Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na tanımlanan yetkiler olmak üzere, ülkemizde planlama, imar ve kentleşme alanında tanımlanmış olan kurulların ve yetkilerin tamamının Kentleşme Şurası ve KENTGES kararları dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi, TBMM çatısı altında, en geniş katılım olanakları yaratılarak tartışılması sağlanmalıdır. Aksi durumda, başta kentlerimiz olmak üzere tüm yerleşmelerimizde önemli riskler ortaya çıkarken, korunması gereken doğal ve kültürel değerlerimizde ise geri dönülmesi olanaksız kayıplar yaşanabilecektir.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu

23.08.2011

**ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI:
“ÇEVRE” KHK'LERLE TAHRİP EDİLİYOR**

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na dair 648 sayılı KHK 17.08.2011 tarihinde yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. 636, 644, 645, 646 ve 648 sayılı KHK'ler ile ülkemizin çevre yönetiminde ve idari yapısında üç ayda birçok değişiklik yapılmış ve sonradan bu değişiklikler de tekrar değiştirilmiştir. KHK'ler ile hangi kurumun tam olarak ne iş yapacağı bulanıklaşmış, var olan yapıların parçalanması ile görev ve sorumluluklar ayrılmış ve hem hukuk metinlerine hem de idari yapıya tam bir kargaşa hâkim olmuştur.

Anayasaya 1982 yılında 56. madde ile giren çevre kavramı, 1983 yılında yayımlanan 2872 sayılı Çevre Kanunu ile hukuki ve idari alandaki önemini arttırmıştır. 1990'ların başında kurulan Çevre Bakanlığı ile bu önem Bakanlık olarak ete kemiğe bürünmüştür. Eksiklikleri ile birlikte kamu yönetiminde ve çevre sorunlarının bütüncül görülmeye çalışılmasında önemli bir adım olan Çevre Bakanlığı ne yazık ki son 10 yılda ciddi derece aşındırılmış ve başka kurumların içerisinde “Genel Müdürlük” düzeyinde yapılandırılmıştır.

Yine AKP hükümeti döneminde “Çevre ve Orman Bakanlığı” olarak yapılandırılan Çevre Bakanlığı, “ustalık” döneminde meclis çatısı altında ve kamuoyunda tartışılmadan tepeden inmece bir yaklaşımla Kanun Hükmünde Kararnameler ile tekrar yapılandırılmış, 12 Haziran 2011 genel seçimleri öncesinde “Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı” sonrasında ise “Çevre ve Şehircilik” ve “Orman ve Su İşleri Bakanlığı” şeklinde örgütlenmiştir.

Yapılan değişikliklerden ve ardı ardına gelen KHK'lerden da çok açık görüleceği üzere, “Çevre Bakanlığı” aşındırılmış, her dönem başka bir köşeye savrulmuş ve çalışma dönemleri içerisinde çeşitli önemli projelerle hazırlanan strateji raporlarına, tavsiye kararlarına, toplumdaki tepkilere aldırış edilmeden “çevre” kavramının bütüncüllüğünden uzak, eklektik bir halde konumlandırılmıştır.

Tüm planlar en son bu düzenleme ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilmiştir. Çalakalem hazırlanan ve ülkemizin geleceğini etkileyecek KHK'lerde sürekli tekrarlar yer almış ve özellikle Madde 13'ün c ve ç bentlerinde gereksiz tekrarlarla özensizlik görülmüştür.

Özünde, “doğa” imarın içerisinde eritilmiş ve sadece bir “hammadde” ve “arsa” olarak algılandığı defalarca kere açıkça bu KHK'lerde vurgulanmıştır. Çevreyi korumak adına görev yapacak olan bir bakanlık aynı zamanda bu alanların ranta açılmasını da sağlamakla görevlendirilmiştir. Bu yaman çelişkiye, değişikliklere ve vurgulara bakıldığında, son dönemde AKP hükümetinin halk tarafından gelen tepkiler nedeniyle oldukça zorlandığı ve çevreye zararı oldukça açık olan HES ve maden arama ve çıkarma faaliyetlerine dair sorunların(!) aşılması amacının da bu KHK'lerin içerisinde konulduğu görülmektedir.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Öte yandan, düzenlemelerden fırsat bilinerek toplumda ciddi tepkilere yol açan Tabiatı ve Biyoçeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı da 648 sayılı KHK'ya adeta “yedirilmiş”tir. Yapılan düzenlemeler ve İmar Kanunu'nda yapılan değişikliklerle AKP hükümetinin doğaya ve biyoçeşitliliğe karşı bakışı açıkça ortaya konulmuş ve “kullanma” kavramı ön plana çıkartılarak, ekolojinin temel ögesi olan biyoçeşitliliğin korunmasından çok bu alanları nasıl “ranta” kazandırırımın kaygısı ön plana çıkartılmıştır.

Köy ve İmar Kanuna dair hazırlıklar yapıldığı bilinmektedir. Bu düzenlemeler gündemdeyken böylesine önemli değişiklikler yapılması sorunların kökleşmesine neden olacaktır. Yerleşim ve çevre konularında yapılacak yasal düzenlemeler bütüncül ele alınmalı ve kamu yararı gözetir bir biçimde ilgili bağlantılar sağlıklı bir biçimde kurularak yapılmalıdır.

Seçim öncesi ve sonrasında yayımlanan KHK'lerde mevcut ve olası çevre sorunlarının çözümüne dönük ve kurum içerisinde gerek idari gerekse personel özlük hakları açısından çözüme dönük herhangi bir düzenleme görülememektedir. Ve 648 sayılı KHK'nin özellikle 1, 3, 4, 14, 17 ve 52. maddeleri endişelerimizi arttırmaktadır.

Ekoloji kendi içerisinde bütünselliği barındırmaktadır. Çevre alanında yapılandırılacak olan kamu kurumlarında da bu bütünsellik oluşturulmalıdır. Yayımlanan KHK'lerde gerek kavramsal gerekse pratik anlamda bu bütünlük görülememektedir. Halkımızın, çocuklarımızın geleceğini, yaşam alanlarımızı, doğamızı doğrudan etkileyecek böylesine önemli kanun değişikliklerinin meclisten ve halktan kaçırılması, TBMM'nin yok sayılması ise kafalardaki soru işaretlerini ve hükümetin ciddiyetsizliğini daha da arttırmaktadır.

Gündelik ihtiyaçlara göre gerçekleşen düzenlemelere önümüzdeki günlerde yenilerinin ekleneceği aşikârdır.

Doğa tahribatları yoğunlaşmadan, yapılan KHK düzenlemeleri iptal edilerek, ülkemizin çevre yönetimi anlamında geçmişten günümüze edindiği deneyimler ve birikimler, uzmanların ve teknik personelin uzun yıllardır üzerinde çalıştığı raporlar ve bu raporlara dayanılarak hazırlanan stratejiler, meslek odalarının, üniversitelerin ve sendikaların “sağlıklı bir çevrede yaşamak” adına hazırladığı görüşler göz önünde bulundurularak tek başına, kurumsal açıdan güçlü, çevre sorunlarını oluşmadan önlemeyi hedefleyen bir “Çevre Bakanlığı” kurulmalıdır.

Saygılarımızla,

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

24.08.2011

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI:

**AKP'NİN "HÜLLE" KHK'Sİ, MERALAR VE TARIM ARAZİLERİNİ
YOK EDECEK!**

Bilindiği üzere AKP tarafından, "kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak" gerekçesiyle çıkartılan 6223 sayılı YETKİ YASASI, 3.5.2011 tarihli Resmi Gazete`de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yetki Yasası'na dayanılarak hazırlanan 8.6.2011 tarihli KHK'ler ile de 12 Haziran seçimlerinin hemen öncesinde 9 yeni Bakanlık oluşturulmuştur.

Bu kapsamda 636 sayılı KHK ile oluşturulan Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı daha Bakan`ı dahi atanamadan 4.7.2011 tarihli RG`de yayımlanan 644 ve 645 sayılı KHK'ler ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı olarak ikiye bölünmüştür.

Her iki KHK'nin de RG'nin mükerrer sayısında yayımlanması; sadece 1,5 ay sonra 648 sayılı KHK ile de 644 sayılı KHK'nin birçok maddesinin iptal edilmesi ve değiştirilmesi, tüm bu düzenlemelerin büyük bir telaş içinde yapıldığını göstermektedir.

Bu döneme kadar önemli düzenlemelerde yasa tasarı ve teklifleri gerekçeleri ile sunuldukları TBMM`de ilgili komisyonlarda tartışılır, ardından TBMM Genel Kurulu'na iner ve burada kamuoyuna açık bir şekilde ele alındıktan sonra yasalaşır. Oysa KHK'ler Başbakanlığın isteği ile Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılmakta ve Cumhurbaşkanı'nın onayının ardından RG`de yayımlanarak, yasalık kazanmaktadır. Ancak bu süreç kimse tarafından izlenememekte ve katkı konamamaktadır.

Meslek odaları ve sivil toplum örgütlerinin hukuki mücadeleler ile büyük başarılar elde ettikleri kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik konular, söz konusu KHK'ler ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görevleri arasında sayılmıştır. Böylece kamuoyunda büyük tartışmalar yaratan bu konularla ilgili işlemlerin kapalı kapılar ardında yürütülmesine olanak tanınmıştır. Üstelik Bakanlığın görevlerini kamu yararına mı, yoksa sermaye gruplarının çıkarına mı kullanacağı netlik kazanmamaktadır.

TMMOB ve bağlı meslek odaları bugüne kadar ülkemizde kamu yararına verilen pek çok mücadeleden başarıyla çıkmıştır. Dolayısıyla meslek odaları, kar alanı sıkışmış sermayeye doğal varlıkları servis etmeye kalkan siyasi iktidarların en çekindiği örgüt konumundadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü`ne "mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek" görevinin verilmiş olması, meslek odaları ile bu Bakanlık arasında hiyerarşik bir ilişki yaratılarak, kamu yararına verilen mücadelenin zayıflatılmak istenmesi anlamına gelmektedir.

Kısacası, TMMOB etkisizleştirilmek-yok edilmek istenmektedir. Gelecek tepkileri önlemek amacıyla söz konusu Bakanlık alelacele bir KHK ile kurulmuştur.

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

Öte yandan 17.8.2011 tarih ve 648 sayılı KHK ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 27. maddesi değiştirilerek "Köy yerleşik alan sınırı içerisinde 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri uygulanmaz." hükmü getirilmiştir.

Köylerde yapılacak yapılarla ilgili olarak daha önce sadece köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanlar için sağlanan istisnaların yapılan değişikliklerle herkese tanınması, tarım arazilerinin hızlı bir şekilde tahribine yol açacak uygulamaların başlangıcını oluşturacaktır. Özellikle kıyı şeridindeki köy yerleşim alanları ve çevreleri tarım arazilerinin özellikleri dikkate alınmaksızın tümüyle ranta açılacak; nitelikli tarım arazilerinin üzerine serbestçe lüks konutlar ve turistik tesisler kurulabilecektir.

İmar Kanunu'na eklenen "Ek Madde" ile "Mera, yaylak ve kışlakların geleneksel kullanım amacıyla geçici yerleşme yeri olarak uygun görülen kısımlarından kamu hizmetleri için gerekli olanların dışındakiler, talep sahiplerine bedeli karşılığında yirmi dokuz yıla kadar tahsis edilebilecektir." Ayrıca "Mera, yaylak ve kışlakların turizm merkezleri ile kültür ve turizm gelişim bölgeleri kapsamında kalan kısımları, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çerçevesinde kullanılmak ve değerlendirilmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilebilecektir."

Bu madde ile mera, yaylak ve kışlaklar hayvancılık amacı dışında kiralanıp yapılaşmaya açılacak ve beton yığınlarına dönüşeceklerdir. Bedava yem kaynağı meralarını amacı dışında kullanarak beton yığınına çeviren Türkiye, ucuz et için yurtdışından canlı hayvan ve et ithalatına devam edecek, dövizlerini o ülkelerin halklarının refahı için kullanmış olacaktır.

Son zamanlarda dünya Somali'de yaşanan kuraklığı, kıtlığı, açlık krizini tartışmaktadır. Oysa 1970'lere kadar gıda üretimi bakımından kendine yeterliliğini koruyan Somali`de yaşananları "insani felaket" veya "insani kriz" olarak değil; "insan eliyle yaratılmış bir kriz" olarak değerlendirmek gerekir. Bilindiği gibi; Somali`de kamuya ait çiftlikler Dünya Bankası'nın kontrolünde kapatılmış veya özelleştirilmiştir. Bu süreçte en verimli tarım arazileri çiftçi olmayanların eline geçmiştir. Su ticarileştirilmiş, mera ve otlak koruma hizmetleri ihmal edilmiş; hayvancılık ve çiftçilik tahrip edilmiştir. Yaşanan sürecin acı sonucu ortadadır.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, AKP hükümetini Somali krizinden ders alarak, Türkiye'yi benzer felaketslere sürükleyebilecek uygulamalardan vazgeçmeye davet ediyoruz.

Bu doğrultuda, kültürel ve doğal varlıklarımıza yönelik tasarruflar üzerindeki hukuki denetim mekanizmasını yok edecek düzenlemeler derhal geri çekilerek hayati bir yanlışın önüne geçilmelidir.

Kamuoyuna duyurulur.

Dr. Turhan TUNCER
ZMO Yönetim Kurulu Başkanı

4.11.2011

PEYZAJ M.O VE ZMO`DAN ORTAK AÇIKLAMA:

KAMU YÖNETİMİ YAP-BOZ TAHTASI!

AKP 3 ay önce kendi hazırladığı KHK`den geri adım attı; ziraat ve su ürünleri mühendisleri ile peyzaj mimarlarını SİT alanlarının yönetiminden dışladı!

AKP Hükümeti, Resmi Gazete`de 2.11.2011 tarihinde yayımlanan 662 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile ziraat mühendisleri ve su ürünleri mühendisleri ile peyzaj mimarlarını SİT alanlarını belirleme yönetiminin dışında bırakmıştır.

17.8.2011 tarih ve 648 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile Bazı Kanun ve KHK`lerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK`nin 51. Maddesi ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu`na eklenen “Ek Madde 4” çerçevesinde tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili hususlarda karar almak ve Kanunda öngörülen diğer iş ve işlemlerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yardımcı olmak üzere; Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve taşrada Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarının oluşturulması öngörülmüştü. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarı ya da Müsteşar Yardımcısının başkanlığında toplanacak komisyonlarda, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürü ve söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış biyolog, peyzaj mimarı, ziraat, çevre, orman ve su ürünleri mühendisleri, hukukçular ve Bakanlıkça uygun görülecek uzmanlar yer alacaktır.

Aradan 3 ay geçmeden yayımlanan 662 sayılı yeni KHK ile biyolog, peyzaj mimarı, ziraat ve su ürünleri mühendisleri madde kapsamından çıkarılmış ve komisyonlarda sadece mimar, şehir plancısı, orman veya çevre mühendislerinin görev yapması öngörülmüştür.

AKP`nin son dönemde yürürlüğe koyduğu bazı KHK`lar ile kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik yargı kararlarını aşmak ve çok büyük mücadeleler ile bu kararları edinen meslek odaları ve sivil toplum örgütlerini etkisiz kılmayı amaçladığı bilinmektedir. Nitekim Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü`ne “mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve denetlemek” görevinin verilmiş olması ile tarım arazileri ve meralarda yapılaşmanın önündeki engellerin kaldırılması da bunu örneklemektedir.

Son değişiklikle, tabiat varlıkları ve doğal SİT alanlarının korunması çerçevesinde Komisyonlardan, konu uzmanı olan peyzaj mimarı, ziraat ve su ürünleri mühendislerinin çıkarılmış olması çevre tahribatının tüm hızıyla devam edeceğinin bir göstergesidir.

Çevre ve Şehircilik Bakanı Sn. BAYRAKTAR`ın, geçtiğimiz Ağustos ayında, kültür ve tabiat varlıklarını koruma komisyonlarında eskiden “arkeolog, mimar, sanat

AKP'İN KHK'LERİ ve TMMOB

tarihçisi ve şehir plancısı uzmanlarının” bulunduğu, yeni komisyonlarda ise “biyolog, ziraat mühendisi, su ürünleri mühendisi, çevre mühendisi ve peyzaj mimarlarının” görev yapacağına ilişkin yaptığı açıklamalar da kağıt üzerinde kalmıştır.

BAYRAKTAR`ın görevi devraldığı günden bugüne ne değişmiştir ki, ekolojik veri tabanında bilim ve teknik üreten Peyzaj Mimarları ile tarımsal politikaların yürütücüsü Ziraat ve Su Ürünleri Mühendisleri, koruma komisyonlarında daha görevlerine dahi başlamadan yeniden dışarıda bırakılmışlardır?

Diğer bir çelişki ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile yapılan yasal düzenlemenin, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK`ye konulan başka bir madde ile kaldırılmasıdır. Doğa varlıklarımıza ilişkin bir düzenlemenin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile ne ilgisi vardır?

Yeni düzenleme, ülkemizin imza attığı uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Peyzaj Sözleşmesi`ne de aykırı düşmektedir.

Çarpık yapılaşma ve rant politikalarının ne denli büyük kayıplara yol açabileceğinin en acı örneği yakın zamanda Van Depremi`nde yaşanmıştır. Ancak AKP Hükümeti, daha bu depremin yaraları sarılmadan, doğa olaylarını büyük afetlere dönüştürebilecek yeni kararlara imza atmaktan çekinmemektedir. Söz konusu KHK ile yapılan değişiklik, deprem sonrasında Başbakan Erdoğan`ın yaptığı “gecekondu ve kaçak yapıların yıkılacağına” ilişkin açıklamaların da samimiyetten son derece uzak olduğunu göstermektedir.

Doğanın tahribatının önlenmesi, biyoçeşitliliğin korunması ve özellikle kamu malı olan akarsularımızın ticarileştirilmesi kapsamında binlerce HES inşaatının planlandığı yerlerde henüz saptanmamış endemik balık türlerinin belirlenebilmesi açısından Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonlarında ziraat ve su ürünleri mühendisleri ile peyzaj mimarlarının görev alması büyük önem taşımaktadır. Aksi durumda zaten hızla tahrip edilen doğal varlıklarımız ve biyoçeşitliliğimiz yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ve Ziraat Mühendisleri Odası olarak, AKP hükümetini geçmişte yaşanan acı deneyimlerden ders alarak, rant temelli politikaları terk etmeye çağırıyoruz.

Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ile Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarında ziraat ve su ürünleri mühendisleri ile peyzaj mimarları mutlaka görev almalı ve geleceğimizin teminatı kültürel/doğal varlıklarımızın korunması amacıyla gerekli düzenlemeler bir an önce gerçekleştirilmelidir.

Kamuoyuna duyurulur.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası